

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10781

GERANGL, 1917-1929

Leib Kvitko



THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

לייב קוויטקאָ

געראַנגל

1917 — 1929

צענטרפּאַרלאַג-כאַרקאָוו
1929

Бібліографічний опис цього ви-
дання вміщено в «Діоптісі Укр.
Друку», «Картковому репертуарі»
та інших покажчиках Української
Енциклопедичної Палати



Український № 669. 18/II 1929. Зам. № 981. Тир. 3000.

מענדעלע

ארייגמיר

מיר זיינען פארוואָרפֿן מיט אַרבעט, געבוי און געשלעג,
און פֿלוצים מיר הערן, מע שרייט אפֿן וועג:
"ווער האָט פֿאַרגעסן אין וועג דאָ אַ טאָרבע?
"דערביי נאָך אַ פֿייגער, — אַ קליאַטשע מיט האָרבעס?"

מיר רייסן זיך אָפֿ פֿון דער ארבעט פֿאַרברוינטע,
מיר קוקן זיך אום און מיר פֿרעגן דערשטוינטע:
— אַ טאָרבע? אַ טאָרבע? וואָס ליגט אין דער טאָרבע?
און וואָרט נאָר, וואָס זאָגט איר, — אַ קליאַטשע מיט האָרבעס?

דאַכט זיך ניט אונזערס און עפֿשער נאָר... א?
אַ כאַלעם אַ ווייטער אַ ווייטער אַזאַ!..

"— ס'ליגט אין דער טאָרבע אַ טפֿיל און אַ הויקער;
"אַ מעקלֿערשער שירעם; אַ שטיק פֿון אַ סטאַיקע!
"די טאש פֿון באַלטאַקסע; דער גווירטעס פֿאַריק;
"און צעטלעך פֿון דוירעס פֿראַצענטניקעס ליגט!..

סע גלויבט זיך דאָס האַרץ ניט, — מיר זיינען פֿאַרברוינטע,
פֿון אַרבעט פֿון גרויטער, מיר קוקן און שטוינען: —
געשיקט זיך ס'איז אונזערס?! אַוואַדע... אַוואַ! —
אַ כאַלעם אַ ווייטער, אַ ווייטער אַזאַ!..

בין צוגעבונדן צו מיין גרויסן היינט

ערשטער בוך

ערשטער טײל

די שוואַגערלעך

1

אַט קומען די שוואַגערלעך לײַט און געמיימע
מיט מיינונגען שפּיציקע, סוואַרעס געהיימע.

לײַט טוט פאַרשנירעווען לײַבלעך זײַן מײַלכל:
א וואָרט און אַ שפּיז און אַ שטאַך און א פּײַלכל.

איז אַלץ, וואָס מיר לײַב און מיט וואָס איך שטאַלציר
ווערט טײַקעף באַדעקט מיט אַ וואָסעריק געשוויר.

די שוואַגערלעך קומען, ווי לאַהעטע אַרכים,
מיט קונציקע שטאַך - רײַד
מײַן פעסטקײַט צעשטאַרכען.

איך שטאַרק זיך און פעסט, —
מײַן מאַרדך לאַד איך אָן און שטעל זיך אַנקעגן,
וועל קריגן מײַן קריג, וועל שלאַגן אַנטשײַדן! —

איך זאָג:
— סע גײען האַמוינים אָף בערג צו דער זון.

אַ פּפּירקע טוט לײַט ווי א פּראַש:
— האַסט געהערט?

ווער זאָגט, אז סע גייען האַמוינים אָף בערג?
גיב זיי א פלעצל פון קלאַטשע מיט קלאַיען,
זאָג: „ס'איז פון גאַט“, — וועט מען האַפּערדיק קייען“.

סע באַמקעט געמיימע מיט פיבערשן מויל
און ביידע — צווייפענעמדיק, קלוגעטשקע, וואויל,
מיט כויוזעק, מיט העצע, מיט הינטישע שטיק —
מע שלעפט די האַמוינים, מע שלעפט זיי צוריק.

א וויסטקייט דערפיל איך און מיעסקייט און מאַנגל,
דאָך בלייב איך אין רינג פונם ערשטן געראַנגל.

2

זיינען די שוואַגערלעך רירעוודיק, פּיין,
דרייט מען אין צווייטן געראַנגל אַריין.
איך זאָג:

— דאָס לאַנד,

אונזער לאַנד פון אזעלכע געבירטן!
וואו קנעכט פונם לאַנד זיין געוואָרן די ווירטן,
וואו טאָג איז א פויק און וואו זון איז א פויסט,
און די פויסט אינם פויק:

בירי - באַם, — אַרויסט!

ווער שטרייטן סע מוז, ווער גלוסטן סע האַט,
באַ וועמען דער גייסט איז קיינמאָל ניט זאַט, —

אָט דאָ איז די הילף,
אָט דאָ איז דער ענטפער.
ס'איז העכער דאָ מענטש!
און אַלץ איז דערגרייכיק!
דער מענטש איז א קעמפער!

הערן די שוואַגערלעך שווינגנדיק אויס,
ליט טוט דערנאָכדעם געמיימען א שטיס:

„ וואָס זאָגסטו אָן אים,
געפעלט דיר א יאָליד! —
באָ אונז איז דער מענטש דאָס פאַר קערטע פון גאָלד!
דאָס וואָלוולסטע — מענטשן,
פיל ווערוולער פון קליידער! —

פאַל נאָר אין גאָס, וועסטו זעען, אַז יעדער
וועט אויפהויבן פרוואוּן דעם הוט,
גיט דעם קאָפּ...
דער פרייז אַפן מענטשן אין לאַנד איז אַראָפּ.“

באַפאַלט מיך א וויסטקייט און מיעטקייט און מאַנגל.
דאָן בלייב איך אין רינג פונם צווייטן געראַנגל.

איז נאָך די שוואַגערלעך ווייניק מיין פיין,
 כ'זאָל נאָך אין דריטן געראַנגל אַריין.
 א כאַווערטע האָב איך,
 אַ קינד, און האָב לידער,
 איז יעדעס מיר לייב און האַרציק, פאַרשידן,

איז יעדעס א טייל פון מיין מאַרד און מיין לופט.
 מיין מאַמעלעס מילד אין מיר קילט, ווען מע פרוּאווט
 מיט אויג נאָר א פינטל טאָן ביז אָדער מיעס.

קומען די שוואַגערס געמיימע און לייס.

זאָגן זיי ליבלעך:

— „לידער קאַזיאָנע,

בעסער זאָלסט שרייבן פון אָמעד און לוואָנע,

פלעגסט אמאָל שרייבן דאָך פיין און מילד ...

וויי מיר, דיין ווייבל, וויי מיר, דיין קינד.

וואס האַסטו געמאַכט פון זיי, — זיינען דאָך מייסיים:

אַ טאַבלעס פון דיר ...

אין דר'ערד אַריין גייסטו ...

באַפאַלט מיך א וויסטקייט און מיעסקייט און מאַנגל,

דאָך בלייב איך אין רינג פונם דריטן געראַנגל.

טוט מיר א קראפט אין די ביינער א ברום...
"קוק זיך ארום —
סיאַ פוקס און אַ טכויר.
וואָס דרייען זיי אַלץ, אף שלעכט, אף קאָפּויר.
— געזען אזא פּאַרל!
פון וואו און פונדו אַנען?
גיב זיי אין קאַלנער און שיק צו דער
מאַמען!.."

וועגעלעך קאלעך

ד. ט.

אָוונט גראָווער,
כ'בין דער שטאָטס א יונג-געבני,
ס'פיקט מיין מויל אַ ליד:
דין, דין.
טרייבערס, דוֹאַזשקעס, כראָמטשעריי
פון גראָבער זאמד אָף האַרט ברוקיר.

די שטאָט הויבט אָן איר ליבע-שפיל.
אַ וואונק אַזער, אַ וואונק אַהין.
טע גיט די בלוט,
טע נעמט די בין,
סע פיקט מיין מויל אַ ליד:
דין, דין.

אַ פויער-בעטלער שטרעקט זי האַנט,
כ'גי פאַרביי:
אהער, אהין.
זיין האַנט זעט אויס— אַ שטיק בוריאַן.
ער שרייט מיר נאָך:
„העי, גאַספּאָדין!
העי, גאַספּאָדין!“
און האַקט אַ זידל-וואָרט אינמיטנדרין.

גייט דאָס זידל - וואָרט מיר נאָך,
און כאַפט ארויף זיך אַפן קאַרק,
קריכט אין קאַלנער,
טרעפט אין מאַרן.

קאַלעמוטנע, קאַלעמוטנע
ווערט מיר, קאַלט:
ניט געראַטן אים זיין לאַנד,
דערנער - קרויט -
איז ניט קיין פרויט.
שטרעקט עס אויס צו מיר די האַנט,
צו מיר, - דער שטאַט,
צי מיר, - דער שטאַט:
„העי, גאַטפאָדין!
העי, גאַטפאָדין!“
און האַקט א זידל - וואָרט אינמיטנדרין.

קום איך מיטן זידל - וואָרט אַהיים,
לייג איך שוואַפן זיך מיט דעם,
רייטט עס מיר די הויט פון קאַפּ,
אלע מאַרן עפנט אויף און דעקט זיי אָפּ!

שפעטער, שפעטער שלעפערט,
לייגט מיר זידל - וואָרט באַם לייב,
לייב איז יונג,

לייב איז הייס,
זאפט דאָס וואָרט מיין טרוים,
מיין שווייס,
זאפט עס שלאָפנדיקערהייט
ביז דאָס זידל - וואָרט צעגייט.

... אינדערפרי פירן קליינע,
ווייסע וועגעלעך קאלעך,
וואוהין זיי פאָרן -
דאָרט איז מיין אָרט,
סע העלט זיך מונטער אַזאָ מעהאלעך.
איך גיי מיט ווייסע וועגעלעך קאלעך.
דער בליק איז העל
און פריש דאָס וואָרט.

איך בין צוגעבונדן...

איך בין צוגעבונדן צו מיין גרויסן היינט.
דער דעמב, מיין פריינט,
האט מיר פארשמעקט מיט זיינע וואַרצלען.

איך בין צוגעבונדן צו מיין גרויסן היינט.
דער גראַב-אייזן, מיין פריינט,
איז שאַרף, און ערד איז פייכט און זאַפטיק.

איז דאָ די זון, צי נישט, —
מיך שטאַרקט דער שמעקעדיקער הויף,
וואו בעהיימעס קומען זיך צונויף.

און מיינע פעסטע פיס! —
און מיינע שטאַרקע הענט!
כיוואָלט א יונגן אָקס
דעם קאַפּ פאַרלענדט!

זייטיקע באגערן

ס'האבן באגערן ביז איצט זיך געווארעמט
אין אינגלשן פוך,
אין אינגלשן מאָך.
און איצטער מיט דאָרשט
און מיט אועס זיי שפּאַרן
מיט פּויגלשן לייאַרעם:

„נאָך!..“

„נאָך!..“

„נאָך!..“

באגערן, באגערן!
איר הונגעריקע מעוועס, —
איר פליט נאָך באַלאָדענער שיף פון מיין טאָג.
קאַרג מיר די מאַנגלען,
די נויט, דער געראַנגל?
פעלט מיר צום רימעל נאָך אייער געיאָג!

ניט זיס איז דאס פאָכען
פון פליגל פון אייערע,
ניט ניכע איז מיר
אייער גלוסטיקער פיק. —
מע פראווט מיך אָף וואַסער,

מע פרוואווט מיך אף פייערן,
מע רופט מיך אַ פּרענט זיין צו ענדלִאָזער בריק.

פליט אייך, באַגערן,
איר הונגעריקע פויגל.
מיך בראָט גאָר, מיך קרעפטיקט
דער ווינט טון מיין גלויבן,
דער ברען-ווינט דער פריסעק
קלאפט אין מיין שליף.
די אויגן איך זשמורע,
און שפאַר אף שטורעם,
און שנייד אים און זיף! ..

פּרילינגס, זומערס, האַרבסטן

ליבקיט, ליבס, נאָך וואָס דאס טרויערן,
וואָס זומערס, פּרילינגס, האַרבסטן שוועבן,
מיר האבן שוין דעם דאָר א קינד געגעבן
און גייען ווייטער דורך די יאר,
ווי דורך די טויערן.

אַט וואַקסן ווענט,
שטיינער העפטן זיך,
שווערע האַמערן אַף קלעצער האַווקען!
סע האַרעווען אַף שטעט, און קרעפּען זיי
כאַדאַשים: יון, יול, יול,
אַווגוסט.

בויער פּלינקע, פּלייסיקע,
פאַרשמירטע קלעטערן,
אַף סופּיטן, אַף פּאַסאַדן.
ס'וועלן זיך צום האַרבסט צו
נייע שטאַט-טיילן צעבלעטערן
אויפצונעמען מי-טעג און פאַראַדן!

קומען שוין אין שטאַט צו אַלע שטעלעכער
די אַנגעלייגטע געסט,
די קאַווענעס, די דיניעס.

פרישע פארבן פעלדישע
אין שטאט צעהעלן זיך,
אין שטאָט אין שטויביקער
צווישן די מאַכניעס.

קינדער קומען אונז אקעגן אָן,
פון ווארעמען נעפל שווימען גערטנער און פאַבריקן,
פיירעס אין די וואונדער־טעדער פליקט מען
און רעגנבוֹיגנס שפילן נאָכן רעגענען.

זאָלן פרייניגס, ווינטערס בריקעווען,
דאַרפן מיר דען וויין זיך צו פאַרשיקערן,
דאַרפן מיר דען קלאָגן אָף א גרויער האָר ?
מיט אונזער קינד אינײנעם אָפן וואָגן
טראַגט עס אונז צו לויטערע פאַרטאָגן.
— אוי, וואַקסט א דאָר פון אונז,
א דאָר !

געוועט

נאכן אפשוועבן פון טאָג,
נאָך שווערן ריידעניש, —
איז גוט א פריינט באַגעגענען,
וואָס טוט א זאָג:
„סיאיז פראַסט און זון“.

און פראַסט און זון, —
מיט נייעם כּיין באַהאַנגען,
מיט שאַרפן כּיין פון קרעפטיק-לאַכנדיקע אנגלען.
די ציין:
ווי מאַי, ווי יון,
די ציין די פריילעכע
מיט זון מיט פריילעכער זיך ראַנגלען.

מונטער פילט זיך קאָפּ אף האַלִיז - און נאַקן.
ווער פּרירן?
וואָס פּרירן?
אַלץ איז גרינג און פלינק איצט דורכצופירן. —

אַט - אַט ... א ווייל ...
און ווי א שטאַלן רינגל,
א וואָרף טאָן וועל איך זיך אהין,
וואוהין איך ציל ...

ווייל צווישן נאַכט און נאַכט,
צעהאנגען הענגט א זון!

נאָר פּראָסט און קעלט קנאַקן מיט דער ריט,
די אויגן - לעפלעך מיינע פינטלעך,
צו און אויפגעמאַכט:
ס'איז דער שעטעך
ווייט און שווער און קייל
און צווישן זון און זון צעהאנגען הענגט א נאַכט,
און קעגן שווערער קעלט
איז אויך ניט גרינג די שפּיל ...

פאַיע, מוט מין,
פאַיע, מוט מיט מונטערע שליינגען,
כ'זאָל באַגלייך מיט מיינע פּריינט אריבערשפּרינגען!

גלוסט זיך ניט ...

גלוסט זיך ניט אַהיים גיין, אהיים:
פיר קוואַדראַטן אויסגעווייסט מיט ליים,
טינט און לעמפל,
הענטל - פען,
קוק איך שטאר, —
א מאַנעקען, —
גלוסט זיך ניט אַהיים גיין, אַהיים.

מיין העלס,
אינגאַנצן מיין העלס,
אַלע מיינע פריינט אַף דער פאַרט - קאַנפערענץ,
דערהויבענע,
דערלויכטענע צום העכסטן,
צום שענסטן.

שטאַט איז רייך מיט ראָגן,
מיט וואוילערישן נאַכט - קאַשנע,
מיט פאַרב - געמיש,
מיט צייטונגס - וואָרט,
מיט יונגן מיידלס טרעדעלע.
און לעוואָנע, מיט איר קענטלעך פאַנעם,
קוקט פון ווייסן וואַלקן-כריין.

כ'דארף דאס ניט,
און וויל דאָס ניט,
און וויל ניט גיין אַהיים,--
אַלע מיינע פריינט אָף זער פאַרט - קאַנפערענץ,
דערהויבענע,
דערלויכטענע צום שענסטן !

פארטרעטן

1

מײן פריינט

מײן פריינט איז יונג, מײן פריינט איז אַלט קוים דרייסיק יאָר,
שטעקט ער שוין מיט פופצן אין די ווירבלען פון זײן דאָר. —
איז פֿור זײן כאַלעם מיט מילכאַמע און מיט שרעקן,
נאָר אינגלש איז זײן טאַג און פֿור מיט ווייטע שטרעקעס,
זײן אויסגעמאַטערט לײב שרעקט זיך ניט פֿאַר גאָר —
איך שטוין, איך גאַף: ווי קען עס אף אועלכע ווייטן קלעקן? —
לײדנשאַפטן פּײניקן דעם מענטש פון דרייסיק יאָר.

ער לויפט ארום. צעטראגן איז דער קאַפּ:
ער נעמט פֿאַר אַרבעטער די בעסטע דירעס אָפּ,
און זײן אײגן צימער באַ דעם דאָך פֿאַרשאַרט איז.
ער קומט אין האַלבער נאַכט, א רײנער טעלער וואַרט אים,
זײן מיטאַג, — קאַלט, — דאס אָרעם ביסל זופּ.
אין אָנטאָן שלאַפט זײן כאַווערטע די צאַרטע.
ער שלײנט די שפּײז, אין בלאַט געשטעקט דעם קאַפּ.

ער לײענט, ער עסט, — נאָר גײען גײט אין זײן געדאַנק
דער וויי ארום, דער וויי דורך זײנע אויגן בלאַנקט:
דאָס וויסטקײט איז נאָך גרויס, דאס אָרעמקײט נאָך גרעסער.
און האַרט דאָרף זײן די האַנט, וואס פֿירט דאָס מעסער

אף אויסשניידן דאס וואונד-פלייש און געשטאנק.
ניט נאכלאָזן דעם האַרץ, אין ווי זיך ניט פאַרגעסן,
ס'איז אָנהויב פון די אָנהויבן און אָנהויב פונם גאַנג.

צי זעט מיין פריינט -- פון שווערע אָלן מיד, --
ווי פון זיין ווייבל גייט פאַמעלעך אָפּ דער בליט?
א הייסע ליידנשאַפט אין בלוט זיינס פינקלט,
די הייסע ליידנשאַפט צעטאַרפעט זיינע לונגען,
ער פילט אַפילע ניט, אז קרענק זיי גליט. --
ער איז אין אָנגעלאַדנקייט פאַרזונקען
און גייט דעם טויט נאָך טריט בא טריט.

2

מע רייניקט ...

איבער די קעפּ פון די בוימער די שיין איז צעהענגט,
און צווישן די שטאַמען איז טונקל,
און גאָר בא די וואַרצלען -- דאָרט כלעשטשעט און שווענקט,
און זויבערע וואַסערלעך פינקלען.

פריילינג. מיט לטוריק איז פאַרצוימט טראַטואַר,
מע רייניקט פון דעכער די שנייען.
מע רייניקט,
איך טראַכט:
דאָן בלייבט נאָך א נאַר ...
ווי קומט אָס דער נאַר אין די ריייען! ..

אָט גיי איך פון אים,
פון זיין פלאַפּל באַטויבט,
פון גאַיווע זיין פּוסטער צעטראַגן:
„ וואָרט. איך וועל ווייזן!
ווער זענט איר דען? — דרויב!
„ איר וויסט, אז כ'האַב וואַנגלען געשלאָגן?

„אַוואָדע, איך זע א דעסאַנט קומט פון יאַם:
„איך קוק מיך ארום — איך בין איינער!
„איז טייקעף א דריי — און שוואַליאַם און שוואַליאַם.
פון דעסאַנט איז געבליבן נאָר ביינער!

„וואָס גלייכט איר זיך אַלע? — זענט ווערט דען מיין שוך?
„איך בין שוין פון קינדווייז א שניידער!
„און אין פאַרטיי שוין פון וויסט ווען דער רוך —
„און איך האב מיט פּאַקן געשליידערט!

איך הער און געדענק וואס איך ווייס וועגן אים,
פון אַרבעט, זיין אַרבעט קענאַרע:
געצאָלטס פאַר „נאַגרוקעס“, און זומערס אין קרים —
דאס לאַנד איז אים איין סאַנאַטאָריע.

איך קוק אף זיין שרייבטיש:
א שניידערשע שער,
זיין פרוי אפן בילד מיט א שירמל,

דערביי ליגט א מאָס און א פרעסל א שווערס,
א קריידל באַם טינטער פון מירמל.

איך פרעג אים:

— אַנטשולדיקט, שוין לאַנג פון וואַרשטאַט?

„— אזוי, א יאָר אכצן פון פּראַציע...“

„— פון ווען אין פּאַרטיי?”

— אין פּאַרטיי איז נאַש בראַט,

„א וואָך פאַר דער נעפּ-דעקלאַראַציע.“

„וואָס מיינט איר, איך בין פון די אייערע שלעק?”

„א ווערט בא מיר ווערן דער פירער!”

„א ווערט איז בא מיר אייך צו טאָן א פאַרמעק.“

„דערוויילע נאָך קענט איר זיך שמירן...“

3

צע צווייט קייט

זיין טיאָכקענדיק און קלינגענדיק געלעכטער
שטאַמט פון קונויעס אין באַגינען.

און מיטאַמאָל:

— קיין שפור, קיין זייכער,

דאס פּאַנים שטרענג,

דאס וואָרט איז שטאַל,

און פון די שליפּן טראַפּנס רינען.

דערזע איך אייך מיין פריינט,
ווערט מיין קראפט געקייפלט,
ס'קלארט זיך אויס געדאנק ביז לעצטן שפענט —
א בראך צום לייב וואָלט זיין,
איך וואָלט געברילט פאַרצווייפלט,
ווען אייך וואָלט ניט גענוצט —
מיין קאַפּ און מיינע הענט.

נאָר כ'האַב געשטוינט, געלאַכט
ווען בין צו אייך געקומען:
קליינשטעטלדיקער גלאַנץ —
פאַמיליען - קאַרטעס אַכט!
פאַרב - פאַפירענע בלומען.
און איבער לענינס בילד —
מישפּאַכע - בילדעלעך א קראַנץ!

ווי קומט צו אייך דער גוסט פון קליינע באַלעבעסלעך?
ציי פילט איר ניט, באַם קליינבירגער געבאָרגט!
צו גרויס איז דער בופעט,
דריי פירטל שטוב
באזעצט ער
צופיל פאַר אים געזאָרגט.

היינט, איר רעדט צום קינד,
סע שטעכט מיך:
„שאַ לענעטשקע, נייע פּלאַטש, נאָ טיעבע פּיטאַקל“

טייערער, איך זע אין וואָסער זייט איר ברעכט זיך
און ס'טוט מיר וויי
צו קומען צו א סאַכאַקל.

ווייל איך ווייס
צו וואָס איר זיינט דערהויבן,
צו וואָס איר זיינט געשטעלט,
ווי זיכער אייער גייסט די וועלט באַנעמט. —
אויסער אייער היים זענט איר מיין איי זנפעסטער
גלויבן,
און אייער היים מיך מאַכט פאַרשעמט!

4

די היים צעפאלט

פון זיך אליין,
די היים די אייגענע צעפאלט,
סע שווענקען זי אונטער:
צויעס און גלוסטן.
די היימלעכע ווינקלעך —
פאַרלעגערט און אַלט —
לופט, זיי מאַנען לופט.
קומט נאך מיין ברודער,
און גראַבט זי אונטער,
די היים, אומיסטן.

געפרוואוטע, ניכטערע פארשונינען
טראגן אריבער דעם קאפ אין אנשטאלט.
דעם קאפ אין אנשטאלט,
און אין קלוב די געביינען —
די היים צעפאלט.

די היים מיין ברודערס גייט צו גרונט,
ווי קעץ אין איין זאק — דאס הויזגעזונט.
אף מיין ברודערס אויסזען,
ליגט דער בראך, —
די קישקעס שלעפן זיך אים נאך.

אין גוורס צימערן, וואס ער פארנעמט:
יאָמערן די ווענט,
דער הענגער,
די קרישטאלן דעם בופעטס:
„געווען אמאל דא רייכס און גוטס און ריינקייט
„געווען איין היים,
„איין הייטל פעטס“.

איצט, די היים — אין פאלן,
איינצוהאלטן זי, — ניטאָ קיין באלן,
דאס לעבעדיקס גייט איינציקווייס אוועק,
שטויב דעם שפור פארמעקט,
די לאַסטן פון בופעט צעפאלן.

אויסגעקרענקט דעם אייגנוץ,
אלץ פערזענלעכס אויסגעראַטן,
האט מיין ברודער זיינע ליידנשאפטן
איינגעצוימט אין אלעמענס שפאן.
און שטאַרק איז ער אין וויסן, וואס ער ווייסט,
אז היים, די היים געבראַטענע:
צעקרײגט, צעדרייט זיין יעדן פלאן.

ער רופט ארויס צו זיך א יונגן טוער:
— הער, אן אָפגעשטאַנען ערטל אין וואָלין, —
פאַר, צערודער.
— וואס הייסטו מיר, וואס שיקסטו מיך אַהין,
אז אין זאַוואָד מיין פרוי דאָ דינט?!
און די קוואַרטיר? —
דאָך אָקאַרשט אויסמעבלירט...
געבראַכט די עלטערן אַהערצו...
וואס הייסט, מע רואינירט?

הערט מיין ברודער עס, און הערט ניט,
זעט און זעט נאר דאס פאַרוואָרפן ערטל,
וואָס וואַרט און פרירט.

— און ווילסטו נאָך, איז ווייס...
לָאָז מיך דורך דאס יאָר...
מיין פרוי... פאַרשטייט...
וואו נעמט מען דאָרט אן אַקושאַר?..

— יא, מאָרגן קריגסטו די פּאַפּירן,
הערסט! דו פּאַרסט. עפּן דעם אַרטעל;
פּאַרברייטערן דעם רינג.
דעריקער אָבער לאָזן באַלד די מיין,
אומבאדינגט...

סע ווישט דעם שווייס
דער יונגער טווער:
— וואס הייסט?
און די קווארטיר?
די היים?
וואָס הייסט, מע רואינירט? ..

5

שפּאַציר

ער פירט אַלע טאָג אַרויס די גאַווע שפּאַצירן,
און מאכט זיך פּלאַץ פּונפּאַרנט מאַרשירן.
דערזעט ער אַ קראָם, — וויל ער א קלייד,
אים אַרט ניט, דער כאַווער גייט נאַקעטערהייד.

ער פירט אַלע טאָג אַרויס די גאַווע צום פּאַסען,
צעשטערט ער די מענטשן, צעשפּאַרט ער די גאַסן.
ער רעדט אָף אַ קאַל און קלאַפט זיך אין ברוסט,
און וואָס ער דערזעט, צו דעם האָט ער לוסט.

ער פירט אלע טאָג אַרויס די גאַיווע צום פּאַיען.
אַזאַ ביזאַיען, אַזאַ ביזאַיען.
די אויגן פאַרגלאַצט ער, פאַרוואַרפט מיט די הענט:
„די וועלט איז ניט ווערט מיין אייגענע העמד“.

צען פענעמער האָט ער,
צען פענעמער בייט ער,
און האט קיין איינציק גרויער האָר.
דו ביסט דאָס פערד
און ער איז דער רייטער, —
רייטן וועט ער הונדערט און צוואנציק יאָר!

מיין קעמערל

רייף און פארטיק ווערן אף מיין לייב די קעמערלעך,
נאך א קאפל ווערן זיי איבעררייף...
רעגלמעסיק קלאפן אין די שלייפן העמערלעך:—
מע קלאפט, מע שלייפט.

זייף און וואסער צעגייען לעבענדיק
און געבן דעם לייב זייער דופט.
אויך די לופט—
מיט פולער געטריישאפט,
גיט צו געוויקסן אפ איר קויעך.—
אזוי אפצוגעבן זיך, וויל איך אויך.

איך געהער צו א קראפט, צו א קעמערל קליינס.
נאך מיט א לופע באמערקט מען מיך:—
איינס.

דאך בין איך א טייל,
א טייל אין דער קראפט,
וואס ס'קעמערל שאפט...

כויוועס

בין קיינמאָל אין קיין כויוועס
ניט געווען אַזוי פאַרבאָדן.
אויסטערלישע כויוועס און דריבנע מינץ.
מיין טיש איז אָן פּאַטראָוועס,
מיין קאַפּ—
מיט וואָך געלאָדן,
גענוג פאַר מיר אָן אַרעם שטיקל מילץ.

הויל און בלוז—
בין איך אט'הער געקומען.
צוריק וועל איך זיך אומקערן
הויל און בלוז.
כ'האב אָפּגעגעבן שוין
די יונגשאַפט פון מיין פּאַנעם,
געשענקט דעם דאָר מיין ליד,
מיין ווילדע רויז.

נאָר לייג איך צו צו דר'ערד דעם אויער,
דאַכט זיך מיר, די ערד, זי מאַנט,
און יעדער קינדער - בליק,
און יעדער שטיין פון מויער,
און יעדער טאג, וואס בויגט זיך אָפּ צום האריזאָנט.

וואָס קען דען פון מיר קומען,
אַז מיין פאַרדינסט,
און מיין באַגער איז ערדיש און געדולדיק:
איז שווער מיר, שווער. —
איר זאָגט: —
בין יעדן שולדיק,
איז וועל איך פרוואון צאָלן:
מאָנט!

זיין וואָרט

סע האָט זיין וואָרט די פולע ווערט,
די פולע קיילעכדיקע וואָג, —
ווי די פיירע,
וואָס פון רייפֿקייט שפּאַלט זיך:
ווי דער בוים,
אַף וואָס די גוטע פיירע האַלט זיך;

פעלקער, לענדער האָרן: —
סע הערט אַ שאַרן זיך,
אַ מעכטיק שאַרן,
שטאַרקער, ברייטער,
שטאַרקער פילט זיך אָן די לופט
מיט בטורע און מיט דופט:

דאָס לאַנד האָט צעוואַקסן, צעוואַקסן
אַלץ העכער,
אַלץ ברייטער די אַקסל!
אַלץ מערער צעקייטעט די אַנגלען, —
פילט מען שוין מאַנגל און מאַנגלען,
גלוסט מען צו ברייטט שוין,
צו מעכטיקס,
אַז נאַכט, ווי דער טאָג זאָל זיין ריכטיק!

אויג אף אויג

1

איך קוק צו זיין פאַרטרעט ארויף און זאָג:
הייס און שווער איז
פוגעווען די פוגעס פון אונזער זיין! —
צופיל ספייקעס, צופיל פייך!

ער ענטפערט אָפּ:

— „דו קייסט פאַשעט ברויט, דאָס שווערע ברויט,
„דאָך טראַגסטו אַלץ די צוים פון „שיינעם“ וואָרט,
„די צוים, וואָס מאַכט נאָר קאַליע דיר די ציין,
„און רירט ניט אַף א האָר פון אָרט.
„דו ווייסט אַליין, — דו ביסט א מענטש,
„און וואָס אַף דר'ערד געשעט נאָר שלעכטס —
„א טראַפן דיינס איז דאָ אין דעם,
„דו ביסט א מענטש, דו ווייסט אַליין,
„דו ביסט פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דעם.“

— יא, איך ווייס,
אָט שטיי איך דאָ,
נעם מיך,
שיק, —

קיין שווערער גאַנג פאַר מיר ניטאָ, —
אַף יעדער גרוב קאָן זיין א בריק.
נאָר פּרואוּ מיך ניט אָף דריבנע פּיין:
אַ פּלאַסטער פאַר א מאַקע זיין —
שיק מיך בעסער הויבן בערג!

ער קוקט צו מיר אַראָפּ
און זאָגט:

„דיין העמד איז גראָוו, — נעם וואָש עס אויס.
די פענצטער עפּן אין דיין הויז,
און דינע שכיינים רוף צוגויף
און זאָג:

„לאַמיר ריינמאַכן דעם הויף!
דיין הויכן טרוים אין הענט נעם פעסט
און פיר אים אויס אין טאָן און טאַט,
כאַטש יעדע שאַ א שטויב די גרויס,
אַ מילד די גרויס, פון דיין פאַרמעסט!

2

אַן אַנדערס מאָל איך קום און זאָג:
איך לויף פון מיין היים,
ווייל סע מאַטערט מיך.
נאָר דאָס, וואָס קומט פאַר בא מיין זייט —

איז אומעטום, אומעטום יאָטרעט עס :
די פרויען, — ווי שמאַטעס צעפאַטערט מען.
אַ פראוואו אָפן צונג און אַ שפיי!

אַנטלויף איך פון דר'היים צו דער טורמע דאָרט,
דער וועכטער בין איך און איך היט.
און ס'טרעפט מיך :
די ערד האָט צעשטורמעוועט :
שליידערט געביידעס און טורעמעס,
און הויבט אונז און האַקט אונז די טריט.

סע לאָזן אַפילע די פויערים
דאָס פי פון די שטאַלן אַרויס,
מע לויפט פון די הייזער און טויערן
אַף פלעצער אַף פרייע, און מוירעדיק
מע זעט אים, דעם כורבן, דעם טויט.

דער וועכטער בין איך פון דער טורמע דאָ.
הונדערט פאַרשוין הינטער טיר,
זיי רייסן די גראַטעס, זיי שטורמעווען
און קלאָגן פון דאָרטן צו מיר :

סע פאַלן די שטיינער און האַרגענען.
געמט אונז ארויס ערגעץ וואו!

„פענטעט אונז! טרייבט אונז אין באַרג אַהיין!
„נאָר לאַזט אונז ניט אומקומען דא!“

הונדערט נעפאָשעס פאַרשטויסענע,
געשרייען ווי נאָדלען, ווי שטעך.
און איך א געשיצטער אין דרויסן שטיי,
און פיל, איך בין מער ניט קיין שוימער זיי —
זייער טויט, זייער גרעבער בין איך.

טראַג איך אַהיים, אַ פאַרשפעטיקטער,
מיין הייסן, צערודערטן קאַפּ —
וואַרטן געפאַרן און ווייטיקן,
וואַרטן מיך אָפּ אַפּן ראַג,
ווייל ווילן, ווייל מוט אין די אָדערן,
האבן פאַרלאַזט איצט מיין לייב, —
באנוצן זיך פּלאַגן. —
זיי גראַגערן:
„כאַפּ אים!
נעמט אים!
רייבט!“

זיי שליסן אַ קרייז אַ געשלאָסענעם,
די פּלאַגן פון באַנצן לאַנד.
זיי שרייען מיט קרענק, ווי צעלאָזענע:
„זיי מיט אונז, האַב מיט אונז כאַסענע,

„דערלאנג אונז דיין האַנט!
„דו זוכסט דאָך די פרייהייט, די לוסטיקייט, —
„מיר זיינען די פרייסטע און גלוסטיקע,
„מיר זיינען די ריטער פון דר'ערד!“

כ'האַב מוירע פאַר זיי, די צעפּיסקעטע,
איך קלאַפּ זיך אין קרייז היין און הער.

3

ער קוקט צו מיר אַראָפּ,
און זאָגט:

„— פאַרבלייב אין קרייז
„און צו די פּלאַנגן רוף:
„איך געב אייך אָפּ מיין גוף.
„געוויילע-פלייש פאַר וואָלווער פרייז:—
„נאַ, צערייסט.“

„און ווען דו נאַרסט זיי אלע אַרויס
„פון בראַך און לֶאָך, — דאַן שפיר זיי אויס,
„און קוק זיי דורך און מעסט זיי אָפּ:
„פונדוואַנען שטאַמט באַ זיי דער קאַפּ!
„נאַר פלינק און וואַך —

„און ווען דו האַסט דיין פיינט דערקענט,
„ניט לֶאָז אים רוקן זיך באַ ווענט —
„הויב אויף די שווערד — און שלאַג די שלאַכט!“

שלאָג אויף, שלאָג אויף מיין לאַשן,
 מיט זון און געווירצן,
 מיט יאָדעריק היכצן,
 און ברענג מיך און לייג מיך
 צום שטויב פון די מאַיסעם,
 צום שטויב פון זיין וואונדערלעך הויכן באַגין.
 דורך זיין טאַט איז גרויס אונזער אָנווען,
 דורך זיין טאַט איז יעדער א יעש!

א באגעגעניש

א פאַר גייט פון מיסטן,
א פאַר פון ערד שלאָגט אָפּ.
געקומען איז די זון שוין: —
קיים אַמאָל אַראָפּ!

זי שמעקט, באַלעקט די הויטן,
פון די פייכטע בערג. —
א קינד זיצט אָף דער ערד
און באַקט פון בלאַטע ברויטן.

טיט געמיימע קאַלט א ברום:
„ס'איז נאָך גאָר א קאַלטע זון“
— פּע, אַזאַ אינדרויסן —
„אַן אָפּגעריבן שמויסל“.

שריי איך שיר ניט אויס:
פּרייליגנדיקע בלאַטע,
ריטשקענדיקע פּרייד,
זון פאַרדריפעט פענעמער און קלייד.

ריטשקעס, ווי די זעגן,
זעגן ברייטע ברעגן,

גערטלעך — מעאובערעס,
בויםער, ווי בעהיימעס,
הויבן אויף די ברעמען
צו דעם בוהאי, צו דער זון.

טוט א פאָנפע לײַס:
„זע, א קוירע-וואָגן ציט,
„מע איילט גיט מיט דער רייזע,
„סע ליגט א קינד א טויטס,
„מיט טענצער-שיכלעך ווייסע,
„מיט טענצער-שיכלעך ווייסע,
אינדרויסן איז א קויט...“

מארש

מיר שיטן בעסטן אָפּקלייב,
בעסטן ווייץ און גערשטן, —
אונזער לאַנד דאס פריידיקסטע,
אונזער לאַנד דאס ערשטע!

טיפער אונזער אַקער,
ברייטער דעם פארזיי!
די זין די רויטע היטן אונז, —
די העלדישע אַרמיי!

מיר גרייטן ריינעם האַבער,
רייכן ריפס און קאַרן, —
אונז א גרויס גערעטעניש, —
דעם פיינט אין אויג אַ דאָרן!

טיפער אונזער אקער,
ברייטער דעם פאַרזיי!
מיט זין מיט רויטע גייען מיר, —
מיט העלדישער אַרמיי!

און איבער הויכע פעלדער,
פידלען ווינטן לינדע,

אַי, סע וואַקסן קינדער־לעך,
אַי, סע וואַקסן רינדער!

טיפּער אונזער אַקער,
ברייטער דער פּאַרוי!
די זין די רויטע היטן אונז,
די העלדישע אַרמיי!

און אויב סע וועט זיך טרעפן,
אויב מע וועט באַדאַרפן,
בייטן מיר דעם אַקער־קלונג
אַף אַ שווערד אַ שאַרפן!

טיפּער אונזער אַקער,
ברייטער דעם פּאַרוי!
מיט זין מיט רויטע גייען מיר,
מיט העלדישער אַרמיי!

אַן ענטפער די סאַנים

ווי זון איז א זון און ווי ערד איז אַן ערד, —
באַלשעוויקעס צו זיין איז אונז אלע באַשערט.

מיר קאַנען אנטוויינען און האָבן אַנטוויינט
די אייגענע שְׂאַנגען און פּרעמדע שלענג.

נאָר הויבן שוין ווידער, די סאַנים, די קעפּ
אין גיפטיקער גלֹסטונג נאָך שטעט און נאָך סטעפּ,

אין גיפטיקער גלֹסטונג נאָך אונזער געביין —
איז הויבן מיר אויף אַנטקעגן א שטיין!

איז הויבן מיר אויף אונזער פּלאַמיקע לאַנד!
און אלע די הענט, — איין געפּאנצערטע האַנט!

אויב סוינע איז סאם, איז טויטלעכסטער סאם, —
וועט אים צעטרייבן ווי רויך אונזער פּלאם!

אויב זייערע קעפּ—פּון שטאַל און געשטיין, —
וועלן זיי צעקראַכן אין אונזער געביין!

מיר זיינען קיין קנעכט, קיין דערווייליקע שיין, —
מיר זיינען געקומען אף אייביק צו זיין!

מיר זיינען געקומען און ווייסן די גענג,
מיר ווייסן וויזוי צו באַגעגענען שלענג! ..

סאָנים

זיי מאַכן זיך שטייל און פאַרהאַרעוועט, שווער,
און רוקן זיך גנייוויש צו אונזער געווער.
זיי קלעפן זיך אויף א שראַם אָף די העלזער,
נאָר טראַכטן זיך זייערס:
„מיר שטאַמען פון פעלזן...“

און פּרעגט אָף באַלאַנגעט:
— פון וואָס זעט איר אויס אַזוי גוט?
וועלן זיי זאָגן, די באַק זיך א גלעט טאָן:
„פון הערלעכן לעבן בא אונז אין סאָוועטן!
זען מיר אויס אַזוי גוט!..“

און טוט זיי אַ פּרעג:
— וואָס רעדט איר מיט אונז אַזוי זיס?
זיי וועלן באַליידיקט פאַרקרומען די צורע:
„ס'אי מאַדנע... מיין קלאַס... דיקטאַטורע...“

אוי, וועט זיי טרעפן דער שלאַק!
זיי טראַגן אין בויים א טאַיסטער, אַ האַק.
האַניק אָף ליפן און פינגער באַגייסטערט:
— צו האַקן מיט האַק און צו לייגן אין טאַיסטער.
דאָס, וואָס דעראַבערט מיט שלאַכטן, געפאַרן,
וילן זיי כיטרעדיק שטייל פאַרטאַכטאַרען.
— אוי, וועט זיי טרעפן דער שלאַק!

דעם דירעקטערס געדאנקען אף דער נאטור

ראציאָנאַליזאַציע

1

דער דונער פאַלט פאַמעלעך פון ווייטע טרעפּ.
אָן נוצן פאַר אונז, פאַלט ער,
אָן נוי צעשפאַלט זיך.
ער שלעפט קיין וואָגן ניט
און הייצט קיין קאַלעך - אויוונס,
פאַמעלעך פאַלט ער פון ווייטע טרעפּ.

אָף פעלדער - בעקנס ליגן וואָכנלאַנג סנאַפעס, —
איבער וועמענס שולד?
אָט שלעפּן אָקסן זיך אַ פאַר:
גלייכגילטיקע וויידלעך
געדולדיק שלעפּן אָקסן
אָקסישן געדולד.

דער צוקערניק, —
אומפאַרשטענדלעך: —
פאַר וועמען וויקלט ער אין עטיקעטלעך,
הילט אין טראַפּאַרעטלעך
די קליינע צוקערקלעך נאכאַנאַנד? —

פאר אונז דען? פאר אונז?
מיר זיינען דערצו שוין איבערגעוואקסן.

אָקסן שלעפן אונזער לאַנד.
מירן אויס שפּאַנען די אָקסן.

„באַבאַכטונג“

2

דורכלויכט פון דעמבעס.
אַ קרעכץ-פויגל שרייט
און פליט צעיאָצט פון שפיץ אף שפיץ.
אונטן, אַמן גראָז,
דאָס פויגל-קינד זיצט.

באַם זייט-דער דירעקטער מיט אויגן טעמפע,
„באַבאַכטעט“ די פאַר,
זיין קאַפּ, אָן האָר,
אויערן— אויפגעשטעלטע שעלעכער,
ניט אַזוי שנעל
פרעגלט דאָ איבער זיין רויע פעל
די זון און די געלעכער.

די שפאקולן, —
זויבער - זויבערע :
(ווייל דעמבעס אָטעמען לייכטער פון קונדן,
לייכט און פעסט),
מוראשקעס מיט זייער שנעלקייט צויבערן, —
אָ,
— פאר קוריערן זיי מאַכן
אין אַלפארבאנדישן פארמעסט ...

פארנעמט ער דאָס געשריי פון קרעכץ - פויגל :
שטייט און „באָבאַכטעט“
און „אופדאַכטעט“
„באָבאַכטעט“ אַ האַלב מעסלעס.

צו א וואלדשפאצירער שרייט ער טעמפיק
(סע העלפן אים אונטער די דעמבעס) :

— ביטע, בירגער, גייט אין יענער זייט אַרויף,
אַ פויגעלע אַרויס פון נעסט.
די מוטער הויבט עס אויף,
איך באָבאַכטע, ביטע,
שוין אַ האַלב מעסלעס ...

דער וואַלד - שפאצירער פרעגט און היט זיך :
— אַ פויגל ? ווי הייסט ער, דער פויגל ?
ווענדט אָפּ דער דירעקטער די אויגן. —

נעמט ארויס פון טאַש אָן איי,
צעקלאַפּט, טרינקט אויס, א צווייט נעמט אַרויס.
און די פּאַרציע געענדיקט
צום נייעם שפּאַצירער געווענדט:
— ביטע, שטיי,
איך באַבאַכטע זיי...

באגין

אין העלער לויטערקייט, אין העלער לויטערקייט,
די זון קלאפט אָן אין מיר,
מיין לייב, סע ענטפערט איר:
דין - דאָן.

פיזקולטורניקעס,
מיט נאקעט מאטעוון,
אין שטרענגער פארבן - שפיל, אָף סטאַדיאָן.

נאָך דאָרשטיק בענקעניש: —
באַפרייטע שיינקייטן,
מוסקול - אויפגעקניפט, שטאַל - דער ביין!
נאָך קאמף און פלאַגעניש:
אַ קרעפטיק טאַגעניש,
א בראווער טאג
אַף יונגע ציין!

דאס יאר 1905

1

בין איך א קליינס נאך, א קנאפעלע,
נאָר פייערלעך טיאָכקען אין מיר טיאָך.

קום איך:
„פּאַטאַפּ, פּאַטאַפעלע,
גיב פּראָקלאַמאַציעס א קאַפעלע“.

זאָגט ער:
„אינגעלע, גיי,
ביסט א וועוועקל נאָך!“

אויב איך בין טאַקע א וועוועקל,
שאַרף איך מיינע ציינדלעך, שאַרף.
קום איך:
„צייטלע, צייטלע,
גיב דאָך אַ פעקל פאַרשפּרייטן מיר...“

זאָגט זי:
„אויערן, — וואָך, אויגן — שאַרף,
נאָ, צעוואַרף!“

טאָג אין נעפל,
 אַלץ אין וואַרעמען נעפל.
 ווער מיר שטיבלעך, בוג און בערגלעך און פאַראַם —
 פאַרטיק מיט ציקאַריע,
 מיטן עפל. —
 פאַק איך אין אַ קויש פאַפירן - פעקל,
 פון אויבן שטשאַוועל - גראַז און טעפלעך,
 און גיי מיר, גאַרניט,
 גייט אַ אינגל זיך אַ טאַם ...

פאַרט דורך א פויער מיט אַ גאַרע היי;
 א צווייטער מיט א פירל שטיינער,
 אַ דריטער פירט נאָר האַרצווייטיק אין ביינער,
 באַ איינעמט פאַרקן שטייט אַ זאַק מיט שפענער,
 באַם צווייטן אונטער סטריכע לייגט אין נעסט אַן איי.

זיינען אַלע גוט און ליב מיר,
 גאַנווע איך זיך שטיל צו אַלע זיי
 און לייג אין זאַק,
 אין נעסט,
 אין היי
 די ליבע בלעטלעך, וואָס אין זיי געשריבן:
 „ברידער, כאַוויירם פון מי און נויט,
 גענוג געליטן! גענוג געשטיקט!“ ...

און איך האָב געזען :
איבער שטעט און דערפער הויבט זיך אויף אין רויט
אַ קלאָר-קלאָרער צוויק.
און אַן אויפשריפט רויט אָף אים :
„מיט גליק !“

3

טשאַדען די הימלען,
טשאַדען פארשלאָפּענע
איבער די דערפער די שאַפּענע.
און קייסער שפּילט מיט אַ פלייט,
אַף דערפער און שליאַכן און שטעט.
גיסט זיך די פלייט איבער שאַפּענע
דערפער און שליאַכן און שטעט :
קומען אָן ווינטערס :—
מעסערס פון צאַפּן - זייט ;
זומערס, ווי וואונדן,
קומען און גיין.

קאַכט זיך אין דערפער באַ יעדן א טעפעלע.
קאַכט זיך אין שטאַט באַ יעדן א טאַפּ.—
זאָגט אָן פאַטאַפּ :
„אַז איך ווארף נאָר דאָס עפעלע,

מוזט איר זיך שטעלן קאָפּ צו קאָפּ!
זאָגט אָן פּאַטאַפּ,
און פאַרקליידט גייט שוין צייטעלע
אין דערפער, אין שטעטלעך,
מיט פייער אין מויל —
פרוכטבאַרע טויען אָף יונגן גערעטעניש,
און ס'פּאָלגן האַמוינים,
וואָס קינד באַפוילט!

4

מאַמע, לאָז מיך, מאַמע, גייען קיין אָדעס,
איך וויל אויכעט זעען ווי מע זינגט מאַרסעליעז,
ווי אַרבעטער אָף באַריקאָדן שטייען,
ווי דער האַפּן שלאָגט די שוואַרצע מייע.

אַ קינד דאָרט, מאַמע,
וועט מען ניט צעטרעטן —
אַ קינד קאָן אויכעט העלפּן שלעפּן ברעטער.
און ווייסט ניט, מאַמע,
אז די גאַרע וועלט
איז אלץ מיט אַרבעטער,
איז אלץ מיט אַרעמע,
זיי זיינען ברידער אונז,

פאַר איינס מיר שטורעמען —
מאמע, לאָז מיר, מאמע, קיין אָדעס,
רעוואָלוציע שטייט אָף הויכע פעטער,
גרויס און קליין:
אויפשטיין!
אויפשטיין!
גיין! ..

5

שוואַרצע מייע און זשאַנדאַרמען און קאזאקן
האַקן איבער האַלד- און נאַקן,
ברענען דאָרף און שניידן שטעטל,
שינדן שטאַט —
פאַרן קייסער,
פאַרן יאָד,
פאַרן גאַט.

האַט דער קייסער אונז געשיקט אַ מייע רייטער
די נאַהייקעלעך אָף אונז באַנייען.
האַט צעלאָזט זיך מייע —
שווערדן בלויע,
יאָגט דאָס שטעטל,
יאָגט דאָס דאָרף אין בלאַטע לויזער.
פון דער בלאַטע אינם בוג,

אין וואַסער,
הויבן אַרעמע די קעפּ אין גסיסע,
ווערן זיי צוריק געשטיפט מיט שפּיזן.
הויבן אַרעמע אין שרעק די אויגן,
נאָר צוריק אין וואַסער
מוזן זיי זיך בויגן ...

כ'האָב נאָך א פאָר גוטע יאָר

כ'האָב נאָך א פאָר גוטע,

יונגע יאָר!

פריילעכקייט און סימכע פאסט מיר נאָך!

מיידלעך מעסטן זייער שלאַנקייט צו מיין שטאַלט

און שלינגען מיינע רייד,

ווי הייסע שטיקלעך גינגאַלד.

אָן קאָפּווייטיק,

אָן צאָנווייטיק

און לאַכרוטן אָן כאַלוימעס.

פאָר מיילן-ווייט דערשמעק איך שוין אַ שטוב,

וואו געזונטע מי די קויכעס קוויקט,

וואו סע ראָשטשיגעט מולטערס ברויט

מיט שטאַלצן ריר אַ יונגע פרוי,

איך דערקען פאַרליבטע יוגנט אין די וויעס,

און רייעך פון יאַנטעוו אָף די לייפן פון מיין ווייב.

ווער זשע וועט זיך איינשטעלן

אַ פיסל אונטערשטעלן?

אַז מע שפילט אין פאַנדעס,

און ס'ליגט אַ באַרג מיט רעגנבויגנס-מאַשקנס,

אַרום דעם באַרג:—

די ראָד פון יונגע שפּילער,
און מע רופט מיך אויס —
איז וואָס?
איך גיב א וואָרף מיין געזונט געלעכטער,
אָדער מיין פאַריין - בילעט,
אָדער גאָר מיט איינס אַ צי אַראָפּ —
מיין העמד פון לייב.

אַז סע שטיקט זיך פריינט אין דומפעניש פון ווייטע שאַכטן,
אַז אַ מידער אַקסל בעט, —
אַ פרישער זאָל פאַרבייטן,
אַז מערידע פאַקט אַ לאַנד,
און קעמפט מיט פייעריקן קאַם
אַנקעגן דער פאַרשטאַרטער וואָרסע —
הילכט עס אין מיר אַפּ מיט קייקלענדיקן הילד.

בין גרייט —
איך שטאַם פון שווערער האָרעוואַניע,
איך ברענג אַ דאָר א שטאַרקן,
וואָס שמיצן וועט די גרענעצן פון ערד, ווי פאַרקנס,
וואָס לינדערן וועט אלע פיינען,
ער גייט !

האַרבסט

בלאָטע, טיאָפּקענדיקער דרויסן,
סע קומט פון האַרבסט דער טונקלער אָל,
די פּייערלעך פון זאַכן, פון גערוישן
ווערן שמעלער, ענגער.
געשלאַגן קלינגט דאס קאָל,
און קאָן צוריק קיין ווידערקאָל ניט ברענגען.

שליאַפ. שליאַפ.
איידלער שוך פון שטאַט
אַ שטיקל שטיינדל טאַפּט.
און רעגן אף די ראָגן בייז איז,
ווינט אַ בייזער,
און קאַטער, דער קאַטער, דער שטאַטישער העלד,
פאַרפאַרעט די נעזער.

די שיד,
פאַרקייילעכדיקט פון בלאָטע,
ווי די טעץ,
טעלעפּון זיי אין קאַלטער נעץ...

נאָר ס'איז מיר לייב דער אָל פון האַרבסט,
סע פרייט מיין בלוט,
סע פרייט און קוויקט!

ווייל לאַנד מיינס,
לאַנד מיינס —
ברייטס און שטאַרקס —
נאָך הייסן שניט
זיך קילן דאַרף,
זיך גרייטן דאַרף
פאַר נייעם שאַרף,
פון הייסער זון און הייסן שניט!

שפּרינגט אַריבער שטאַט מיין אויג,
מיין ניקטער אויג,
צום פעלד, צום סטויג,
צום יונגן אישעוו,
צום ווייטן אייגנס,
צו גרויער זאַרג פון סטעפעס האַרטע,
צו זאַרג פון פויערים אויסגעדאַרטע,
וואָס לערנען איצט דעם טאָן פון רעגן,
צי ברענגט עס גוטס פאַר אונזערטוועגן,
אַף אַקער - פעלד,
אַף שטאַט,
אַף זאַמד,
אַף מידבער-סטעפּ, וואָס ווערט א לאַנד!

דעם פויער

בייס, אייקער - אייזן, בייס.
וואָס טיפער איז בעסער.
טיף מוז מען פלאַנצן, זעצן
טיף די וואָרצלען, —
ווייל מיר זיינען ווינטיקע,
אומרואיקע שטאַמען.

אָפגיין זאָל מען מיט שווייס,
הייס זאָל אונז אָפברענען,
בייטן די פענעמער
פון שוואַכע אָף שטיינערנע.

אָפשווענקען זאָל עס ביז ביין,
ביז מאַרד אין די ביינער, —
דאָס פסוילעס פון אונז!

בלייבן זאָל נאָר ווי א דיניקער ציטער
דער קערן פון אונזערע געמיטער. —
און זאָל מען דעם קערן פלאַנצן,
און דער זאָל עס זיין, —
פון וואס אונזער שטאַם זאָל צע בליען באַנייס!

אונזערע מאַמעס

אונזערע מאַמעס,
אמאָליקע מאַמעס,
וואָגלען די שאַטנס
אין קיך - דאַלעדאַמעס.

כאַסענע - שאַען —
אין ווייס און אין ראָזן.
א קויליטשל פֿלאַמיקס —
דער יונגינקער כאַסן.

נאָר שאַען — פּאַפּירענע,
שאַען ווי נעפֿל,
אַנגעלייגט באַלד
דאָס פּאַרטשמעליעטע קעפֿל.

יונגס און גרינס:
שוין ווייב, שוין דינסט...

היינט איז עס אַנדערש,
גאָר אַנדערע ליידן:
אַוועלכע באַכרים —
אַוועלכע מיידן...

יאָוודאַכע

מע קלינגט פאַרשלאָפּן אין ווייסן קלויסטער.
פּויערטעס איילן.
טונקעלע קליידער און ווייסע פאַטשיילעס.

ווער א פּעקל סע טראגט,
אַ מאַטאָנע אין פּויסטל,
אין באַיאָרטע לייבער — אַ מאַקע אף צו היילן.

מע זעצט זיך דערווייל אף לאנגע טרעפּ.
דאָס דאַר געביין, —
וואָס אָן די אונטער-הויזן —
קוקט אַרויס
מיט בענקשאַפט נאָך אַוונטיקער לופט פון סטעפּ.
מע זיצט אַזוי,
ביז דריבנער ווערט דער בלוז
פון קלאַנג צו קלאַנג
און שטאַרקער ווערט דאס בילן פון די גלעקער.

אַ קלויסטער נאָך פאַראַן.
א גאלעך נאָך פאַראַן, —
סע קומט אַרויס יאָוודאַכע פון איר הויז,
קומט אין קלויסטער און קוקט אין אלע עקן

צו דערקענען דאָ די זוינעס פון איר מאן
און צו פאַרקלאַגן זיי און צו דערשרעקן ...

יאָוודאָכע שלעפט צום טייך דעם פאַק מיט גרעט.
... אויך אין אומגערעטעניש געראַט,
קוראי און בודיקעס
וואַקסן גלייך ווי עפעס רעכטס: — הויך און ברייט.
באַם הימל בעט מען רעגן, נאָך,
צום קלויסטער קומען „זינדיקע“,
די וועגן נאָך צעווייקטע און צעדרייט.
יאָוודאָכע שלעפט צום טייך דעם פאַק מיט גרעט.

דער פארטאָג — ווי מיר זיך וואונטשן —
פריי און פריש.
שלענגלעך וואַכן אויף
באַ סאַמעטענע פיסלעך פון קאַמיש.

יאָוודאכע קלאפט דאָס וועש אין שטיין און טאינעט,
גלייך דער מאַן וואָרט דאָ דערביי זיין.
טאינעט, שעלט און קלאַפט דעם שטיין,
גלייך דאָס וואָרט דער מאַן געווען.

טאינעט, שעלט אויך זיך אליין:
צו פערציק יאָר געגלוסט א מאַן.

געוואונען א קינד. א ווייטיק רייסט,
זי מיימעסט דעם שטיין, דעם שטיין, דעם מאן.

דאס טייכל איז דג. די זון דערויף — ווייס.

א שיפל אף דעם —

גלייך א בוקעט.

אין שיפל א פישער,

דאס שיפל שווימט צו.

איר קרעפטיקער מאן...

(א בענקעניש רייסט).

זי גלעט מיטן וועש דעם שטיין און זי גלעט:

— גיי,

טרינקען מיי

דו... .

די ארבעטער וועגן קונסט

פון יענער זייט שטאָט,
פון יענער זייט ברליק,
וואָרט דאָרט דער פּרילינג
און האַלט זיך צוריק:

ס'וויל זיך דער ווינטער מיט שטאָט ניט געזעגענען,
ס'בויגט זיך דער בוימ
און לייגט אָפּ דאס באגעגעניש,
מיטן פּרילינג מיטן שיינעם.
א שרייבער גייט אין פאבריק
פאַר אַרבעטער לייענען.

* * *

אף די הויכע קאַרפּוסן
איז די זון צעקלעפט.
אין דינאַמאַ - מויכעס
נערוון - דראָט מע וועפט.
דאָ אַרבעט מען, דאָ שאַפט מען,
פון העכסטער קונסט די ווערק.
די ארבעטער, די קינסטלער
אָנגעשטרענגט, פאַרקלערט.

אזויפיל ארבעטער, נאָכן אַרבעטסטאָג
בלייבן הערן!
פארוואָס ניט אהיימגיין צום ווייב און צום קינד
נאָכן טאָג נאָכן שווערן?

זיי זיצן ערנסטע שטייף און אָנגעשטרענגט,
און שטייען ווי בא מאַשינען: ---
שלינגען די ווערטער,
כאַפן דעם אינהאַרט.

„מיר זיינען דער פראָלעטאריאט,
„דאס אויבערשטע פון שטויטל,
„איך זאג עס פראָסט און גלאַט. ---
„א ליד איז ווי א שמויטל!“

* * *

וואַרט מען, וואַרט מען אויס. ---
אַן אַרבעטער טרעט ארויס.
זיין קאָל איז האַרט און וואַרפט מיט שטאַלענע פלעצל:
„כ׳פאַרשטיי ניט, וואס גיט מען אונז שטרוי,
„מאָני מיט בולקע, ווי קעצלעך.

„ווער דאַרף היינט א פלאטשיקע ליד,
„וואס שווערט זיך אינדרײען געבויגן.
„זי האט עפּשער מאַילעס פאר זיך,
„נאָר ווייטער פון איר אונזער אויג איז!“

„מיר האבן געוואונען דעם קריג?

„נן, יאָ.

„אונזער בלוט איז אף יעדער שפאן דאָ. —

„איצט דינט די קאָנטאָר דער פאבריק,

„ניט די פאבריק דער קאָנטאָר! —

פאַרשטאַנען?

„ס'איז אונזערס די אויצרעס פון לאַנד?

„ס'איז אונזערס פון וועלט די געשיכטע?

„איז וואס זשע געשעען,

„מיט וואָס פאַר אַ רעכט

„שיקן אונז שיקט מען די ערגערע קונסט?

„די שוואַכערע, פראַסטערע דיכטונג?

„מיר האבן דאס העכסטע דערגרייכט, —

„מיר קענען דאס העכסטע פארדייען!“

אין דער לערע

צו אַלדע גוטע יאָר, — מע האט קיין צייט ניט!
פון אלע זייטן רייסט
מיט אומגעדולד דער טאג.
א מאַנטיק שפּרינגט ארויס,
סע שפּרינגט אריין א פרייטיק,
און אלעמען באַזאָרג, און אלעמען דעריאָג.

מע קאָן ניט,
אוי, מע קאָן קיין רעגעלע ניט וואַרטן,
די דלָאָניעס בייסן זיך,
סע צוקט אין קני:
אט דאָ וועט די פּאָפּריק זיין —
דערווייל נאָך שטעקט א פּאַרקן, —
און דאָ וואו דערנער וואַקסן,
וועט ווייגשטאַק בליין.

מ'איז פּוֹר מיט אומגעדולד, מיט אומגעדולד אף ריישן:
— ר-ר-ר-ר — טרייבט מיך טרייב-ראָד:
— רירעוודיקער ריר! —
ווער האט צייט אף וואַרטעניש און גענגעניש און וועגן,
אז טאן, טאן, טאן,
מיט שווערן האָניק טריפט!

באַנאַכט. —

באנאכט איך הער זיך איין אין קלינגען פון פורגאַנעס,
ס'קלינגט דאָס יונג-טשוהון אין נאַכט אף שטיין: —
„געדורדיק האָבן מיר דאָס דאָרף-גוטס
פאַרלאָדן אין וואַגאַנעס,
„געדורדיק איצט מיט שטאָט-גוטס פאָרן מיר אַהיים“.

ליג איך לאַנג די נאַכט, — אף לאנג טשוהון צו הערן,
און שטייען שטיי איך אויף — כ'האב עפעס גוטס געלערנט:

געדורד, געדורד, געדורד,
געדורדיק זיין — אריינצובויען געזונטע מאַרכן,
אין אונזער וואַכיקייט אין אונזער גרונט!

ביקלעך

זי האט געפאָשעט אירע ביקלעך,
און זיך יאָשטשערקעס געפאָנגען, —
און די ביקלעך, אוי, די ביקלעך,
זיינען ערגעץ וואו פאָרגאנגען.

גיט איר נאָך דער ווילדער יאָסקע,
אין די אָזעסדיקע ברויטן, —
פאָר די ביקלעך, פאָר די ביקלעך, —
וועט דער טאָטע וועלן טויטן.

און זי גיט און ער נאָך אונטן,
אָוונט פאָרט אָף פעלד און כאַטעס, —
און סע טוט אין אים אַ סאַרע,
און א ברי אים אין די פיאָטעס.

און זי פירט אים ווייטער, ווייטער,
און זי וויגט אין גאַנג די אַקסל,
יאָסקען דאַכט: זי איז א שייטער,
און דער שייטער ווערט צעוואַקסן.

יאָסקען דאַכט, אַז אָט פאַרכאַפט אים,
אָט - אָט פאַרט ער איגום שייטער,

סע צעפלאַמט אים, סע צעשטראַלט אים,
סע פאַרגאנצט אים, סע צעבײט אים.

און ער כאַפט אַרום דאָס מיידל —
און מיט פייער - ווערטער שטיקט זיך :
"טויזנט, טויזנט וועל איך געבן!
"אַ, דיין טאַטן טויזנט ביקלעך!"

קליפקע

קום שוין גיכער,
קליפקע מיינע, —
בא דעם סטויג דאָרט
אין דער נידער. —
וואָס, דיין הערש'ן?
ניט זיין אייסעק!
וואָס זשע, זאָג,
ער מישט זיך ווידער?

כ'וועל אים, זאָג,
דעם קאָפּ פאַרבונדן
מיט א זעקל, —
מעגסט אים זאָגן —
און אין לייענשטוב
זיינע רעדעס
וועל איך שטענדיק איבערשלאָגן.

אַט אַזאַ מין פיפּערנאָטער,
זאָל ער זיך פאַר דיר ניט זאָרגן!
קאָנסט אַליין זיך נאָך באַדרייען
אַן אים היינט
און אָן אים מאָרגן!

קום שוין גיכער,
קליפקע מיינע,
מיט די פיסלעך די פאַרברענטע,
כ'האב א נייס דיר צו דערציילן,
נאָך א מאַיסע א בעלענדע.

פון אַן אַקס מיטן זיבן גריוועס,
פון א וועווריק מיט א האַרן,
ווי פון ביידע זיינען קליפקעס
קליפקעס, פונקט ווי דו, געוואָרן!

אוי, זאָלסט זעען ווי זיי נאָרן,
ווי זיי ווינקען, ווי זיי רייצן...
נאָר איך זאָג זיי:
ניין, איך וואַרט דאָ,
אַט - אַ קומט זי,
אַט - אַ גייט זי...

צווייטער טײל

ס. ל. קרויטקא

די וועגן-קענער

„זיי ריזן ארום פון מאירעו
קיין מיזרעך אין פין מיזרעך קיין
מאירעו אף דער יאבאָשע און אף
די יאָמים“.

באקאנטשאפט

סע טראָגט מיך אום זער שוואַרצער יאָר !

אין בין באַ פרעמדע גרעניצן.
אין פּוילישן, אין וויסטן קאַרידאָר
זעט מען ניט אין טונקלקייט די פייניצער.

א האַנט זוכט אָפּ אין טונקלקייט
מיין האנט און פעסט זי דריקט.
אומגעריכטע, ווייסלעכע פון בליק,
אומבאַקאַנטע ציין צעפּינקלען זיך.

מיר האבן נעכטן שוין באגעגנט זיך,
אין פּוילישן ראַזוועדקע-קאַנטראַל.
געשטאַכן האט אונז ביידע דאָרט אַ פרעגעניש :
ווער איז מען און וואָס איז מען און וואָס גלאַט.

א נעגער איז ער און זיין צונג די נעגערשע,
זי לייגט זיך שווער אָף ווייטנס שפּראַך,
וואס הייסט עס ווער מע איז ?

וואס אידעס פאַר אַ פרעגעניש ? —
מע פאַרט, מע זוכט אַן ארבעט און אַ דאָך.

און ווידער איצט באגעגנט זיך,
סע טוט א צי, א נאָג ווי צו א פריינט.
זיין פאָנעם שיינט און באם געזעגענען
ער פּרעגט, צי האב איך א געלעגער שוין
אין פּרעמדער שטאָט אף היינט.

בערלין, מיר בייטן מיט די נעמען זיך,
סע קניפט א קניפ די פריינטשאפט שטילער הייט.
די פּרעמד הויבט אויף אף אונז די ביזע ברעמענער,
און דער טראַמוואַי צעשיידט ...

האמבורג, אָקטיאָבר 1923

ס'וועט פאלן אף א גאָס מיין קאָפּ,
ס'וועט מיין פריילעך בלוט
גייט טאָן קיין איין געשויי: ---
אָף באַרנבעקער * באַריקאָדן
שלאָגט זיך אונזער בלוט מיט פאליציי!

איך פיל, איך פיל פון מויל,
פון שטערן מיינעם, ---
ווי ליבע שטראַלט צו מענטש ---
כאַוויירימ! ---
פאר וועלט, פאַר אַרבעטער, ---
ברעכט דעם פיינט דעם פארענטש!

אָך, ווי הויך דערהויבן
אונזערע ווייב און קינדער! ---
העכער פון וואַסער און ברויט,
פון סאַקאָנע און ווינטן ---
קוקן זיי ליכטיק אַראָפּ:
מיר פלאַנטען געשלאָען.
וואהין ס'פאלט זייער ליכט ---
ווערן דעם סוינע געשניטן די וועגן!

* אַרבעטער - פאַרשטאַט

ווען כיקוק אף די שטערן...

ווען כיקוק אף די שטערן,
אין ווייט, אין טיף אין פרעמדער —
דאכט זיך מיר אמאָל:
צן אוראלטער, פאָמעלעכער,
שטאַק - אַלטער ווינט, —
שיט און שפרייט אַ שווערן מידבער - זאַמד,
אַ וואַלקן —
אף לאַנד און שטעט. —
די וועגן פריילעכע — באַגראָבן,
מויכעס אָפענע — געשלאָסן.
און אַלטע פאָטערס רואיק שוין,
וואָס קינדער פאָלגן ניט.
און מוטערס אַלטע, אפגעוואוינט זיך,
שמועסן מיט זיך פירן.
און צאָרעס ווערן נישטיק,
פונקט ווי פליגן,
און פריידן ווערן נימעס,
פונקט ווי מוקן.
און שפראַך - פיפקעלעך,
די גרינינקע אף פלאַנצן —
ווי אָפגענומען מיט דער האַנט.
טאָלן אויפגעהויבן גלייך מיט בערג,

א רויטער נעפֿלדיקער מידבער —
די קיילעכדיקע ערד.

אין רויטן נעפֿל שלעפֿן אום זיך
לאַנגע גרויע צויגן,
אומגעהויער לאַנגע,
אומגעהויער גרויע,
לאַזן אָפּ פֿון זיך א שלעכטן רייעך.
נאָך זיי: — הינטלעך,
הערדעסווייז, צעשויערט,
הינטלעך, —

אָ, פיל מערער, ווי די צויגנס אייטערס!
גאָר אַן אויגלעך,
נעזלעך שוואַרצע, פייכטלעכע,
גאַרנדיקע, זשעדנע.

און מיר,
אין רויטן מידבער - נעפֿל —
אַן אָנגעשראַקן קליינע מאַכנע,
מיט צעשמיסענע געצעלטן,
א פאכאד אָפענער,
אַ בייעזע מוירע,
וואָס קאָן פֿון הימל קומען
פֿון יעדער קער און ווענד דער וועלטס, —
אף אונז, אף אונז.

מיר אַלע האָבן דאָס געטלעך,
נאָר אָנגעשראָקענע,
האָבן מיר פאַרוויקלט זיי,
באַהאַלטן זיי אין טעם,
און שעמען זיך
צו דינען זיי, צו בעטן...

ווי שטארק און קלאָר ...

ווי שטארק און קלאָר ס'ווערט אָנגערופן
זון, ערד.
אזוי, ניט אַנדערש, ווער אָנגערופן איך, ווי זיי ---
מענטש.

יָאָ,
אין די ביינער - נעסטן פון מין פּאָנעם ---
לעבן אויגן.
א מויעך איינגעוואַרצלט אין מין שאַרבן;
ס'האַרץ אף זיין אָרט;
מיינע פיס, ווי זייערע, קאָנען שפּאַנען
באַרג ארויף און באַרג אַראָפּ.
פאַרוואָס זשע מעסטן זיי מיך יעדער רעגע,
שאַרף אזוי,
מיט זייער גאַנצן פּאָנעם - אויג?

איז וואָס? ---
האַט מין טאַטע איבערקערט
אַ לאַגל וואַסער
אף דער ערד?
האַבן זיך דאָך אַלע דארט פּאָליטקעט!
און איצטער איך ---
רייג איך דען ניט מעכטיק קלאַפּטער

גלייך מיט זיי:
צום ברעג, צום ברעג!
און כלינע ניט,
פארכלינע ניט מיין אָטעם?

פארוואָס זשע גרויסן זיי זיך איבער מיר,
און פּרעמדן זיך,
נעמען דורך מיט זייער קרומען פּאָנעם-אויג?

און עפּשער נאָר דערפּאָר,
וואָס כ'בין באַם אַלטן טאַטן מיינעם,
נאָך אַ אינגל,
גאָר דער קלענטסטער,
פון זיין טיש און פון זיין סייפּער
יונגער הייט אוועק זיך קלאַפּטערן צו ווייטע ברעגעס, —
דעריבער, עפּשער, אַרט מיך מערער,
אַרט מיך ביז דער לעבער
זייער מעסטן מיך און מעסטן!
סע קרענקט מיך,
אַז זיי מוטיען מיר מיין שטילע שטאַרקע ליבע,
און ברענגען מיך אַרויס
צו אָפּט, צו אָפּט —
אַף דער אַלטער סינע-גאַס צוריק.

ווען זאָלן וויסן,
ווי כ'האב ליב „אבישג השונמית“ —

אז מיר קומען שעמעוודיק אינאָוונט זיך צונויף!
זי גיט מיר ציטעריק איר הענטל, —
פעל איך אויס צו קוקן איר אין אויגן,
כ'שעם זיך,
א ווייטיק זייער דארט דעם מיילעך טרעפן...
און אין פאַרטאָגן גיט מיין האַרץ זיך אָפּ צו יונגער כאַכמע.
זאָלן וויסן, ווי כ'קוועל אָן, אשטייגער,
ווי ס'איז פול מיין האַרץ מיט גוטסקייט,
ווען כ'זיך גאַנץ שטיל,
אַף אלע פיר,
ווייט, באַ יענעם דייטשן מאַן,
וואָס האט די ערשטע שריפט
מיט טעמפער דאָלעטע געפורעמט.
דערנאָך זיין טרוים געזעען שוועבן,
זיין טרוים דעם איינזאַם פריילעכן
אין שורעס-הירשן הערנערדיקע.
שטאַרקע!

איינער א הארבסט ...

1

— איינער א הארבסט האט געווארט אף מיר,
און מיך אוועקגעפירט פון מיינע שטעט.

מיין אינגלשן קריג ניט פארענדיקט,
ניט שלאָפן באַלייגט מיינע טויבן,
דאָס וואָרט ניט געזאָגט מיינע מיידלעך,
ס'געפייערט, געכאַוועטע וואָרט.

— איינער א הארבסט האָט געווארט אף מיר,
און מיך אַוועקגעפירט פון מיינע שטעט.
ס'אָ ווייטיק אויסצוברענגען מיינע טעג
אין דער פּרעמד! —

כ'שעם זיך גאַרן
מיט פייערעס צייטיקע, מיין יוגנט.
כ'שיט זיי אויס,
ווי שאַלעכץ נישטיקן
אף פרעמדן פלאַץ,
און שרעק זיך —
ס'קילט און קילט אין האַרץ.

קומט מיר טאָקע פאַר די אויגן,
ס'יונגע קאַלב אָף פּרעמדן, פּיינטלעכן יאַריד.
בייטשן קוויטשיקע און ביינער - פינגער
איבער קאַלב —
איבער נאַקעט, וואַרעם קאַלב.

שפּיל איך זיך אין צימער
אין דער פּרעמד.
אַט מאַך איך מיר א וועלט:
אַט, א הימל קליינינקער,
האַלב - אַנגעמערקט לעוואָנעכל.
איין בויעלע, איין בויעלע —
א גרינס.
שלאַגט זיך אָן מיין האַרץ אָף דעם,
הענגט זיך אָן —
און רוט אָף דעם...

2

נאָך דער הימלשער אַנאַלע
ווייס איך וואו עס שטייט מיין היים —
פונקט אנטקעגן די רעדער אונטערשטע
שטייט מיין שטיבל אָף דער וועלט.
באַם הינטערשטן פענצטערל —
ציט זיך דאס טייכל,
באַם פאָדערשטן ווענטל —

די קייט פונם הונט.
אין אונטערשטן פענצטערל —
פינקלט דער זון — באַרג,
אין קליינינקן קיכל —
ציקאַריע זיך קאַכט.

3

פלעגן וואונדער-פאַרטאָגן
מיר קומען צום כאַלעם
און מורמלען:
„וועסט אונטערוואַקסן,
„זיך אַנטרינקען ציקאַריע, —
„וועסטו אוועקגיין מיט אונז.
„וואו מירן זיך שטעלן —
„וועסטו אויך.
„וואו מירן זיך פרייען, —
„וועסטו אויך.
„וואו מירן גייען, —
„וועסטו אויך.“

4

איצט קען איך די פאַרטאָגן
ניט דעריאָגן —

מיך שלעפט אראָפּ די פּרעמד! —
און ווען איך טרעף זיי אָן אמאָל —
טרינקט זיי אויס די פּרעמד.
די פּרעמד ביז בלוט, קאַלטבלוטיקע,
ווי גומען טעמפּ איר לופט!

דער ארבעטסלאזער און זיין מאמע

1

כלינעט אין בלוט דאס לויטער געטראַנק,
די לופט פון פּרילינג נייעם.
צום דרייסיקסטן מאָל שוין באַנייט זיך
די ערד פאַר מיר אין גרין געזאַנג.

דעם קאַמף פאַרשפּילט,
צום נאָענטסטן זיך גרייטן,
„ס. ד.“ * רייסט אונטער יעדן שטרייק.
כ׳וואָלט אין דאָרף געגאַן דערווייל דאָרט עמער לייטן—
האַב איך שוין אויפגעגעסן מיין געצייג.

פאַר איך זוכן,
ס׳איז גוט צו פאַרן,
דעם אויג איז גוט צו שלינגען ווייטן,
מענטשן,
מערק.
אָט עפּשער טרעף איך אין וואַגאַן
א פּרוי אין יונגע יאָרן,
וואס זאָל מיין לעבן טראַגן איבער בערג.

טרעף איך אין וואַגאַן אין איינעם
מיין מאַמע אין צעפליקטן מאַנטל זיצט.

* סאציאל - דעמאקראטן.

דרימל'ט,
בוֹיגט דאס פּאָנים אירט, דאס געלע,
און זון איין גרויסן אויער אירן פּאַרעט,
היצט.

רייסט דאס האַרץ מיר יעדער זיפּץ דער מאַמעס,
אף ברוסט איר באַמבלט זיך דאס שילדל:
"טויב".
אלט, דערשלאָגן, דרימל'ט זי אף פרעמדער פלייצע,
א נויג, א הויב.

— מאמע מיינע, וויי ז'מיר,
וואס זאָל איך טאָן, וואָס זאָל איך טאָן?
— גאַרניט, קינד מיינס, גאַרניט, קינד מיינס,
גיי דיין וועג דיר, גיי, מייך זון...

2

גיי איך אזוי אין דער גרויסער שטאָט,
גיי איך פארביי א בעקעריי,
זע איך: מייך מאַמע שטייט זיך דאָרט
און קייט א וואָלויל נאַשעריי.

פון ערגעץ שלעפט זי זיך קיין ערגעץ,
פארשוויצט, פארטויבט.

געפוצטע קוינעם קומען, געפוצטע קוינעם גייען.
און טאָרטן רייכע לאַכן דורך דער שויב.

איז מיר א בושע,
איז מיר א ווייטיק:—
היימלאָז די מאמע און גרוי איז ווי ליים,
אוי, אזא בושע,
אוי, אזא ווייטיק,—
זי האט ניט קיין היים,
און זי וויל ניט קיין היים...

3

אינמיטן שטאָט שפילט א באַסיין,
רוען שיפלעך און שוואנען מיט פארלייגטע קעפּ.
ס'איז וואַסער, ווי זון,
און זון, ווי וואַסער, ריין.
טיפע לויטערקייט, אָן וואַלקנס,
אָן טרעפּ.

איך און מיין מאמע שעפן לופט,
מאכן די אויגן צו ווי די שוואנען.
לויטערקייט וויגט אונז איין אין רו:
א טויב מיט א טייבל אף שפיצן פון טאנען.

א שאַרץ אין לופט,
א שרומפ אין וואַטער,
די מאמע זאגט:
„אוי וויי, סע שטינקט!“—
צוויי בורזשויצען גייען,
צוויי גראָבע בייכער,
אויך איין בורזשוי גענוג שוין שטינקט.

4

גייען מיר הינטערן שטאָט,
אין מיסטיקן גראָז.
אַרעמע לייט זוכן דאָרט שמאַטעס און גלאָז
און אַרבעטלאָזע לייגן צום וועג מיט די רוקנס.
דאָשיקע צוגן מיט סאָכרים יאָגן פארביי,
די פענעמער פעט,
די וואָגאַנעס ניי.
אַרעמע לייט הערן אויף זוכן און קוקן,—
און אַרבעטסלאָזע כאָווען אויס האַס,
כאָווען אויס האַס
און לייגן צו זיי מיטן רוקן...

אין פרעמדער שטאָט

א פרעמדע שטאָט.
בין דאָ ניט פרעמד,
כאָטש בין דאָ נאָר א האַלבע שאָ.
טראָגט מען אין די הויזן דאָ דאס העמד,
ניט ווי באַ אונז, — איז וואָס?

כיבין א שאַליאַך פון שטערנס און פאַנען,
האט מען מיך געשיקט אט הער — בין איך א היגער.
קוקן ארבעטער מיר גלייך אין פאַנים —
ברידער.

דער סוינע ליאַרעמט דאָ,
סוינע „אַך־ט,
סוינע קלויבט היינט אויס א נייעם פרעזידענט —

... די לענדער ווי די קעסלען וועלן מיר אין סאַמע קאָך
א נעם טאָן אף די אויסגעפרואוועטע הענט.

איך מוז זיין שטיל, שטיל געהיים, —
מע לאַקערט דאָ נאָך מיין געביין.
נאָר מיין שאַטן איז מיין כיטרער נאָר:
ער טראָגט א האַרטן הוט
צילינדערארטיק,
און טופליעס — לאַק.

און זאָקן צאַרטע,
און היט דערמיט מיך אויס פון א געפאַר.

... פייקלעך טראמבלען,
טראמבלען,
טריט אין טאַקט,
טריט אין טאַקט.—
קינדער מיט א רויטן פלאַג!
אף די העלזלעך טיכלעך באַמבלען?!

זיינען דאָס דאָך מיינע, מיין,—
נעמט זשע קינדער מיך אריין.
קינדער, קינדער נעמט מיך מיט!
זאָגט מיין שאַטן:
„באַכער, צסיט.
„קוק און שווייג.
„פונווייטנס,— שטיין,
„דעק מיט ליפן צו די ציין...“

בערלינער אידן-בערוזע

כ'הער אייך דאָ און קוק אייך אָן,
ווי בייכער בערוועוען א קאָן,
ווי צאלן געדוקען זיך און רייבן, —
כ'מוז א בריוועלע מיין מאַמען שרייבן.

— מאַמע מיין,
אוי, מאַמע מיין,
וואס האָסטו אונז געבוירן,
אונזער בליק געגעבן שוין,
און געזויגט אונז און געשוירן?

וואס האסטו אונז פון קליינערהייט,
פון קליינערהייט די נעגל ניט געשטאַלט,
געטעסעט,
דעם האָס אין גיפט ניט אויסגעווייקט,
און ניט געלערנט מיטן פּרעסל פּרעסן!
אף די דיקע, דיקע פאַלדן
מיטן הייסן פּרעסל דורכצוגיין.
מאַמע מיין,
אוי, מאַמע מיין, —
און וואו מע מוז און וואו מע דאַרף
דאַרט מיטן פּרעסל בלייבן שטיין! ?

דער ערשטער גרויס

מיר זיינען אין האַפּן פּאַרטאָן אַפּן ברעג.
מע זעט אים, דעם הונגער, אף אונזערע וויעס,
צוגלופטן ציען פון ביינער דאס כיעס.
און לעשן דעם שווייס און די הויטן צעדערעשן,
נאָר צוגלופטן קענען דעם הונגער ניט לעשן.

פלוצים, בא שופנס, פון עק צו אַן עק,
טרעטן די אַרבעטער אָפּ פון די פעק,
שטרעקן די העלזער צום וואַסער געווענדעט,
זשמורען די אויגן, ווי עפעס וואָלט בלענדן.

שמאָל איז דער וואַסער-וועג, טונקל און טריפיק.
סע שטייען אין ריי אַקעאַנישע שיפן.
א ריז באַ א ריז אַקעאַנישע שטעט,
דאָס וואַסער אַרום איז געדיכט און איז פעט.

נאָר דאָרט, וואוהין מע קוקט, איז דאָרט ליידיק דער רויס.
כוין דאָרט א שיפל, וואָס גענולט זיך קוים.
איז וואָס זשע געשען דאָרט, איז וואָס זשע דאָרט פּאַרט,
איז וואָס האט צערודערט דעם מעכטיקן פּאַרט?
וואָס האט די אַרבעטער גלייך ווי פּאַרשטיינט? —
אז זעען נאָר זעט מען דאָס שיפל, דאָס קליינס,
סע גענולט זיך נעוונטער בעריעש אַריין.

זאָל עס דער וואונדער דאָס שיפעלע זיין?
דאָס שיפעלע אָרעמס, וואָס שטעלט זיך אַוועק,
און טוט זיך א בינד אינם דייטשישן ברעג?

באַלד מיטאַמאָל אָפן שיפל אָף קליינס,
ציט זיך אַרויפעט א פענדעלע איינס.
אומגערעכט טוט מיטן האָפן א קאָד,
א היכץ און א ברום א דריימאָליקער „האַך“!

אויפגעריכט ווערן די הערצער און גראמער,
א גרום שרייט דאס פענדל מיט סערפ און מיט האַמער,
א גרום און א רוף— צו מוט און געראַנגל:
ברידער, מיר וועלן צו אונזערס דערלאַנגען!

די שיפן דעם סוינעס, די מעכטיקע ריון,
זיי זעען די פרייד און סע שטעכט, סע פארדריסט זיי:
זיין וועט געשלעג אָף די שיפן—די שטעט,
דאס וואַסער אַרום איז געדיכט און איז פעט...

קאפע „גאלדענער פראק“

וויכערט דזשאָן - באַנד : שערבלעך, בלעך,
שטיקער פעל און שויבן - בראַק. —
בא די פיין - סערווירטע טישלעך
טרינקען טריפערס גראַג.

טריפערס אין האַלבאַשע רייכער,
שמייכל אף די נעזער קראַצט: —
אלע זיינען מיר פאַרשאַנקערט,
דזשאָן - באַנד, דזשאָן - באַנד, דזשאָן!

טענצלט סיפיליס, דער הערשער,
דורך און דורך און דורך — פויל.
קיצלט פאָקסטראַט מאַקע אין מאַקע,
מויל אין מויל.

מורמלט סיפיליס דער הערשער:
„זיסעס קינד, דו מיידל מיינס,
ליבע שמעקט פון אלע בעטן
„ס'רופט מיין האַרץ דאס הערצל דיינס!

„קענסט ניט קליינס מיינס זיך פארהיטן,
„פריער, שפעטער, אלציינס, —

„אלע ליבעס זיינען מיינע.
„אלע מיידלעך, ביז צו איינס.

„יעדנס לייב איז ברודלעך, ס'מאכט ניט,
„לאַכן לערנט יעדנס מויל.
אַזוי הויבט יעדער מיידל אָניעט:
דושאַז - באַנד, דושאַז - באַנד, הויל און פויל!

היפאָדראָם

היפאָדראָם אין קעלער,
בויגט מען איין די פלייצע,
דאָ די פערדלעך קלענער,
מיידלעך פיל צעקניטשטער.

פערדלעך העצקען אָפּ דעם קאָן
און בעטלען ביר בא טישלעך,
מיידלעך ווייסן פון קיין ליבע,
פערדלעך ווייסן פון קיין דישלעס.

כאָפטעס מיידלעך,
יונגען, יונגען,
אָף די באַקן — הונגער,
פלעקן — אָף די נעזער,
פעסט פרעסט די לונגען,
קרענק טרינקט מען פון די העלע גלעזער.

קומען אָן צוויי יאָרן רייכע,
פיינע יונגעלייטלעך,
מיסן זיך צום טישל זעצן,
מיסן זיך צו רייטן.

א מיידל, אויסגעדרייט צום וואַנט דאָס פאַנעם,
און די אַקסלען שלוכצן ביטער,

לעבן איר א מיידל-קינד, וואס טאַרעט זי:
„מוטער! .. מוטער!“

יאָלדן רייכע זשמורען פיין די אויגן: —
„אינטערעסאַנט!“
און קרומען פיין די פרעסער. —
טוט א כאַפּ זיך אויף א יונג
(אונטערגעהאקטע אויגן, אָן א האנט),
קרומט די יאָלדן איבער:
„אינטערעסאַנט,
„אינטערעסאַנט!“

און סע טוט א בליץ א מעסער ...

די קליינע מאי

אוי, אומעטיק, אוי, אומעטיק, --
ווארט די קליינע מאי
אין קרייז לאמטערן-שיין.

אויסלענדער און אינלענדער
און רייזנדע און וואנדערער
גייען ארויס, אריין,
און נעמען ניט די מאי.

אומעטיק און שאטנדיק,
סע קומט ארויס איר פאטער
און שטעלט זיך לעבן מאי,
פארפירט א פלאפלעריי.

אומעטיק און זוינעדיק, --
אן אויסגעפוצטער קיינע קומט,
און גייט אוועק מיט מאי...

איר פאטער גייט פארביי...

אפן באַרקאָס דורך עלערהאלצער שלוז

די עלטערע אַרבעטער, —
רויכיק און געל,
די אינגערע שרייען מיט ווערטלעך זיך איבער,
געענדיקט די אַרבעט,
מיר פאָרן אַהיים,
צום שטאַט - ברעג אריבער.

עלטערע אַרבעטער רויכערן טריבע. —
שלאַגן צונויף זיך באַרקאָסן באַם שלוז.
אינגערע אַרבעטער טרייבן שטוס.

סע עפנט זיך שלוז, —
מע טוט זיך א יאָג,
אַנטלויפן וואס גיכער פון נימעסן טאַג.
באַרקאָס נאָך באַרקאָס,
אין קאַנאַל צווישן ברעגן —
צום וואָלוועלן זופ און צום קאַלטן געלעגער.

אף אונזערן אָנקום דעם מידן,
אף ברעג,
וואַרטן די פרויען,
וואַרטן געליבטע. —
די אינגערע וואַרפן מיט ווערטלעך זיך איבער.
די עלטערע פרויען:
צעשרויפט און פאַרקלעקט ...

„ווילאגארצי“

די טיינע „ווילאגארצי“, וואָס ברענגט די אַקסן-פעל פון פאַראַגוואַי,
זי זאָל מיך מיטנעמען,
כיבעט מיך מיטנעמען קיין פאַראַגוואַי!..

כיקאָן ניט קעמען דאָ
דעם קאָפּ צעבאַרשטעטן דער שטאַטס,
יעדן פרישן טאָג זופּן טערפקע קוואַט פון צייטונג;
כיקאָן ניט זען די פעט-געבייכערטע,
איך קאָן ניט,
כיוויל ניט האַדעווען און האַדעווען מיין האַס!

פאַראַגוואַי! —
וואו שטעקסטו ערגעץ מיט די טשערעדעס גוטע פעל!
פאַראַגוואַי!
כיוועל דיך ריין מאַכן פון גערבן און מונדירן,
פאַראַגוואַי! —
כיוועל זיין ווי רעגן אף דיין פאַשע
כיוועל אויסציקלען מיט האַפּענונג דער איידלסטער —
מיין בולאָווע, —
און אָפהיטן די טשערעדעס מיט איר,
אָפהיטן פון יעדן סויכער,
פון יעדן סויכער,
וואָס רייט אָף בופלאַקס גאַלדענעם צו דיר!

אָף שײַף „קאַפּ-נאַרט“

... אָ. דער ווייסער דריקט אונז,
אָ. דער ווייסער שטימט אונז.
בויגט אונז ביז דער ערד.
(פון א קאפערש טאַלקס - ליד).

* * *

איינמאָל באַקום איך קיין האַמבורג
אַ בריוו פון אַ ברעג אַקעאַן.
כ'האַב אָף א שייף א באַקאַנטן,
מיין שוואַרצער איז דאָרטן פאַראַן.
שוין לאַנג מיט בערלין האט צעשיידט זיך, —
איז אומדערוואַרט קריג איך אַ בריוו:

„זיי וויסן, מע רופט מיך קיין מאַסקווע,
דערוויס זיך, ווען גייט הין אַ שייף.
סע טוען מיר וויי איצט די אויגן...
דערוואַרט מיך און העלף מיר, איך בעט...
רייד איבער, און זאָג בין אַ נעגער...
די שייף, צי קיין מאַסקווע זי גייט...“

* * *

ס'איז אָפגעגאַן פון ריאַ-דע-זשאַנירע,
די שייף די בריטישע
„קאַפּ-נאַרט“.

פול מיט טוואועס,
פול מיט פיירעס,
שווערע טאָנען, —
קאווע - בנאָען ;
פולע ליוקן, מיראָבאָלאָן.
די שיף איז אָפגעגאָן
פון ריאָ - דע - זשאַנירער פּאַרט.

ווי יעדער שיף אין אָקעאַן, —
„קאַפּ - נאָרט“ — א לייכטע פּלאַש
מיט א בראַוון עקיפּאָזש.

מאַטראָסן — ברוין,
ווי קאווע - באָוען, —
פאַר ניסיוינעס — וואַך,
און וואַכער פאַר סאַקאָנע.
צווישן זיי, — א יונגער נעגער
פון שוויצעט אמאצוויל :
מיין פריינט, באַמבול.

און אַ שטורמאן איז אָף שיף פּאַראַן :
א נאָז מיט פליי,
מיט רוגזע פון אַ צוירער —
מיט אים, — פון ריאָ - דע - זשאַנירע,
אין איין שיף ! —
אין איין אָקעאַן !

דאַרף זיך טרעפן :
ס'האַט אַ קראַנקהייט אירע רויגן
אַפגעזעצט אין באַמבולס אויגן.
און ווי דער דאָקטער מיט זיך ניט אָף זיי —
זיי טוען וויי,
זיי טוען וויי.

נאָר וואָס די אָפּיצערן פון דער שיף
פאָדערן פון זייערס א מאַטראַס, —
און וואָס זיי פאָדערן נאָך מער,
מיט האַס אין האַרצן, —
ווען דער איז גראָד א שוואַרצער : —
מיט געדולד געפאָלגט האָט ער דעם באַלעבאָס.

נאָך שווערן כײַלעק נעגער - אַרבעט,
אין היץ,
אין שטויב פון הייצעריי. —
ציטעריקער פריי.
ציטעריקע רו
פאַר יונגן אמאצול.

די שמעטער - כוואַליעס, — ווי פּיראַטן
כאַפטעסווייז זיי פאַלן אָן,
און רויבערש ליאַרמען אָפן דעק, —
האַבן זיי דעם נעגער - יונג דאָ אַפגעשטעקט ? —

דעם נעגערס פארב — ווי אָקעאַנס,
און אויך דער גלאַנץ,
און אויך די ברוסט, וואס כוואַליעט, —
נאָר די אויגן — קאליע.

שטייט באמבול באַם קיך,
דער קעכער דושאָך — פאַר אים, —
איז אַפן פּאָן
פון אָקעאַן —
אַ ווייסע ליכט,
אַ ווייסער פּלאַם.

דער אָקעאַן הויבט אויף
פון אייגענעם וואסער - לייב, —
וואסער - שיפן אויף.
טרייבט זיי איינס אָף איינס ארויף
און באַלד צעטרייבט, צערייבט.

לאכט באמבול צום קעכער דושאָך :
" — נאָך אַ כוידעש,
נאָך אַ וואָך ..."
ענטפערט יענער סוידעש :
" — נאָך אַ וואָך און נאָך אַ כוידעש ..."

סיאיו היינטיקס מאַל
דער וואונדערלעכסטער פאַר —

דעם נעגערס אויסגעטרוימטע רייזע.
וואָס סע שטייט אים פאָר!
וואָס סע ווארט אים דאָרט!
ווי סע וועט דאָס גליק זיך דאָרט באווייזן!

סע רופט אים פריינט אהין,
די בריוו זיינע זיי גליין:

„דאָ רעכנט מען מיט אלע גלייך די נעגערס.
„אבי מ'איז נאָר ווי דו,
„דאָן לערן זיך און טו!
„דאָ רעגירן פאָשעט:
„יאָם - לייט,
„שלאָסערס,
„טרעגערס.

„וועסט לערנען אין אַרבפאָק,
„ווי גנאָט,
„ווי איך,
„ווי זשאָק.
„צום זיג דעם וועג דעם ליכטיקן דערקענען.
„די וועלט, וואָס געהער דעם פראַק,
„מוז זיין בא אונז אין זאָק! —
„ווי סע זאָגט דער בעסטער כאַווער, לענין...“

לאַכט באַמבול, און סוידעש:
" ביז קיין האַמבורג נאָך אַ כוידעש... "
ענדיקט שטייל דער קעכער דושאַך:
" און פון האַמבורג נאָך אַ וואָך... "

* * *

זעצט מען זיך אָף שוועל פון קיך.
באַמבול דערציילט פון זייניקע און זיך:

— אַ קליינינק דאָרף,
פון וועגן ווייט פאַרוואָרפן.
מיט באַמבוק - בויס,
מיט ריזן - פעלד,
מיט יעגער - פלייש:
אַ נעגער - דאָרף — פאַרשלאָפנס.
איך אַ קינד, בין ערשט אראָפּ
פון מאַמעס פלייצע - בייטל,
געלערנט ריזן רייבן,
צו יעדן דושאַזבאַנד צוגעלייגט דעם קאַפּ.

אַ יאָמטעוו - טאַג.
אַלע אָף דעם טאַנץ - פּלאַץ.
באַ אונז, ארום דעם פּלאַץ —
אַ וואַלד;
און נאָכן וואַלד,
אַ טייך — אַ טאַץ.

און ווייטער — וואָלד און וועלדער,
פלעצער ברייט צעשטעלטע.
און נאָכדעם — יאָם אליין,
ווייטער גייען קאָן מען ניט,
סע איז ניט צום גיין.

דער הויפטמאָן שיינט אין פעדערן, —
אין פעדערן איז יעדערער,
אף הויפטמאָן — פאַרבן — שטראַלן, —
אין פאַרבן זיינען אלע.
הויפטמאָן — אינדערמיט.

פלוצים טוט אַ שניט: —

פון ווייטן, פון וואָלד,
אין זילבער, אין גאָלד,
אין וואונדער — מונדירן:
גייען פיר אירע
קנעפ און גלאַנץ.

מיר ברעכן דעם טאַנץ.

„ מיסטאם אידעס ווייסע
פון יענער זייט יאָם!“
„ נאָך קיינמאָל קיין ווייסע

געזען האָט דער שטאַם!
" — ס'איז קיינמאָל אָט'הערצו
קיין ווייסער דערגאַן ... "

פאַכאַד און שטויגען ...

איינער א זאָקן לאַץ,
וואָס יונגלווייס נאָך
געדינט האָט אין לאַגער
באַ ווייסע, אַ וואָך,
און קלעפּ דאָרט
פון הענט פון די ווייסע געכאַפט;
קלעפּ דאָרט פארזיסטע
מיט ספירט. —
דער זאָקן איז צוגאן צום הויפטמאַן,
און קוים מיט די ליפן געפירט:
" ... ס'איז ווייסע ... מיסטעו ...
" ... מיס ... קכע ... קכע ...
" ... בריטאַן ... וויסקי ... "

דער אוילעם — אין שטויגען,
דער הויפטמאַן שטייט אויף.
די קריגער געהאַרכזאם,
די בויגנס ארויף.
דער הויפטמאַן צעהירושעט, —
צעהירושעט דער שטאַם,

דער פלאץ און דער וואַלד
און די וועלדער צום יאָם.
און איבער דעם הירזשען
דעם הויפטמאַנס א היכץ.
שטיל ווערט. די קריגער
זיין גרייט צו דער פליכט.

דער הויפטמאַן גייט צו
צו די פיר מיט געשריי.
און אָט וואָס ער זאָגט
צו דעם ווייסטן פון זיי:
"— וואָס האָט איר מיטגעבראַכט
כרץ זיך אליין? —"
(צו שטאַלץ און צו ביין
איז דער הויפטמאַן געווען).

דער ענטפער: א שאַס,—
און א באמבוק צעלעכצט.
פון אלעם, אין פאַכאַד,
איין הילכיקער קרעכץ.

און באַלד רייבט דער ווייסער
אַ פייער פון זייל.
און ענטפערט מיט איינעמס,
אַ זיינעמס, א מויל:

„דער קעניג געשיקט אונז:
„פריד אייך און גליק!
„דער קיניג מאַטאַנעס
„דעם הויפטמאַן געשיקט!“

און קיילים ציען זיי ארויס,
טרייסלעך אין דער לופט.
אין די קיילים רעגנבויגן
זידט, שרייט, רופט.

הייסט דער הויפטמאַן:
„וויסע הערשער, קומט צום פלאַץ!“
ליאַרמען אַלע: וויסע הערשער,
קומט צום פלאַץ!“

זיצט דער הויפטמאַן מיט די וויסע אינדערמיט,
און זי קריגער — זיך ארום צעשיט.

דזשאַזבאַנד רעוועט מיט די האַרנס,
מיט די טעפּ.
און די מיידלעך טרייסלעך מיט די בייכער,
מיט די קעפּ.

„אונזער בריטישע מעלכע שיקט אייך דאָס געשאַנק!“
און די ווייטע אָפיצערן טיילן ווייסן גאַטס געטראַנק.

אלע טרינקען און דער ווייסער מיטן הויפטמאן
אינדערמיט,

און באַ ביידע הענגט אראָפּ אַ שווערע ליפּ.

אלע טרינקען,

און צעווילדעוועטע שפּרינגען,

אינגלעך, מיידלעך,

יונג און אלט.

מ'איז באַפעדערט,

און מע רעוועט און מע פּאַלט.

מיידלעך, אינגלעך

ווילד צערעפעט,

מיט די צינגער

מע טעלעפעט,

מיט די פייקלעך,

מיט די בייכער,

מיט די פיס:

„ווייסער הערשער!

„מיסטער!

„וויסקי מיס!“

אלעם אויסגעלייגט, ווי איינעם,

סאי די קריגער,

סאי די זקיינעם —

האַט די מאשקע,

האט דער פעסט.
נאָר די ווייסע ניט, די געסט.

צוגעפאלן צו די מיידלעך
די ענגליש - מענער איידעלע.

אינע, די ניקטערע זקיינע,
לי, האָט געזעען עס.
דעם הויפטמאָן גערודערט,
געטאָרעט די קריגער,
געברומט און געוואָיעט,
נאָר אלע, ווי טויט.

* * *

די שיה „קאָפּ - נאָרט“ געקומען איז קיין האַמבורג.
און סיגייט די טעג אַ שיה קיין לענינגראַד.
וואַרט איך אף מיין פריינט באַמבולן,
און וואַרט מיט אומגעדולד און וואַרט.

כ'זע פון ברעג זיין שיה,
ער דרייט זיך אום דאָרט,
לויפט און טוט.
און מיך פאַרוואונדערט: —
געשיקט זיך עס ער זעט מיך ניט! —
די עהד ברייט אונטער מיינע טריט...

כ'האָב דעם ערשטן טאָג אומזיסט געוואָרט,
וואָרט איך אויך דעם צווייטן און דעם דריטן,
כ'וואָרף די ארבעט אלעמאָל אינמיטן,
ווייל נאָך אַ טאָג און שיה גייט אָפּ קיין לענינגראַד.

דערווייל דערצייילט מען מיר אזוי:
דער שטורמאָן אָף „קאָפּ-נאָרט“ שמיצט זיך,
זויפט.
זוכט אין וועמען שטעקט מען איין די הענט.

באַ מאַטראָסן
בלוטיקער פארדראָס צעברענט.
און שטורמאָן האָט דערוואוסט זיך,
וואוהין סע פאָרט באמבול,
און אים פאָרגלוסט זיך
דעם נעגער - אמאצול צו טאָן א שטאָך:
„איך פאָרהאַלט דיך נאָך אַ וואָך...
„פאָרב די שיה פון דרויסן - זייט
„וואָס, די אויגן - וויי? —
„גיי!
„דו, הונט“..

כיזע פון ברעג דעם כאַווער מייגעס,
כיזע ער טאַינעט צו דעם שטורמאָן פון דער שיה...
טאַינעט מיט די קאליע אויגן זיינע.

נאָכדעם, —

ווי דער שטורמאן זיך פאַרמאַסטן אָף זיין פּאַנעם...
אויפגעשפּריצט האָט און געטריפט...
נעקאַמע האָט אין נעגער אויפגעפּוּמפּעט,
האַס ביז ווייסן שוים צעגליט האָט. —
צום שטורמאן זיך געוואָרפן, —
נאָר באַלד דערציטערט
האַט ער זיך איינגעשרומפן...
איינגעשרומפן...

און מיט באַרשט און קוואַרטל - פאַרבן
צו דער דרויסן - זייט, אָף ארבעט...

אין מאַטראַסן האָט די סינע הייס געזאָטן,
נאָר קאַלט געדולד דעם זין האָט קאַלט געבאַטן:
פאַרבייסט דעם האָס מיט ציין;
ניכטערקייט זאָל צוימען דאָס געביין,
די ריפן שוינט פאַר רייפער צייט, וואָס גייט.

און אָט מײן פריינט:
פון דרויסן - זייט ער שטייט
אָף הענגנדיקער ברעט,
מיט קאַליע אויגן - זשוואַברעס.
אויבן איז דער שטורמאן אפן דעק,
און אונטן איז דער אָפּגרונט,
און דער נעגער אינדערלופטן צווישן ביידע שטעקט.

דריקט דער שטורמאן אים פון אויבן,
רופט אים אונטן דער טעהאָם,
פּלוצים טוט די ברעט א דריי זיך און א הוידע,
די באַרשט אַ שפּאַן טוט אין טעהאָם,
די פאַרב אַ פּליוך,
דער עמער ווייזט דעם דנאַ,
און אַף דער ברעט איז קיינער שוין ניטאָ ...

... און נאָך ביז היינט איך זע מיין פריינט,
זיין טיפע יונגע שטים איך הער :
„אַ, דער ווייסער דריקט אונז,
„אַ, דער ווייסער שטיקט אונז,
„בויגט אונז ביז דער ערד!“

אמרן

צוו"ט ער בוך

ערשטער טײל

א פאַרב - יונג

ווייט פון מיין היים און מיין טייכל —
א פאַרב - יונג אף קלעטערס און שטריק
געהאַנגען אף מויערס אף רייכע.
מיין אינגלשע קראַפט האט געשלייפט זיך
אין באַרשט-שמיר — אַהין און צוריק.

און גראַד האב איך פעסט זיך געהאַלטן,
פון הויך גיט געפאַלן אף דר'ערד. —
באלעבאַס אין די שטיוועלעך שטאלטנע
האַט דאָרטן מיין גוירל באַקלערט.

פאַרוואָרפן צו מיר מיט די אויגן,
האט ער דאָרט זיין וואוילטאָג געוואויגן,
וואס פאַלט אים אַראָפּ גאָר אָן ראַש
פון יעדער מיין שמיר מיטן באַרשט.

שטעכט מיר ביז זיבעטער ריפּ.
בא אים אין דער קעשענע קאַלטער, —
מיין ברויט און מיין טיי דאָרטן האַלט ער! .. —
טאַינעט פאַרביסן מיין ליפּ.

... ער ענטפערט מיט גענגעלע שטאַלטנע,
מיט שטיוועלעכס איידעלן סקריפּ...

אונזער דיך — אזוי שוין אויסגעריבן,
 אונזער שאַרבן - הויט — שוין פּאַפּיראַס - פּאַפּיר,
 און וואָס דערויף איז אויפגעשריבן, —
 קיינעם ניט אינטערעסירט.

דער גאַנג, דער וויי,
 די פּלאַגן,
 צונויפגעלייגט אין פּלאַגן
 הענגען אין מוזיי.

נאָר היינט האט זיך געטראָפּן:
 דאס קינד געפינט זיך ניט קיין אָרט, —
 צו פרי פון גליטש אַהיימגעלאָפּן,
 מע האט זי דאָרט באַליידיקט
 מיטן מיעסן וואָרט.
 פייניקט זי מיך:

„נו...“

וואָס אידעס פאָרט? ..
 — אייסעך, גאַרניט ...
 גאָר אמאָל ...
 פיל מילכאַמעס
 און פאַרנאַסעס...
 קרייץ - צוגן אָן צאָל,
 שלעכטע מענטשן,

הערשערס נויך
איז אף אונז בילבוליים ווארסן,
שמוץ...
— נו? —
— נו, אילאיש...
— נו? —
— מיט אלעם גלייך בא אַקער, שער.
ווי אלעם נעמט אונז אויף די ערד,
סע וואַקסט בא אונז א גרויסער דאָר,
אליין א ראָד,
אַן אַקס,
א ראָד...
— נו? .. —
— נו, נאָך ניט יעדערן איז קלאָר...
— א שאָד...
נו, ווייטער, נו?
— נו... ווייטער האט געזאָגט אילאיש...
גיי שוין ווידער אַסן גליטש...

שטיל און טיף

... שטיל און טיף-טיף, ווי מיין שוויגן
וועל איך מורמלען דיר אין אויער:
„מאכנעס מיידן, וואָלקנס מיידן
מיך א זייטיקן, א קליינעם,
ניט צו פלוטן, ניט צו וועגן,
ניט צו מאַרקן, צו געשלעגן,
כ'וועל נישט מיטגייען מיט קיינעם“.

דער האַמוין — מיין געזונטער פאָטער —
שטאַרקע גלידער, בלינדער ווילן,
שיקט א דורן צו א טאָטער
און פאַרשטייט א הינטיש בילן.

אַבער איך, אזא פאַרשייטער,
פון מיין גאַס ארויסגעשטויסן,
ווי א שפּאַן אַוועק פון שפּענער
א פאַרשייטער אינם דרויסן ...

מיט מיין גלייכן האַלט איך אויף זיך,
פיק איך, קלויב, אויף הויכע שוועלן
פון א וועלט אין נעפל ווייטן, —
פון א וועלט, וואס הויבט אָן העלן ...

מײן אומרו

א גרויסן טויבן אומרו טראָג איך אין מײן האַרצן...
באַדט די שטאַט זיך ווען אין ביט אין שוואַרצן,
אין נאַכטן - ביט פאַרכלופט ביז איבער אַקסל,
כאַפט זיך אויף מײן אומרו,
און טיאָקעט אין מײן האַרצן.
כ'האַב צו דיר א טאַינע:
פאַר דער רו פאַר די גער!

איך ווייס: אין ווייט,
וואו ביידע גרויסע אומעס,
ערד און הימל זיינען זיך שוין נימעס
און ווייטערן זיך איינט פון צווייטן,
אין ווייט, אין בלינד פאַרווייטן —
שפאַנט א מענטש געפעלצט
אין פעלץ פון שטריק און סטריכעס.
אין בליק — א שטרענג געדולד,
אין האַרץ — א האַרט שעליכעס,
אַקשן - קראַפט אין שפּרייזן זיינעם,
ער שלעפט מיט זיך צו מיר,
דיזעלבע גרויסע טאַינע.

א נאַכט געהאַקט פון שטיינער,
ווען ס'אַנטרינט פון דולער גאַט

דער לעצטער איינער —
וועט אָפֿן זייד - געשטריקטן שימער
פֿון שטיק באַלויכטענער וואַנט
באַ מיר אין צימער —
וועט אָף דעם זייד א וואַלקן זיך דערהויבן,
ער וועט אויפוועקן מיין טויבן אומרו,
וואָס וועט ברומען:
„ער איז שוין דאָ... ער איז געקומען...“

און דאָן א פינגער - טריף אין מיינע שויבן,
א שפּאַן באַלד איבער שוועלן
און מענטש, דער ווייטער מענטש, מיט גרויסער טאַינע
ער וועט מיט איר פאַר מיר זיך שטעלן.

שטילער, שטיל די ליפֿן זיינע
וועלן בלוטיק טריפֿן מיר די טאַינע
פֿון זיין בלוטיק-האַרץ אין מיינעם.
מיין טויבער אומרו קוקן וועט פֿון אויגן
און וועט די טאַינע-גיפט פאַרזויגן... .

כ'האָב ניט אויפגענומען...

כ'האָב ניט אויפגענומען היינט דעם טאָג.
באַגענגט קאַלט,
מיט שמאַלע הויכע אַקסלען
געבליבן פאַר אים שטיין.
מיינסט, געוואָרט? .. ניין:
אזוי, בא א פייכטן טעלעגראַפן - סלופ
שטייט זיך מיר און הערט זיך מיר:
קייקלעט ערגעץ זיך א טויבער קנול
אין בלינד - פאַרגייענדיקן הויל...
שטייט זיך מיר און הערט זיך מיר,
און ווינט אַרום,
און הייזער שטייען און גאַסן גליווערן,
און ערד איז שטום.

ליגט גאַרע אייביקייט געליימט, ניט געריימט,
גליווער - פוסט...
וואס איז גרויסער פלעק,
צי קליינער פלעק,
מיט הויכע שמאַלע אַקסלען? ..
שטייט איינער אָפּ אין גאַס,
א צווייטער,
און גייט אַוועק...

פון אנטקעגנדיקן הויז
האט עמעצער מיט אומעטיקע וויעס
ארויסגעשיקט צו מיר א קינד :
„די מאַמע רופט!“
און קליין מיט יונגע אויגלעך
שטייט מיר פאַר די הויכע קני :
„די מאַמע רופט!“
וואָס זאָל איך ענטפערן דעם קינד ? —
כ׳האב מיין האַנט אַראָפּגעלאָזט,
געפירט מיט וואַרעמע פינגער - שפיצן,
אף קעפעלע דעם קינדס.
ס׳האַט צו מיינע דאַרע קני זיך צוגעשפּאַרט,
מיט אויגלעך
קינדערש - מאָנענדיק געבעטן :
„די מאַמע רופט...“
וואָס זאָל איך ענטפערן דעם קינד ?

א שווייגנס

איז קיינער ניט פאַראַנען אין מיין צימער, —
ווער איך מונטער,
איך שמייכל אונטער,
און טאַנץ א שווייגנס מיט דער שטילקייט.
מיר דרייען זיך אין שטילער גרינגער ווילדקייט,
דרייען זיך — איך מיט שטילקייט . . .

זי טוילעט מיך און ווינטלט מיר אין אויער,
שיקערט מיך מיט אויסזעען איר גרויער,
איך ווער א טאם
און דריי זיך גלאַט, ווייל ס'דרייט זיך.
נאָר באַלד אין שטילקייטס ווינקלען
א מורמעלע צעגייט זיך,
מיך באַרירט עס —
דערקען איך זיך, מיין שטילקייט,
טאַנצן מיר מיט גרינגער ווילדקייט,
אין טונקעלער לופט, ווי טונקלע צייגנס,
טאַנצן, איך מיט שטילקייט,
א טיפן גרינגן שווייגנס . . .

ס'מאַכט זיך :
איך קום אמאָל,
און שטילקייט וויל מיך ניט דערקענען,
איך זוך מיך אָפּ אין אירע אויגן —

זע איך : מיינע שלייפן ברענען,
איך קער צוריק,
זי טוט א בליק
און שמידט אי מיד, אי טיר.
איך ווער געפלעפט
און קני פאר איר ...

ווען איך דערוואַך,
איז הימל שוין א שוואַרצער דאָך,
איך און שטילקייט שטייען געאַרם,
די אויגן פייכט, די באַקן וואַרעם.
מיר ציען באַלד א מאַיסע-ליד
פון נעכט און רעגנס,
און טאַנצן גרינג און לאַנג א שווייגנס ...

טאָג - פּלוי

איז דורך א שפּאַלט אריין דער דרויסן,
האט אף א בלעכל זיך באזעצט,
ער שפּילט בלוי-זילבערדיק אין טונקעלן צימער ...

מיר זיינען קינדערלעך געווען באנאַכט,
געלעגן שוואַכינקע אין הענט פון שלאָף,
דערשראָקן גלויביקע פאַר גרויס פון נאַכט,
א קופּקע אויפּעלעך אין צימערס פּוסט,
ווי פּיצלעך אויפּעלעך אין שוואַרצן שאַ ...
ראַכמאַנעס שוואַכינקע פאַר גרויס פון נאַכט ...

איז אַריין דער דרויסן,
אָף בלעכל זיך באַזעצט,
בלוי-זילבערדיק אין צימערס פּיר-עק,
העי, דערוואַכט!
איך בין איך, און דו ביסט דו, און ער איז ער,
יעדער האט זיין וואָג און זיין באַגער,
יעדער וועגט פון קערפּער-וואָג פּיל מער!

מײן אויצער

יוגנט האָב איך.
די יוגנט איז מײן גרויסער, גרויסער אויצער.
טרוימען דאָרט און דימענטן און שטראַלן,
ציען, ציען זונען - סטרונעס אויס,
שפילט מיט צארטע פינגערלעך אף זיי
מײן יוגנט - פרייד ...

און אז די הענטעלעך פון פרייד
שיטן פערעלעך פון איינס אין צווייט -
גייט א טענצעלע אין מיר -
מײן יוגנט - האַרץ ...

נאָר, וויי!
די שטילע טעג, די שטומע טעהוימס שעלדוכים,
גאַנווענען זיך שטיל איינס נאָך איינס צום אויצער:
דער רייסט א פערל אויס, און דער א דימענט,
דער כאַפט א זון אוועק, און דער א הימל.
די פינגערלעך פון פרייד, זיי בלאַנדזשען,
זוכן סטרונעלעך - און סטרונעס פעלן ...
זיי רייסן בערג, די טעג, - און ס'בלייבן היילן ...

מיר כאַלעמט זיך אמאָל א זאָל א ברייטער,
מיט הענגער אף דער סטעל פון לאַמפן - בליצן,
מיט שפינוועבס אף די ווענט פון גרויסע בילדער.

און אָף דעם בריק פון יונגע וואלסן — קריצן!
מיר כאָלעמט זיך אזוי...
איך כאָפּ מיך אויף:
אוי!
א טאָג האט מיך באגאנוועט...

ניט לאַנג בין איך אריינגעגאַן אין אויצער,
זיך געשטעלט בא זייט און אים באַטראַכט:
געגלעט די בערגלעך גאַלד,
געצייילט די פערל,
דעם ברייטאַנטן - בלענד געגאַסן איינס אין צווייט,
דערנאָך באַרירט די ווענט: דאַכט מיר אלע שטאַרק! —
ווי - זשע קומען גאַר גאַנאָוים אָט אהער? ..
אזוי די ווענט באַריר איך, אזוי שטיי איך און קלער.
און וויי!
מיין האַנט באַרירט א פייכטס...
איך קוק זיך איין — אָ, שרעק!
א שימל - פלעק!
בא מיר אין אויצער - יונגט, אין אויצער - פראַכט! —
א גרוס פון נאַכט...

דער שפיגל

מיין שפיגל א גלאטער, א קאלטער,
דאך עפעס א כאָלעם באַהאַלט ער...

ווען שטילקייט פאַרקילט ווערט אין ווינקלען פון צימער
און ס'קומט אָן דער אָוונט
מיט בלויאינקע אַדערלעך - קומער, —
קומט אָן אַן אומעט פון טיף פונם שפיגל
און נעמט זיך פאַרשפרייטן
אַף בילדער פון ווענט,
אַף צעוואַלגערטע קליידער.

און כאַפט זיך א שטורעם אריין אין מיין צימער,
געטראַגן אף יונגע, צעטענצלטע פיסלעך,
און פאַטשט ער, דער שטורעם,
אין ווענט און אין סטעליע,
און טאַנצט מיט די שטול - פיס, מיט בענקלעך א רונדע, —
קוקט ער א פלאכער, מיין שפיגל, אף שטורעם,
קוקט אים אין פאַנעם און שפיגלט זיין אימפעט.

און בלייבט נאָר, מיין שפיגל, אליין אינם צימער,
זיגט ער זיך איין אין דער וואַנט, וואָס אַנטקעגן,
און קלערט פונם דרויסן
אַן סאָף און אָן ענדע.

אזא בלויע נאכט

ראָזען

אזא בלויע נאכט ...

אזא בלויע נאכט ...

פאַרבאָרגן דער הימל אין טהוימישער טיף,
ער בויעט א טרוים דאָרט און כאָלעמט א וועלט,
טריפט מיט א קישעף א טריף נאָך א טריף ...

איך שטיי באַ א ברונעם אַן אַלטן מיט מאַך.
א קאַץ, זאגט מען, וואוינט דא א גאנצענע וואָך,
וואָס קישעפט מיט אויגלעך, מיט לעפלעך באַשווערט,
און זעלטן אין זומער אין בלויאינקע נעכט
נויגט זי דאָס קעפל צום הימל און שפרעכט.
דעם שפרוך ווייסט לעוואָנע, דאס מיידל, נישט מער—
מיך שיקערט צו וויסן, איז קום איך אַהער.

איך שטיי בא דעם ברונעם און קוק זיך גוט איין,
א בילד דאָרט ... דער קאַצט, צי דעם מיידלס, צי מיינס ...
טיף איז דאס בילד, און אף דעם קוקט פארטראכט
אזא בלויע נאכט ...
אזא בלויע נאכט ...

דאָרט איז די שטאַט אזוי פרום, אזוי אַלט,
פעסט איז דער קלויסטער פאר נאכט־שלעק פארפראלט.

ס'שטייט בא דעם מויער א פרומער און בעט,
קלאפט זיך א הארציק א שטיין אלכעט,
ס'זעט אים דער שוימער פון קלייטן און טראכט :
אזא בלויע נאכט ...
אזא בלויע נאכט ...

ניטע, שוועסטער ...

ניטע, שוועסטער, דרימל איצטער,
ווייל דער ווינט אָט ברעכט ער, קריצט ער,
און דער וואַלד טוט אָן א קאפטער,
און דער הימל — וואַלקנס קלייבט ער,
אך, אָן אָנפאַל וויל ער מאַכן,
אונז מיט וואַסער אויסצולאַכן —
קוק, די וואַלקנס — ס'א סאַקאַנע,
לאַמיר רעטן די לעוואַנע! ..

קוק, אף צאָפן, ווי א קאָטער,
אין א טייך דאָס קעפל באַדט ער,
קושט זיך מיט א לעוויאַסן
און זיי שטוטן ... און זיי שטוטן ...
ביידע איילן זיי זיך, ווקן,
די לעוואַנע צו פאַרצוקן ...

ניטע, שוועסטער, דרימל איצטער,
ווייל דער הימל, וויל ער — בליצט ער,
כאַפט די שווערד באַלד פונם שיידל,
מאַכט אָן אָנפאַל פון א זייטל —
שלאָף ניט, שוועסטער, ס'א סאַקאַנע,
לאַמיר רעטן די לעוואַנע ...

מאַרט

באפרייטע ריטשקעס לויפן,
און רייסן זיך און רוישן
באַם טראַטוואַר, באַם גלאַטן קאַנט.
זון מיט גראַבליעס גרויסע,
רייסט די ווינטער-הויטן
און פאַכט מיט וואַרמע פאַנען,
פון דער ברייטער האַנט!

דורכגייער,
די הוילע הענט זיי שווינדלען,
פארוקטע היטלען,
פריש-פאַרקעמטע קעפּ, ווי פליס.

א ווינטל ציט טון פעלד
און ווי א הינטל שפילט
און פּלאַנטערט זיך פאַר פּיס...

קום נישט, מיין פריינט

פראָסט האט מיין קליאַמקע געפענטעט
און פראָסטיק פאַרכאַטמעט מיין טיר.
קאַלטבלוטיק אף וועלט קוקט מיין פענצטער,
אזוי זיך סטאַם, קוקט דאס אף איר.

איך וויל איצטער קיינעם ניט זען,
איך וויל ניט זאָלסט קומען, מיין פריינט,
כ'האב געסט איצטער — אומעט און שטילקייט,
מיין האַרץ איז פארנומען אף היינט.

קום מאָרגן ... עפּשער נאָך שפעטער,
ווען ט'וועט זיך פארהוילן אין בלעטער
מיין בענקנדיק הארץ שוין צוריק.

וועסט טרעפן מיין טיר דאן א גרינגע,
צוריק אויך מיין שטימע די יונגע,
מיין העפקערדיק פריילעכן בליק ...

אייסעוו

אייסעוו,
באוואקסענער, געבענטשט מיט שמעקנדיק פעלד!
דיר קומט פון מיר א גרייזער כויוו,
ער ליגט פארוונקען אין מיין טיף,
באגראָבן אין מיינע פאַרשאַטענע אויצרעס...

אייסעוו,
שטיל, הינטער דיינע פלייצעס,
שטיל האב איך געזויגן די רייכעס פון דיין מאָזל,
דאס קרעפטיקע געטראַנק
פון דיר, אייסעוו, שמעקנדיק פעלד.

אייסעוו,
האַריקער, מיט בלינדן טאַטנס בראַכע
אף וואַלדן - קאַפּ,
מאָן מיך ניט אַצינד... מאָן מיך ניט אַצינד...
טראָפּנווייז דיינס איז אויסגערונען
דורך מיין גרייזן אומעט.

אייסעוו,
אף ברייטן פלאַך פון שימלאוראַלט
איז אויסגעשפינט,
אויסגעשטיקט,

אויסגעשטריקט
מיין אוראלט האַרץ,
מיין גרייזער טרוים,
מיין טונקל-גלאַנציק קוקן ...
אויב דו מאַנסט, מאַן דאָרטן, מאַן ...

אייסעו,
קער זיך אָפּ פֿון מיר צו דיינע שעפּסעלעך,
צו דיינע שמעקנדיקע קוואַלן,
לייג ארויף דיין האַנט אָף זיי,
דיין האַריק אלטע האַנט ...

מיט מיינע יונגע ...

מיט מיינע יונגע, ניט - דערוואַקסענע פעדערלעך,
אין טונקלעניש,
פאר טונקלעניש, —
זיין איך אף מיין הויכן דרימל - לייטער: —
„טשיריק - טשיריק;
„אוראַלט, אוראַלט,
„מיט פארוועבטע אויגן,
„זאג, ווער זיינען מיינע עלצטע טאטע - מאַמע? —
„ווער זיינען זיי?
„כ'ווייל ניט שעלטן, כ'ווייל ניט בענטשן,
„שטייניק - שטייל נאָר איבערגעבן
„אין די אוראַלטע מעאורעס: —
„טאטע עלצטער,
„מאַמע עלצטע,
„כ'בין אין סאַמע מיטן אָונט,
„צימרינג - געדעמפטן
„אָונט, אָונט. —
„הילן מיך די ווייכע פעדערלעך,
„הויבן מיך די יונגע פליגעלעך,
„און פון שטאפל
„אַפן צווייטן
„הויב איך אויף זיך,
„הויב איך אויף זיך איבער אָונט —
„העל איז, העל איז — איבער אָונט!“

פון גרויסן שאריען...

פון גרויסן שאריען
בלאזט אף מיר,
שטראָמט אף מיר
בלענדיקע העל.
פון שוואַרצן פאַרגייען
הויכט אף מיר,
דעקט אף מיר
שטאַק - שוואַרצע וויסט.

און ווינטן פון אָל,
און ווינטן פון גאָר —
אף רעדל מיין קליינס,
אף בינטל מיינס יאָר.
איך אף מיין וועלט
א שטיינדל אף שטיין...

זאָג איך מיר אינמאָל:
„כ׳האב נאָך א שמייכל“,
כ׳האב נאָך פיר עקן
אף לעבן און קוקן,
א הויכניקע שוועל.
איך בין נאָך די גרויס דאָ,
די מיט און די עקן,

פאר בינטעלע בליאיקע יאָר
איך וועל קלעקן.
וואָס פעלט נאָך ?
וואָס פעלט נאָך ?
וואָס פעלט ?

בלאָזט אַף מיר,
שטראָמט אַף מיר
בלענדיקע העל
פון גרויכן שאַריען.

געאוינים

אין אויסגעטיפטן,
אויסגעלייטערטן שימערן
קומען זיי זיך שטיל צונויף.
יעדער גרעסטער גאָען פון זיין פאָלק,
יעדער טיפסטער אָטעם פון זיין פאָלק,
קומען זיי זיך שטיל צונויף...

שטעקן איין די פאַרשיידנפאַרביקע,
פאַרשיידנלענדערשע שטאַקן - שפיצן,
שפיצן איין
אין פלאַקערדיקן פעסטרינג: זון.
ווערט פאַרוואַרפן דאָס גרויסע,
שיינענדיקע ביידל
אין אויסגעלייטערטן,
אויסגעטיפטן שימערן.

יעדער פאָלק:
א קלייניגקס,
א באדרערדיקס,
מיט אַנבליקן צוגעשלאָגענע,
דרייט זיך ארום,
יעדערער ארום זיין גאָען,
ארום זיין שטאַק,

מיט פינטלדיקן קוקן,
דרייען זיך די פעלקער,
אן אויסגעשטעלטן גאנג...

די געאוינים
פון זייערע ערטער
קוקן זיך איבער
אין שימער אויסגעבלויטן;
יעדער מיט זיין אייגן-לייכטנדיקן בליק,
אייגן-פליסנדיקן אומעט,
אייגן-אומעטיקן בליק...

אַלטע מאַרקן

1

נאכט-געדאנק

קנופיעס אַלטע, אָפּגעבליאַקטע פרעש
אף צעוואַרמענע, צעבראַכענע „פּידאַשקעס“
קוואַקען הייזעריק און קוואַקען אלט
אין אויסגעוועפטן מאַרק, אין יעדן שפּאַלט.

דער הייזער-קרייז ארום-דעם מאַרק,
ווי הענט צעבראַכענע אין שווערן צאַאר...
בליקן ברעכן זיך, ווי אַטשערעט,
און קוקן אָפּגעהאַקט און קורץ און שטאַר.

איינער טראַגט א קעסטעלע ארום
מיט מאַזל-נומערלעך פון מענטשנס גליק...
גלויב: אף איינעם פון די בוידעמער
וואַרט שוין לאַנג אף עמעצן אַ שטריק.

מיט קליינע אויגלעך, בלינד פון דולן מאַרק,
וועט ער באַטאַפן בלינד דעם שטריק און דאַך,
איך צי דו, באַמערקנדיק, וועט טאָן אַ טראַכט:
מיט קליינע אויגלעך טוט דאָך אָפּ א גוטע זאַך...

איך צי דו, באַמערקנדיק, וועט קומען שפּעט אהיים,
און זען א טונקלעניש אין לאַמפּ, אין בעטגעוואַנט,

און בלאַנקען, בלאַנקען וועט אין קאָפּ א נאכטגעדאַנק:
„דער לייטער שטייט דאָרט באַ דער אונטערוואַנט...“

2

גרייז-גרויער שמועס

פון אַלע פיר עקן צעוואָרפענער וועלט,
דורך וועגן און געסלעך, מיט מאַכיקע טריט,
די נעכט, ווי אַ טשערעדע גרוי-טונקלע קעץ,
רוקן זיך שטילע דורך טויב-גענג אין שטאָט,
און טוען א כאַפּ זיך אריין אינס מאַרק,
און בייכיק באַזעצן די ווינקלען פון מאַרק...

א הינטל אַ קליינס ווערט דער נאָווי פון מאַרק,
ער שטייט באַ דעם ראטהויזס אַ פלעקיקע וואַנט
און לעקט פון דער ערד ברעקלעך פעטלעכע זאַץ,
וואָס מ'האַט דאָ פון כאַזער-פלייש איבערגעלאָזט.

דערנאָך וועט דאָס הינטל באַשמעקן די וואַנט
און עמעצס פאַרשמאַלצע פאַרשלאַסענע טיר,
און אָנהויבן קלאַנגן, די אויגלעך פאַרשנירט,
אַ גאַנצע נאַכט איינער באַקלאַנגן דעם מאַרק.

אַ דולער דערפילט, אַז די נאַכט איז אין מאַרק,
קומט ער געהויקערט צוגיין אָט אהער,
זוכט באַ די טירן פאַר דולן אַ דולס.

געפינט ער אַ שמאַטע, פאַרוויקטע אין פעטט,
שוואַרצט ער מיט איר די צעטריקנטע פיס
און מאַכט זיי פאַר שטיוול־ מיט בולפּענעם גלאַנץ.

ציט צו זיך מאַרק, ווייל די נאַכט איז מיט אים.
זיצן אַ דינסט מיט אַ דינער באַנאַנד
אף איינעם א קאַסטן מיט שטיין - קוילן שווער
און ציען דעם אַלטן דעם דינערישן שמועס,
דעם גרייז - גרויען שמועס אין געלאַטעטן מאַרק...

ווייבער

און זעסטו אינדרויסן פון ווייבער אַ רעדל, מע אַרבעט די זאָקן אין שאַטן פון סעדל. מע שושקעט זיך, איינע צו צווייטער געבויגן, און טרויריקע שאַטנס פארשטעלן די אויגן. זיי וויסן, מיין ברודער און דו, דורכגייער: ס'וועט עפעס געשעען... .

אַ נוויאישער גייסט איז צעגאַסן אין ווייבערשע הערצער: זיי קוקן אין זיי ווי אין אורים - וועטומים, זיי פילן אַ סאָד און זיי ווייסן זיין זינען, דערפילן פאַר מיילן די ליבע און סינע. זיי שושקען זיך, שושקען, דו קוקסט זיך ארומעט, דו זוכסט כאַטש אַ סימען פון דעם, וואָס זיי מורמלען, דו זוכסט און דו שרעקסט זיך און ווערסט שיר מעשווגע, און ווערסט מיט אַ טיאָכנדיק האַרץ קוים אנטרונגען.

איך ראט דיר, מיין ברודער, אין גאַס דאַן גייען: ס'וועט עפעס געשעען... . ס'וועט עפעס געשעען...

בין איך קראַנק דען? ..

בין איך קראַנק דען?
בין אַ קראַנקער מענטש, —
וואָס כ'קען מיין טיש ניט ליידן,
און זיך באַם טיש, און ס'ווייב, און ס'קינד?

ווער מוישלט איבער מיר — אַ קרעבס!
איבער מיר, און איבער מיינע דאָרשטן,
איבער מיינע יאָרשים,
איבער גרויסן נאָמען מיינעם. —
ווער מוישלט איבער מיר — אַ קרעפס!
מיינע הענט טראָגן אים נאָך אלעס אונטער,
מיט גאָלדענע זייגערלעך — מיין מאַרכס, —
קעכל איך אים.

בין איך קראַנק דען,
וואָס כ'רייס פון זיך די הויט,
און וויל אנטלויפן וואוהין סע שלעפט מיין דאָרשט מיך?

כ'ווייס, איך האָב פון וועמען זיך צו לערנען,
פאַראַן אן אוילעם, אַ באַרעדעוודיקער,
פול מיט כאַכמע.
דאָך, אויב שוין יאָ אַ ביישפּיל נעמען, —
נעמט מיין עקל און מיין דאָרשט

נאָר פון דעם,
וואָס זיצט זיין לעבן לאַנג
אף אַלטע קאַזלעס אָפּ
באם דאַרן, שקוואַרן פערד און וועגל,
און ווייס ניט ווען פאַרשוניען דינגען זיך,
און ווען זיי שנאָרען,
ווען דאָס פערד און ווען דאָס וועגל רוקט זיך,
און ווען סע גליווערט.

יעדער זלידנע-טאָג
רופט מיך ווי זיינס גלייכן: —
„קום אַ האָפּקע, רופט ער, נארעלע, אַ האָפּקע!“
און כ'גיי זי אלעמאַל, און כ'שפיי זיך אָפּ,
און כ'גיי זי.

בין איך קראַנק דען,
אַז איך וויל ניט,
אז איך קען דעם קרעבס ניט דינען,
אַז ס'וואַרגט אַן עקל מיך פון אים?

וויי ז'מיר! —
כ'האַב דאָך גוטע פריינט,
און אלע האָבן קוזניעס,
אינם הויכן לאַנד! —
כ'קען דאָך גאָר צו טאָן האָבן מיט פייער,
קען איך דאָך אַ אינגל זיין,
און, עפשער, שפעטער גאָר אליין אַ מאַיסטער ווערן!

איך וואַקס אַ בוים...

איך וואַקס אַ בוים באַם ביים - טפילע
אף העכטער צווייג.
קינדער דערגרייכן מיך ניט,
ווינט איז מיין פריינט.
איך וואַקס אַ בוים באַם ביים - טפילע,
איך דאַר און איך שקוואַר :
פון טפילעס און ווייען,
פון שטייען אַ בוים באַם ביים - טפילע.

אונטער די פענצטער
פון פרומען ביים - טפילע,
ליגן פאַרשמאַכטע,
אַרעמע פרויען,
קינדער אין שויסן,
פאַרוואַרפן די קעפּ צו די פענצטער.

דורכגייער גייען,
איזערנע, קאַלטע,
שטעלן זיך אָפּעט,
טאַפן מיט פינגער,
מיט אויגן און אויערן,
די הענט באַ די פרויען,
די הענטלעך באַ קינדער,

אין גליווער פארשמאכטע
באָ אָפענע פענצטער,
פענצטער פון טפילע!

איך וואַקס אַ בוים באַם בייס-טפילע,
איך דאַר און איך שקוואַר
פון טפילעס און ווייען,
פון שטייען, אַ בוים באַם בייס-טפילע.

זייטלעך פון „איסיים“..

אינטראָדוקציע

זיינען מיר געוואַקסן,
זיינען מיר דערצויגן
אינם אַלטן וויינגאַרטן,
וואָס די עלטער - זיידעס
האַבן אים געפלאַנצט.

אַכטן מיר די עלטער,
היטן מיר דעם קעלטער,
ליבן מיר דעם וויינגאַרטן,
וואָס די עלטער - זיידעס
האַבן אים געפלאַנצט.

זיינען מיר די יונגע,
זיינען מיר די טרוימער
פונם אַלטן וויינגאַרטן
אף דער אַלטער ערד! —

טרינקען מיר די זונען,
זאַפן מיר די טויען
אין די אַלטע וויינגערטנער
אף דער אַלטער ערד! —

קומען אלע מאָרגנס,
קומען העלע קניען
צו דעם מעכטיק-ווינגאָרטן
פאַר זיין גרייזן רוים! —

אַלע... נאָר איין מאָרגן,
זאַמט און טוט ניט קומען
צו דעם מעכטיק ווינגאָרטן
פאַר זיין גרייזן רוים! —

אַכטן מיט די עלטער,
היטן מיט דעם קעלטער...
סע באַשווערט אונז ווינגאָרטן
ברענגען יענעם פרי! —
אַכטן מיר די עלטער!
היטן מיר דעם קעלטער!
ליבן מיר דעם ווינגאָרטן! —
זוכן מיר דעם פרי! ..

פירן מיר דעם מאָרגן
אין די טוי-געזאַנגען,
צו דעם מעכטיק-ווינגאָרטן —
פאַר אַ לויב-געזאַנג!

קוואַלן קוועלן קוואַלן,
טרוים מיט פליגל-שטראַלן,

וואָר אין בלויע ווייטן,
טאַנצן דעם באַגעגן - טאַנץ
פון דעם קלאָרסטן מאָרגן
מיט דעם אַלטן וויינגאַרטן,
ליבן לויב - געזאַנג! ..

1

רעגנפויגנדיקע,
אף רעגנפויגנדיקער וועלט,
זייט צום יאָנטעוו גרייט! —
יונגע, יונגע,
אוראַל'ס אומגעקערט צו אונז
מיט באוואַקסן ווילדן פאַנעם,
קוקט אף אונז מיט כידוש.
העלע צוקונפט אויסגעשטרעקט,
אַ וויע אויפגעעפנט,
מורמלט שטראַליק: —
" אַ מאַזל פון אַ דאָר! .. "

2

— אונזער מאַזל: —
פיל - געשטאַלטיק,
פיל - זוניק,
קומט פאַר אונז אריין

אין רעגנבויגנדיקער וועלט —
מיט שטראַלנדיקע איבערפליסן ...

— אונזער מאָל: —
פאַמעלעכן שטייט אויף,
פאַמעלעך קומט אנטקעגן
די צוגעשמידטע מענטשן - וועלט,
ווערט באהעלט, —
פון ערשטן אוראַלט - שטיין
ביז לעצטן שטאַפל „זיין“ ...

נאך א פארטרעט

האָט יעדער זיין קעסטעלע, האָט יעדער זיין שליסל,
זאָל ער ניט מיינען זיין סאָד איז פאַרשלאָסן ...

גייסטו אַרום גאַנצע טעג אין די מאַרקן
מיט קעסטעלע פעסטן אָף צען מאָל פאַרשלאָסן,
און קריגסט זיך מיט הענדלעך און זינגסט זיך מיט טענדלעך.

און שפּירסט אָף די ראָגן אָף יעדן פאַרדעכטיק,
און האַלטסט זיך דעם שליסל אין טונקל פאַרבאָרגן,
אָף שווייג-רינגען הארטע צום האַרצן געטוליעט,
זאָלסטו ניט מיינען דיין סאָד איז פאַרשלאָסן ...

פאַרשעפט זיך דער אַוונט אין דינע פּיר איילן,
באַטאַפּטסטו די ווענט און באַקוקסט דינע לאַדנס,
דו ציסט דינע הויטן פאַמעלעך אַראָפּעט,
די טויזנטער הויטן, וואָס שיצן פון אויגן,
און עפנט דיין קעסטעלע אויף מיט דיין שליסל :
א הייפעלע פּרייד, א הייפעלע לייד.
א קופּקעלע רייד.

נאָכוואָס דערציילן

נאָכוואָס דערציילן וועגן מיינע יאָר ?
זיצן מיר דען באַ אַ סיידער ?
נאָכוואָס אַלץ זין, אַלץ זיך באַשרייבן ?
קלאָר :

מיין טאָג איז ניט קיין זיידענער,
נאר שווערע, שווערע דייוונטן,
פעל און לעדער,
וואָל און ברויט
און כאַזער - האָר.

וועגן אָונט מיינעם,
אָונט,
בלאָו, צי גראָו,
צי וואָס,
כ'וועל קיין פרעמדן מענטש ניט נודען,
מיט מיין שטוביקן פאַרדראָס.

קלאָר :
יוגנט מיינע,
וואָס געבורעט,
וואָס געדרייט
האָט אַף דנאָ זיך איינגענורעט,
זיך באַלייגט,
איצט איז קלאָר דער פליס
פון מיינע יאָר.

כאווער מיינער,
 צי דליבעסטו מיט ציין דעם שטיין
 פון אונזער טאָג;
 צי שמעלצסטו פאַר אונז זון אין הייסע קעסלען,
 צי בלאַנקעסטו אין קאַרידאָרן דולע,
 צי קריצלסטו אין טרעסטן
 האַרטע איינטן, ווייכע נולן: —
 כּוּגֵי אין שפּאַן מיט דיר און דיר,
 דו ארבעטער, דו כאַווער מיינער!
 מיט דיר די ווילד-קאפּורן רייבן,
 ווי שטיין אין שטיין ביז ווייסן גלי,
 מיט דיר אינזיגעם אָפּשלאַגן אטאַקעס
 און אָנגרייפן אין קריג. —
 דורך ענדערונג שטענדיק
 דורך אייביקן פּלֵי,
 צום שטייגן,
 צום גרייכן,
 צום בלענדיקן אַהין!

ליד צו מיין לערער

געדענקסטו נאך עפשער א זומער - "שאַבאַש",
ניקאלאָיעווער האַפן, די שטאַל באַם קאַנטאַר,
א אינגל א קליינס מיט א פענימל - אַש.
צעדרייט און פארשעמט באַ דער זייט פונם ראַש,
א אינגל, וואָס טראָגט אין די ביינדלעך די דאָר.

דו ביסט געשטאַנען אין ריי נאָך דיין לוינ,
אַ געלע סטראַשידלע, - דיין לאַנגער געשטאַלט.
ביסט צוגאַן צום אינגל:

" - וואָס קרעכצטו, פאַרשוין?"

- "צען שאַ געאַרבעט און האַלב מיין געהאַלט".

סע האָט דיך באַם האַרצן פאַרקאַכט, האָסטו האַרט
אַ ברום געטאַן: "כעוורע! אַריין אין ביוראָ!"
סע זיינען די "שעפן" געבליבן פאַרשטאַרט,
סע האָבן די "שעפן" די אויגן געשאַרפט,
און דו האָסט צערודערט די גאַל ביזן דנאַ.

כ'האַב פאַרגעדענקט יענעם וואונדער - "שאַבאַש",
דיין דאַרער געשטאַלט און דיין וואָרט ווי אַ סוק,
דיין מונטערער אָנגרייף, דיין גרויזאַמער קוק -
זיי האָבן באלויכטן מיין פענימל - אַש.

דו האָסט מיך גערופן אין טיי-הויז „קיטאַי“,
מיט ברוינער ציקאַריע און בייגל געקוויקט.
באַ טישן געשניצטע מיט ווילד-שניצעריי,
האַסטו דאָרט גערעדט וועגן בונטן און מאַי,
און שטיל אָפּן אויער, פון וואונדערלעך גליק.

איך האָב עס צום ערשט אין מיין לעבן דערוואוסט
צום ערשטן דערהערט, — האָט זיך גלויבן געגלוסט,
אַ שטאַלענע שייד איז מיין אָרעמע ברוסט,
אַ בלאַנקנדע שווערד קען אַ פּאָך טאָן פון שייד,
כ׳האַב גלויבן געגאָרט אין די ליכטיקע רייד.

רעטענישן

איכיל מיר צונויפשלעגן הויצאָעס,
און פריילינג פאָרן קיין כערסאָן,
כ'האב דאָרט אינגל'ווייז געארבעט,
כ'האב געבאָקן בייגעלעך מיט מאָן.
וויפל לאַטקעלעך אָף די פלידערן,
אַזוי פיל באַלעבאַטעמלעך פאַרשיידענע.

שטאַק-נאכט שוין, נאך דער אַרבעט,
האב געמוזט נאך אויסוואַשן דעם דיל.
שפעטער זיך איך אינם טיי-הויז
מיט די ארבעטער. סע שטיל.
הענט צעפאַרעטע, געבויגטע פלייצענעס,
איך, דער אינגערער, פרעג אלע מאָל א רעטעניש.

„ס'האט זיך הענט און ס'איז א פערדעלע
„מע קען עס קויפן אפן מאַרק?“
און נאָכן טרעפעניש איז נאך א רעטעניש:
„סע שטייט אין מאַרק און פאַרט אונז אפן קאַרק?“

ביינק איך נאך די כעוורע-לייט
ביינק איך נאך די אייגענע.
כ'וועל צו אייך אַראָפקומען
אַנדערש גאָר שוין פרעגן אייך.

צווייטער טייל

געזאנגען

* * *

ווען דער ווילן וואכט ניט,
קומט די יונגע שוואַכקייט: —
די ליבע
באַנאַכט.

אַט הויבט מיך אויף דער טרוים,
פירט מיך באַ דער האַנט
אין טויערעווארע.
לאַמטערנדלעך בלויע
הענגען אין רוים.

טרעף איך אַלע באַטאַגיקע פרויען,
די, וואָס באַגעגנט באַטאַג אין אַנשטאַלט.
מע זינגט און מע שאַלט.

ווער ווייסט זייער נאַמען,
ווער ווייסט זייער טאַטן,
יעדע צעלפרייט מיר איר וואַרעם כאַלאַטל.

איינע צעווייגט די הענט צו טאָן א שפּרונג.
אַן אַנדערע מורמלט: דו שיינער יונג.
און ס'טוט אינז גאָר דער קאַפּ ניט וויי
אַ קיילעכדיקע נאכט צעררייען.

וועפט זיך אויס די וואַרעם,
די כאַלאַטלעך קיילן,
פרי-פאַרטאָג דערוואַכט דער ווילן.

פרי-פאַרטאָג, פאבריקן קרייען,
לויטערקייט פאַרטרייבט די נעפּלען - טראַלדעט,
כאַפּן זיך די פרויען אויפצושטייען,
וואַרפן אָפּ דעם שלאָף,
ווי לייכטע קאָדדעט.

קילע וואַסער, ערשטע זון,
נאקעטס וואַשט זיך פריש אין כוואַליעס.
און באַלד, זיי אַרדנען לאַנג
דעם לייכטן שטאָף אָף פרישע טאַליעס.

און קלאַרקייט לאַזט זיי איבער גרויסער שטאָט
צו מי, צו טאָג.

כ'האָב געקליבן

כ'האָב געקליבן, כ'האָב געקליבן
אין מיין האַרצן פרייד,
כ'האָב באַהאַלטן, זי באַהאַלטן
שטילערהייט —

כ'האָב געמיינט: די זון, פאָרגייען וועט זי רויט,
וועל איך קאָנען פאַר דיר שטייען
מיט מיין פרייד.

איז דאָך אָבער זון פאַרגאַנגען אזוי בלאַס,
שטיי איך עלנט מיט מיין האַרצן אף דער גאַס.
עפּשער האָסטו, עפּשער האָסטו דאָס געוואויסט,
אַז עס זאַמלט פרייד מיין האַרץ און ברוסט.
אַז פאָרגייען וועט די זון היינט בלאַס —
עפּשער האָט פאַרגלוסט זיך דיר אַ שפּאַס,
דיר און זון עס האָט זיך דאָס פאַרגלוסט ...
שטיי איך עלנט מיט מיין האַרצן אף דער גאַס ...

דיין פערדל

האַסט דורכגעשוועבט אָף דיין פערדל
פאַר מיינעם אַ פענצטער,
מיין שענטסטער.
איך זוך דיך —
ביזט שוין ניט פאַראַנען.
נאָר אָף די גרינע קאַשטאַנען
פיבערט דיין אימפעט אָף בלעטער
און ס'רויכערט דער שטויב אָף די ברעטער,
וואָס רוען באַ מיינע שטאַכעטן.
ווייסטו? מיר כאַלעמט זיך גלעטן,
די גלעטן, וואָס גלעטסט דיין פערד,
זיין האַלז און זיין רוקן, —
דיין פערד! —
כ'וואָלט אין פורכט פאַר אים בוקן,
די אַנגסטן פאַרטרויען,
פאַרטרויען אין אויער:
„טראַגסט מייך לייבן פאַר מייך פעלד און מייך טוי,
פאַר מייך טאָג און מייך בלוי,
וואוהיך זשע קומט ער אינאַוונט,
וואו ס'נאכטלעגער טוט ער באַשטעלן?
ווייסט ער, ווי ס'בענקען,
איך,
מיינע שוועלן!..“

אָף זאַקסענער זאַמד - שטיינער

די שטיינער פון היצן צעדולטע, —
צעדרייען שוין גאַר מיין געדולד.
פאַרסאַרפעטע הייטלעך פון שלענג
דערמאַנען: ס'איז גוט מיר און ענג.

ענג און צעדולט און צעדרייט,
ווי זעמדעלעך דאַרט, וואָס צעשפרייט,
גוט און צעדרייט און צעדולט, —
שניידט מיך די צוים פון געדולד.

אירע, די טעצעלעך - קני,
ווי קינדערשער, לוסטיקער רוף:
אָדער זי קלעמט זיי אין גלי,
אָדער צענעמט זיי און גיט זיי דעם שלאָף!

בליאיקע ערד, — ארום זון;
בין — ארום בלום, —
מיין דאָרשטיקער טרוים —
איר געלעגער ארום.

גלאַט און מוסקולדיק
איז יעדער גליד,

די איידלע קיילעכקייט פון ליטקעס
בויגט זיך אָפּ און ציט ארום די קני,
און ווייטער פאַלט אין צויבער ביזן טריט,
און שלעפט מיך מיט.

לויפט א כוואל נאך א כוואל
און שמירט דאָס מויל מיט ווייטיק, וויין,
נעמט אָפּ די וואָג פון מיר,
און מאַכט מיך לייכט,
לייכט.

טוט מיך א הויב
און וואַרפט מיך אריין
„דו וועסט א מאַמע זיין...“

און סיטוט אַ ריס,
אַ ריס,
צוריק אַ פלי,
פון טיף פון טריט פון אירע פיס,
און פיל אָף ליפּן נאָך דאָס זיס.
דער צויבער הויבט זיך אויף פון טריט
און העכער צו דער קני זיך ציט,
און שווערער צו דער קיילעכקייט פון ליטקעס
ציט דער צויבער, ציט צו יעדער גליד,
און שלעפט מיך מיט.

שטיינער איינציקע

שטיינער איינציקע, מיין קינד,
ציגל סטאָסנווייז צעוואָרפן
פאַר דער שוועל פון אונזער מאָרגן,
פאַרן קרייז פון אונזער גליק.

מיט שמייכל דיינס, מיט ארבעלעך פאַרשאַרט
לאַמיר פאַרמען אונזער גליק,
מיר האָבן ביידע בליענדיקע יאָר
און געזונטע אָדערן מיט לעביק בלוט.

זע! איך פארווארף א קלעטערן - געשטעל,
מיט שטריק און ברעטער איינגעפרעסט אין ווענט ...
קינד, מיט דיינע און מיט מיינע הענט
וועלן מיר אויסטאַקן א שוועל ...

שלאַנק וועט זיין דער אויסגעבויטער טרוים,
ווי אַ גאַטיש טעמפל שפיץ - פארשפיצט,
און מאַיסע - בילדער אויסגעשניצט
אף יעדער ראם און יעדער זוים.

און שטעל דיר פאַר: איך בין דאָרט דאָ,
און שטעל דיר פאַר: דו ביזט דאָרט דאָ,
און ביידע פאַר דער ליוסטרעס פרייד

אין שוימיק וועבעכץ אָנגעקליידט
לייענען שטיל, אַהין, צוריק
אונזער גליק...

דו גלויבסט דאָרט יעדן וואָרט,
איך גלויב דאָרט יעדן וואָרט.

פארשפעטיקט

דער דרויסן איז היינט אָנגעטאָן אין גרויען.
אַ שאַטן פון זיין פּאַלדנדיקן מאַלבוש
פּאַלט אריין דורך פענצטער אינם זאַל,
און אַפּן טעפּיך האַלט דעם אָטעם איין...

פיל איך דינע באַרוועס-איידלע טריט אין זאַל פּאַרלאָזטן...
וואו ביזטו?

דער טעפּיך איז אין פּאַרבן אלערליי,
מיט געשטאַלטן אָנגעמאַלט פון בראנדן-קעפּ—
פּאַרדרייטער קסאָוו: טאַטערש, טערקיש, יעראָגליפּיש,

ליגט אַ טרויעריקער טעפּיך מיט פּאַרדרייטן קסאָוו,
האַלט דעם אָטעם איין אף אים דעם דרויסנס שאַטן...
בלייבן זיך, פּאַרהוילן קליינע טריט...

צוויי טופּליעס אַפּן טעפּיך:

אינע ליגט צעלייגט, דאָס נעזל מיידעליש פּאַריסן,
דאָס רעפּל אויסגעשטרעקט,
די צווייטע טופּליע צערטלען.

די קולקעס בליצן, בליצן, בליצן...

די צווייטע שטייט באַרויגען טאַמעוואַטע,
די שנידלעך ביז אראָפּ צום טעפּיך,

קוקט פון טונקלער נאָז ארויס
ארויף, ארויף צו סטעליע.

פיל איך אירע באַרוועס - איידלע טריט
אין זאַל פארלאַזטן ...

אום מיטוואָך

באַגינענדיקער שימער.
רוט מיין זויערע אף קלאָרן בעט.
עס קוקט אריין דער טאָג א פרישער,
פאלט זיין שיין אף אירע אויגלעך,
גלעט זיי, גלעט ...

אין פארטאָגנדיקן שימער
עפנט זי די אויגלעך אויף,
טונקלען זיי מיט טונקלע פונקלען
אף די פענצטער, אף די כפייצים,
אויך אף מיר אַ פונק ארויף ...
פון אונטער קאלדרע ריזלט שטיל
און קומט ארויס א שמיכל;
קומט אף ליפלעך,
וויגט זיך, שייגט.
זי ציט מיר אויס אַ דרימלענד הענטל:
— איז יאָנטעו היינט? ..

אַ, מיין פעפערקע מיין קליינע,
דו, מיט ווייסע דרימל - הענטלעך
דו, מיט ליפעלעך פארבויגן —
וילסט אַ יאָנטעוול, מיין קינד? ..
היינט איז מיטוואָך ... פראַסטער מיטוואָך
גראַד אצינד ...

אינגע

נאָך זייער פרי.
אַ קראַן שוין קריצט.
פון נעפֿלן שניצט
דער טאָג זיין מאַטעווע קאַיאָר!

לאַנגזאַם שווימט אַראָפּ דאָס נעפֿל - פּילץ.
פון ווערף, — דעם מעכטיקן אוואָר.

און אט: די פעל מיט שטעמפלען דורכגעברענט,
זיי וואַרטן דאָ אין נאַס - געזאַלצטן קריר
אַף וואַרעמען באַריר
פון מיינע הענט.

אַט יענע לײַף דאָרט, מיט די הויכע קוימענס,
זי פירט אוועק דעם מאַרך פון מיינע טרוימען.

... די יונגע פרוי דאָרט מיטן נאָמען: „אינגע“,
זי האָט ערגעץ אַ מאַן אַ בלייערנעם,
און זי איז שוין און הערט אים פאַר אַ דרייער.
און זי איז שוין און זוכט מיין אַקסל,
זוכט מיט קאַפּ, מיט פינגער,
זוכט מיין גאַנץ געביין, — מיט ברי,
מיט גלוסט פון יונגן ווייבל,
וואָס האָט ערגעץ אַ מאַן אַ בלייערנעם
און האָט אים ליב.

אוי, פאַרכאַפט דעם אָטעם! —
איבער מיינע קויכעט, כליופט און כליופט אריבער,
כליופט דאָס גוטס אריבער מיינע בעכערס שפראַך,
שנעלער, שנעלער, שנעלער
איז מיין גרוסט, איז מיין באַצווינגען. —
שנעלער פונם בליץ,
וואָס שניידט מיט שרעק מיין זינען דורך געשווינד:
„און דיין ווייב? ..“
„און דיין קינד? ..“

דיין נאָמען

האַסט ניט קיין ראַשיקן נאָמען.
האַסט אַרעמע פינגער, די קלענסטע אַביסעלע קרום.
קינד מיינס, מיין קינד,
וואו גייסטו אום?

פרויען אָף העפקער, ווי וואַלדישע שוואַמען:
וואו גייסטו אום? וואו גייסטו אום?
ווי שפאַנסטו איבער דעם פלאַץ,
אַז אווטאָס יאָגן אזויפיל ארום?

מיין בלוט איז אונטער זיבן הויטן,
די הויטן זיינען האַרט,
דאָך פיל איך אַ זעלטן געפיל אַ צאַרטס,
פיינסטע גערוכן פון איידלסטע שייטערן...

זאָג:
— וועסט קיינמאָל פון מיר זיך שוין מער ניט
דערווייטערן? ..

אין יאָלטע

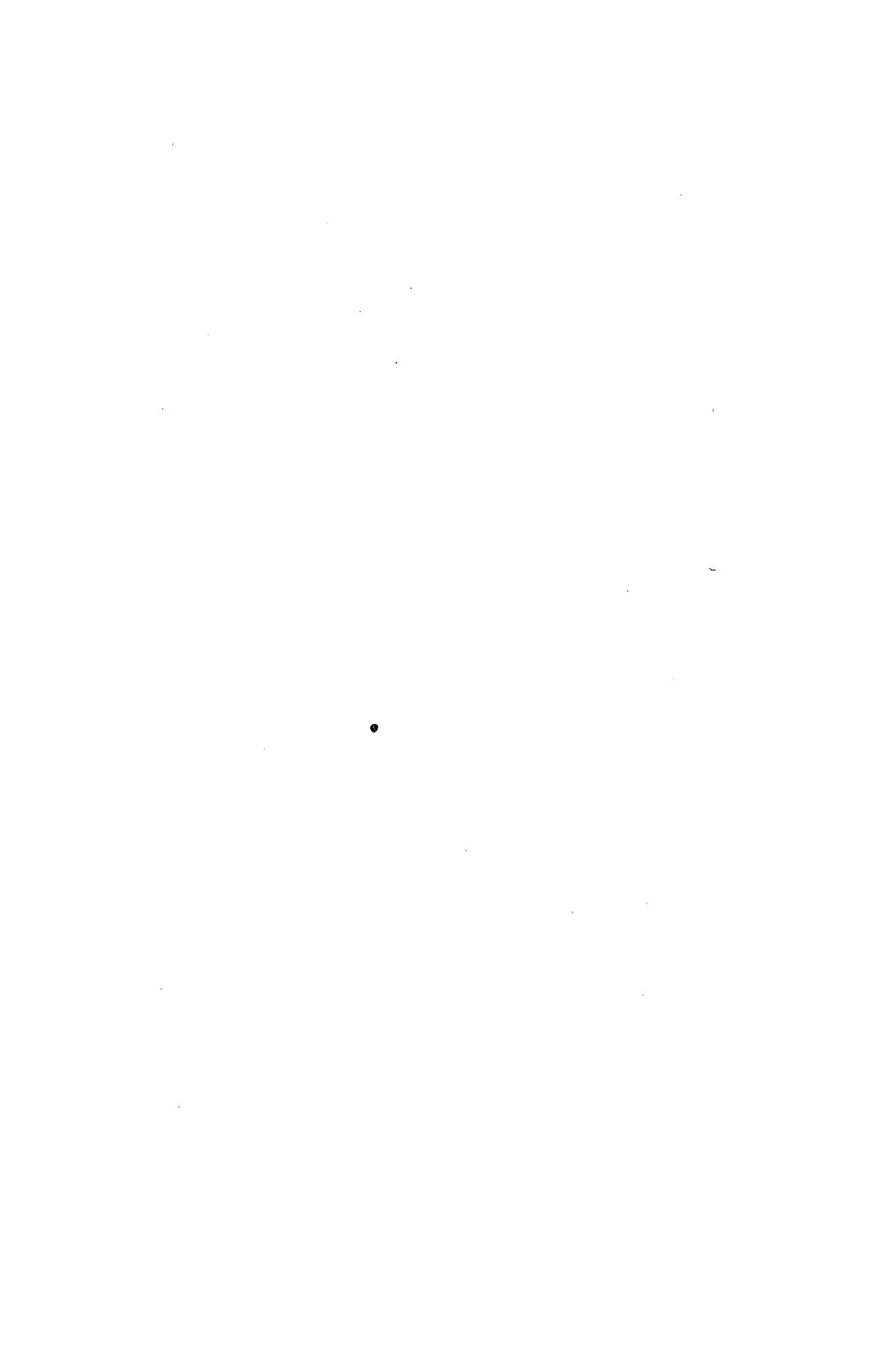
זון און בליאונג, לופט זון און,
זון מיט לייב, מיט יאָם - פאַרפּום.
צויבער, צויבער, צויבער דרויסן, —
אלע זיי אהערצו רוף!

אלע מיידלעך, אלע פרויען,
יאָגט, סע יאָגט א קראַפט און שטויסט.
שעמט אייך!
טרוסיקעס פארטרויט איר,
און ניט מיר, איך האלט ניט אויס!

הויך און לופטיק איז דער טורעם,
אַפן שפיץ אונז וואַרט די שפּיל.
אַפן יאָם וועט זיין א שטורעם,
אי, א שטורעם,
נאַכדעם — שטיל.

קדויסטער - גלעקער
האבן זיך געפרייט

דריטער בוך



מיט פיינערע טענער,
מיט שטאַרקערע טענער
גלוסט זיך אַ נעם טאָן
העכער און שענער!

גלוסט זיך אַ נעם טאָן דעם דרויסן באַם האַרץ.

אזוי ווי די זון ---
אָט דער בלענדער טעלער,
אין וויג פון פורשטיגען,
אין לויטערקייט העלער!

מיר --- אָף גרויסע וואַסערן,
אָף הויכן יאָם. ---
אָף ווייטן שוויים אַנטשלאַסענע,
דורך ווינט און שווינד מאַטראָטן מיר,
מיר --- דער קאַפיטאַן!

ווי וואָגיקע פּייעס ---
צעצוויטעטע ווערטער:
פון גרעניץ צו גרעניץ,
פון יאָמים ביז גערטנער,
יאַנטעוועט דעם יאַנטעו
דער שטאַל,
דער קוראַי. ---

פאבריק-הענט און פעלד-הענט,
און בויער און בערגער
זעצן די פאָן
אין די הויכן באַגערטע!

מיר—אָף גרויסע וואַסערן,
אָף הויכן יאַם. —
אָף ווייטן שוויים אַנטשלאַסענע,
דורך ווינט און שווינד מאַטראָסן מיר,
מיר—דער קאַפּיטאַן!

גייט אייך... ..

מיילע, גייט אייך געזונטערהייט,
גייט אייך מיטן טאָג אוועק,
איר האָט אין לעבן ניט קיין פרייד,
ניט קיין בלום, קיין זונען - פלעק,
אייער האַרץ, אַ קאַליע פירל
לאַנג פאַרגעסן שוין איר ליד,
אייער אויג, אַ טייך אָן וואַסער,
וואו אַ שאַטן וויגט זיך מיר.
מיר, די יונגע, קומען שטייפע,
בלוט און פייער יונגע לייט!
זעט, מיר מאַלן אויס א לעבן:
פריי די פאַרבן, קלאַר די ווייט;
קראַפט פון אַרבעט ניט קיין שלאַבער.
לעבנס - פריידן - ניט קיין קרעכץ.
ווער סע קאַן ניט זון דערגרייכן,
ווערט פאַרסאַרפעט און צעלעכצט,
גייט אייך, גייט געזונטערייט,
גייט אייך מיטן טאָג אוועק,
איר האָט אין לעבן ניט קיין פרייד.
פלאַנטערט זיך ניט אַפן וועג.

מײן רוף

ס'האָט קײנמאָל נאָך אַף כורוועס נײט געבליט.
איצטער זעט: רויכן גײען אויס
און אַף די כורוועס — פריט!
געבײען וואַקסן אויס!

אַף כורוועס פריט,
סע גײט אַ לעבן אויף,
באַנײט פון נידעריקסטן נידער
בײז איבער — וועלט ארויף.

... כאַווער מײנער דו!
פון ווייטן, קומענדיקן פרי,
פון זונענדיקע אינזלען,
פון קעמפעס רו,
כאַווער דו —
וויילסט אַ גרוס פון מיר? —

איך רוף:

בין קײנמאָל נײט געווען אַזוי באַציפּט,
בין קײנמאָל נײט געווען אַזוי באַטויבט! —
כאַווער מײנער!
האַב נאָך קײנמאָל נײט אַזוי געליבט!
כ'האַב נאָך קײנמאָל נײט אַזוי געגלויבט!

נאָך דער ביקס

נאָך דער ביקס,
און נאָך דער שווערד,
נאָך דעם אָפגעברענטן יאָן,
פריי וועט זיין די נייע ערד!
מיט קראַפט באַשווערט!
לויטער קלאָר ווי אונזער וואָר
וועט זיין דער דאָר, א געזונטער דאָר!..

פליען וועט דער גרויסער גייסט,
איבער קלעצער פון וואַרשטאַט.
און גיי געצייג און בלאַנק געצייג
בענטשן וועט באַזרייטן טאַט.

אומגיין וועט פון שוועל צו שוועל,
פון אונזער העלדן-צייט דער העל,
פון אונזער וואונדערטאָן אַ מאיסע,
אומגיין וועט אף וועלטן ווייסע,
מורמלען טויעג, שטיילינק, ריין:
„אזוי... אזוי איז דאָן געווען...“
אזוי... דערנאָך געשען...

און אויפשטיין וועט דער נייער מענטש,
און שטורמען וועט אַ לויב-געזאנג,

צו אונז געווענדט: —
„אָ, גרויסער פרי!
אָ, זיי געבענטש!..
„און איר, וואָס האָט באַפרייט די מי —
אָ, זייט געבענטשט!
געבענטשט!

קומט ...

קומט דאָס קינד באַשיצן!
געהענעם גייט מיט דונערן און בליצן
אַף אונזער קינד,
און אַף זיין מאָרגן.
קומט, מיר האַלבע וועלט! —
דאָס קינד באַשיצן
און באַזאָרגן!

האַלבע וועלט ציטערדיקע מאַמעס!
האַלבע וועלט פאַרהאַרעוועטע טאַטעס!
קוקט עס אָן —
דאָס קינד סע שטייגט פון נעפל אויף,
פון אייביק ליידן,
אייביק שטרייטן,
קוקט, דאס ליכטיק קינד
מיט בלאַנדן קעפל
קומט דעם נעכטן אונו פאַרבייטן
אַף אַ זוניק - גרויסן מאָרגן.
... לאַמיר עס באַזאָרגן!

פארמישטע טראַטואַרן

פארמישטע טראַטואַרן,
קאלעמוטנער אָונט,
שאַטן - שטאַט.

וואָס בלאַנקעט איר אומ,
יונגע לייט — יוגנט?
איר גלייט אין שאַטן אויף,
איר לעשט אין זון זיך אויס,
ווי דינע שאַרפן?

פארפלאַנטערט זענט איר —
ציינער זענט איר אין אַ וואַסעריקער זעג.
ווי ליסקעלעך פון אַטשערעט
צאַנקט און פלאַטערט איר.

זייגען טאַקע שאַרכן עסעריק?
און די שמועסן און די וואונקען
טאַקע כשאַדיק? טאַקע וואונדיק וויי?

ווייכט אונז טאַקע,
אנטלויפט טאַקע פון אונז צו אלדע שוואַרצע יאָר
יעדער הונט,
וואָס איז נאָך ניט
מעשוגע - מעטורעה?

דער הימל רייף—
ענגער, ענגער אף דער שטאַט.
ווייטן ווערן אָוונטן,
ברייטן ברעכן זיך, ווי הערצער,
ווי טרוקן שלעכטע דערנער - צווייגן.

מיידער, פון שרעק פארקרימטע,
שעלטן זיך—
ווארפן שטיקער שטיינערדיקע קלאָלעס,
שטיקער גאל
אף גאס, אף ראָג,
אף ווארטנדיקער שטאַט.

קאַלעמוטנער אָוונט
זעצט זיך אָפּ
אף פארמישטע טראַטוארין.
מיר וואַקסן צוריק,
מיר גייען איין.

אין שטוב פארהאקטער

אין שטוב פארהאקטער
שטייען איינגעשרומפן כפיצים.
צערקטע,
אָפּגעלאָזטע,
ווארטן זיי מיט מאַרעשכויִרעדיקע אונטערשאַטנט,
אז אַ שטראַלעכל,
אַ פּונק,
אַ האָזעלע
זאָל אריין דורך די פארהאקטע פענצטער.

אוי, די כפיצים גלויבן גאָרניט,
אז אינדרויסן זון איז,
אַז זי טרוקנט נעזער באַ כאַזיירים,
קושט די מילבן - מיילעכלעך אף שטויב.

די שטוב - וואַזאַנעס
דאַרן אין די וואַרצלען —
שאַרן שטאַר
מיט פאַרשטיינטע בלעטער - שאַרפן
אף אַ דורכגייענדיקן קאַפּ.

מיינע אלטע שוועסטער,
מיידלעך מיר - פאַרזעסענע,
אויסגעשטאַרצטע קינבאַקן,

דרייען קראַנקע זיך אַרום,
שווייגנדיקע, שטומע.

איינע נאָר, פאַמעלעכן,
ציט אַראָפּ מיט דינע פינגער
ווייסע פאַרהענגלעך פון פענצטער,
ציט ארויס פון זיי אַטשקורעלעך,
ציט ארויס אַטשקורעלעך,
פלעכט עפעס פון זיי.
מיר וואַרטן,
מיר וועלן זיך דערוואַרטן.

ליב - געבענטשטער קאָפּ

ליב - געבענטשטער קאָפּ,
איידל - ציטעריקע האַנט —
לאָז מיך אָפּ!

פארשליס מיך מיטן קינד
אונטער טויבער וואַנט,
מיט איינגעפיסענע ליפּן זאָג דער שרעק:
„מיין מאַן איז דאָרט“.

לאָז מיך אָפּ!
אף דיין פארהאלטן מיך
און אף מיין בלייבן —
שרייען יאָמערדיק די פאסן פון דער ערד.

זע נאָר,
זע דאָס קינד,
ערשט אויסגעשפּראַצטע ציינדלעך —
ס'וואַרפט מיט דעם,
עס טרעפט ניט
אַ ציינדל אָן אַ ציינדל.

לאָז מיך אָפּ!
כ'וועל מיין גאַנצע גאל,

מיט הינטישן,
מיט פיינענדיקן צאָרן, ---
כראַקען אפן פיינט!

פארסאַמט מיין בלוט.
כ'האַב ביזע שלעכטסקייט
אין פאריאַנטע אָדערן. ---
העי, ---

וויטנדיקער בלינדער דאָרן!
איך קום אנקעגן דיר!
ווי וואקסט מען עס מיט טויזנט פיאוקע-וואַרצלען! ---
זע: --- איך קום אנקעגן דיר.

טאָג און נאַכט

טאָג און נאַכט —

דערפרוירענע וואַרטן מיר אין ביזן טאָג
אַף נאַכט לױאַנעשער.

אַנגעשראַקן וואַרטן מיר אין ביזער נאַכט —
אַף טאָג דעם זוניקן.

טאָג און נאַכט —

מיר זיינען גרויס זיי אין די אויגן,
זיי וואַרפן זיך מיט אונז.

קליין זיינען מיר, גאָר קליין —

פאכאַד שלעפט אונז צו דער ערד,
ווי זינס, ווי אייגנס.

וואוהין - זשע זאָלן מיר זיך הינטאַן,

קליינע?

וואוהין אונזער גרויסן ווייטיק הינטאַן?

טאָג און נאַכט —

מיר זיינען גרויס זיי אין די אויגן,
זיי וואַרפן זיך מיט אונז.

זי שנאָרעט שוין ווידער

זי שנאָרעט שוין ווידער,
די מיסעמעשוונע,
אַף אַפּענע טראַקטן.

אַט קומט זי אריין שוין
מיט מששענע טאַצן,
מיט קלאַלעשער פּויק.

שפּילט און באהאַגל'ט
מיט דערנער, מיט פּריסעק
ס'נאַקעטע לייב פון שטאַט.

כ'האַב דען ניט געבעטן זיך:
„קינדערלעך, שפּילט זיך,
הערט זיך ניט צו?“

איצט ערשט דערציטערט,
זיי כאַפּן צוריק שוין
די זיידענע אויערלעך,
צעשטאַכן, צעבלוט'יקט,
פון פּריסעק צעפלאַמט.

כ'האַב דען ניט געבעטן זיך:
„קינדערלעך, הערט ניט,
כ'ווייס וואָס דאָס פּויקן באטייט!“

ווי ווערט עס פון הייזער
אין איינער אַ רעגע —
צעוואַלגערטע שטיינער,
גרויסע און שווערע,
אף העפקער! —
זיי טוילען דען נאָך
דאָס וואַרעם געמיט?
טיף אין זיך, —
ס'וואַרעם געמיט?

טאָג ווערט פינצטער

טאָג ווערט פינצטערער
און פינצטערער.
כאָפטעס רוקן אָן זיך אף דער שטאָט,
כאָפטעס בלאַטיקע פון בלוט,
רוקן אָן זיך לאַהוט, רייסן קעפּ,
מאַרעשכוייעדיקע קעפּ.
אויך נאָך מיינעם,
אַזא יונגן קאָפּ,
נאָך מיין האַרץ,
וואָס האָט פארוויגט אין זיך די פרייד פון ליבע.
... אן אומגליקלעך - פאַרבליבענער
וועט איבערצייילן די האַרוג ס.
ער וועט מיין טויטן נאָמען
גלייך מיט אַלעמענס פארשרייבן מיט קריינע אויסעלעך
אין לאַנגן צעטל.
אוי, זאָל ער ניט פאַרגעסן דארט
פארצייכענען אין לאַנגן צעטל
וויפל איך בין אַלט געווען!
זאָל ער כאָטש דערמאָנען דאָרט,
אַז בלוטיק - יונג מיין האַרץ געווען,
אַז שטארק, ווי שרעק, געווען מיין וועלן לעבן,
מעשוגע שטאַרק,
ווי מיין לעצטער טאָג.

ביז טויב צו ווערן

ביז טויב צו ווערן
כ'האָב פאַרברייטערט מיין געהער,
ביז בלינד צו ווערן
האָב פאַרשפיצט מיין ריע. —
מיט אָנגעשפיצטקייט
אָפגעמאָסטן יעדן שאַרף,
אָפגעוואויגן יעדן פיפּס,
און זיי אָפגעגעבן גאַנץ
צו מיין וואונדיק-וויי געמיט,
צו מיין ברענענדיקן לייב
אף באהאַלטן זיי.
אלע הודען זיי אין מיר:
אלע שאַרכן, אלע שאַטנס
מערן, פרוכפערן אין מיר
טיף פארשטעקט אין בלוט און גאל.

כאפט מיך אָן די בייזע בסורע

כאפט מיך אָן די בייזע בסורע,
ווערט צעשפּאַרט מיין יונגער קאַפּ.
גרייזט און גרויט מיין יוגנט,
גרייזט און גרויט.

בינר איך איבער אַלע קניפן
פון מיין יונגן כאַלעם - נעץ,
לעצטע קניפן, לעצטע בליקן,
כאַלעם - נעץ.

כיהאַב מיין לייבן ווייבל
שוין דאָס שרעקלעכסטע דערציילט —
ז'האַט דאָס לעצטע מאָל פאַרבּראַכן
אירע הענט.

כיוויל אין פענצטער מער ניט קוקן —
כיהאַב דעם דרויסן גאליק פיינט,
כיהאַב באצוואונגען הארץ אין צוואַנגען —
און סע שטומט.

כ'האָב א יונג, א בליענד לעבן

כ'האָב א יונג, א בליענד לעבן,
ציטער איך אזוי פאַר דעם;
איך פארגלויב עס ניט דער נאַכט,
איך פארגלויב עס ניט דעם טאָג,
ניט מיין אייגענעם טראַט.

אַך —

אונטער די פארביסענע פענצטער
בליען בוימער,
קליינע, גרויסע גראָזן —
ס'אַראַ שרעק:
שטייען אַלע אָפּגעדעקטע
פאַר דער אָפענער גאַס!

ס'אַראַ וואונדער! —
זיי געטרויען זיך דעם טאָג,
זיי געטרויען זיך דער נאַכט,
קוקן ווייט אריבער
דעם מעשוונע וואָר
צום גאָלדענעם צאנק,
צום גאָלדענעם סאָף...

כ'האָב א יונג, א בליענד לעבן,
ציטער איך אזוי פאַר דעם.

רויטע סטענגעס, גרינע סטענגעס

רויטע סטענגעס, גרינע סטענגעס,
סטענגעס זיידיק - קלעפיקע --
בלוט און גאל.

הוידען אום זיך, וויגן אום זיך,
און פארוויקלען מיס און האלז מיר,
און באַקלעפן פעט מיין ברויט.

וואוהין? שוין ווידער אין די קעלערס?
קינדער!

טוט אייך אָן ווי שיקסעלעך,
אין פאטשיילעס קוויטלדיקע --
נאָר, כאָלילע, ניט קיין רויטע --
באַרוועס לויפט.

בלוטיק איז די לופט אינדרויסן,
מ'קאָן אייך וועלן נאָך דערקענען --
זעט זשע רעדט נאָר ניט קיין אידיש,
גלאַנצט ניט אויס די באלעכעס.
-- וואָס זשע זאָגט מען, אַז אַ באַנדע
שטעלט אין גאס אָפּ? ..

האלב - נאכט זיצט

האלב - נאכט זיצט א שווערער יאָך
דעם שטעטל אפן קאפ.
זשעזנער, לעבעדיקער טונקל —
דעם שטעטל אפן קאָפּ.

„בערל, מיין בערישער בערל,
פון וואָס אזוי בליט איצט דיין קינד?
איך לויף זיך אין שעכטהויז פארשטעקן,
דו מיטן קינד — צו דער מיל? —“

גיי ניט דורך טעקלעס באשטאָנען,
גיי באַ דעם ברעג וואַריוואָנס. —
... עפשער דורך טעקלעס באשטאָנען
און ניט באַ דעם ברעג וואַריוואָנס.

דאָרט קאָן זיך דאָס קינד נאָך דערשרעקן,
פארוויקל עס בעסער, סע קיל.
כ'ווייס ניט: —
דאָס הויפעלע אין שטיינער באם מיל? —“

דורך וואַנען ער איז שוין געגאַנגען —
דערגאַנגען צו אים איז די האנט.
אים אָנגעשיט שוועבל אין האַרצן —
די יוכטענע שטיוול צוליב?

מיין בערישער בערל, צו נאַכט-הינט,
צו לוואנע—
דעם פינצטערן קאַפּ.

טרייסלט דאָס קינד אים,
די אויגן אים עפנט,
דעקט דאָס בלוט אָף האַרצן איין:
„ווא-ווע-ניו“—
קושט די אויגן אים,
רייסט און וועקט אים,
פייגט ס'אויערל צום וואונד צו,
הערט זיך איין,
הערט זיך איין מיט קאַלטן אויערל
באַ טאַטנעס בלוטיקער וואונד.

... זון,
מיט וואַרעם און דרימל
אָף קינד.

איז וואָס, אַז קלויסטער - גלאַקן

איז וואָס, אַז קלויסטער - גלאַקן האָבן זיך געפרייט ?
אַז פאַרן אָפענעם פענצטער
איז א באַקאַנטער דורכגעגאַנגען
און קיין גוט - מאַרגן ניט אַריינגעשמיכט ?

דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזט,
מיט פאַרטראַכטן שפּאַן,
מיט פינגער אומרואַיק געביסן,
געבויגן

א גרינינק ריטעלע א קליינס ? —
איז וואָס, אַז קלויסטער - גלאַקן האָבן זיך געפרייט ?
פון יעדן שטיין אינדרויסן
שמעקט מיט נעגעלעך,
מיט יונגיקע, קילניקע געוויקסן ...

כ'האַב זיך אַריבערגעבויגן,
זיך אויסגעצויגן
דורך פענצער,
זיין נאַמען דורכגעשריגן.

... וואָס טו איך, וואָס ?
וואָס הייסט איך שריי, אַז כ'ווייס נאָך ניט
באַ וועמען ס'איז די שטאַט היינט ?

אָוואַדע קוקט זיך מיין באַקאַנטער
גאָר ניט אום,
אין קאַפּ א פּלאַנטער. —
איז זיין נאַמען אויך פאַרפּלאַנטערט?
האַט פאַרגעסן ווי ער הייסט?

אוי, כּוואַלט געמעגט שוין וויסן
וואָס אין ווען,
אַז קלויסטער - גלאַקן האָבן זיך דערפרייט! ..

דאָס איינציקע

דאָס איינציקע
אין שטילנס ווילן - כ'בעט:
פלוט, - אָטעם!
גראָזן, - אָטעמט!
אז זאָלן זיי מיין אָטעם ניט דערהערן!
אטעמט הייזעריק אריבער מיר!
באנדיטן שנאָרען דאָ אזויפיל אום
און דארפן מיך
גענויטיק מיך.

ניט פרעגט מיך איצט, פאַרוואָס איך ליג
אַ קראַנקער דאָ,
א פייער דאָ.
ניט שטראַפט מיך איצט, אַז איך בין יונג -
אַ בעטלער שוין.
ניט פרעגט מיך איצט, וואָס דאָרט געשעט,
דערמאָנט ניט „מענטש“ -
ווער איז עס - איך?
ווער איז עס - זיי? -

אָטעם, - פלוט, אָטעמט, - גראָזן
אָטעמט הייזעריק אריבער מיר!
ווי לעבט מען עס אַזא מין שאַפּל לעבן,

אין וויגנדיקער רואיקייט?
אַזאַ מין שטילט —
אין דער-אָ צייט?
איר ווייסט דאָך גאַר ניט ווער בין איך!
און ווער זיין די, וואָס זוכן מיך! —
אַטעם, — פלויט!
אַטעמט, — גראָזן!
מע טרענט די אַדערן מיר אויס!..

ווילט זיך ניט קלאַגן

ווילט זיך ניט קלאַגן, קלאַגט זיך דאָס האַרץ,
קלאַגט זיך מיין יונגער בליאיקער טרוים:
זיין וועט מיין קינד, מיין פריידיקער בליט,
אַ טרויעריק קינד, אַן אומעט - געמיט.
זיין וועט מיין קינד אַ שרעקיקער צווייג,
מיט פאַכאד באהויכט,
מיט אָונט באַגרויט.

בעט איך דיך, טאָג,
בעט איך דיך, נאַכט,
פעלט אויס מיין שוועל מיט אייער געקלאַג,
מיט אייער געקלאַג.

לאָזט מיר מיין וויילע
וועבן אליין; —
א מענטעלע צארטט
וועבן, מיין קינד.

בעט איך דיך, ווינט,
גיי דיר פאַרביי,
שלייך דיר פאַרביי!

געפאנגען

אואַדע א נאַרישקייט א שווערס. —
נאַר מיר איז גוט, איך ווייס, אינדערהיים
מיין ווייבל שפאַרט די בריסטלעך
מיט געליימטע פינגער.

מיין שווער, א וואַקסענער,
איז צוגעקלעפט צום עס-טיש,
אים שלאַגט א היץ אין קאַפּ,
אים פריעט. —
טריפן פון אים ריטשקעס טריוואַקס, —
ווייל זיי האָבן פיל יעסורים,
וואָס איך בין געכאַפט געוואָרן.

יאָ, געפאַנגען אף צו קלוימערשט: —
ס'איז דער רייטער דורכגעריטן,
מיך א נעם געטאַן באם אָטעם, —
מיט א צאָרן, מיט א שמייכל,
מיט א שפילעוודיקן שטעכן,
האַט אריינגענאַרט מיין אָטעם,
יאָ, מיין אָטעם און מיין כיעס
אין זיין שוואַרצער וואַסער-פלאַש.

אף צוקלוימערשטן, מיסטאַמע,
שפאַרט מיין ווייבל זיך דערימעך,

שפארט פארווייטיקט זיך די בריסטלעך.
 טריפט מיין שווער דעם קאָפּ דערימעך, —
 טריפט אף עס - טיש אויס אין ריטשקעס.
 קוויטש איך פגירעש, אויך דערימעך,
 פגירעש ביז און פגירעש קוויטשעק. —
 און דערימעך וויסט ניט קיינער,
 צי ס'איז טאָקע איך, מיין אָטעם,
 אין דער וואַסער - פּלאַש, דעם רייטערס,
 צי א נאַרישקייט א שווערס.
 נאָר א צאָפּ, ווייזט אויס, דערשמעקט מיך,
 טוט מיט געלער באַרד א שאַקל.
 טאַמעוואַטע, גלאַט באַדויערט:
 „גאָר א נאַרישקייט, נאָר קונציק,
 צוגעשמעלצט דער טאָג צו נאַכט איז
 אָן א סימענדל, א שפּעלטר,
 קלאַפּ און בוצקעווע און שטויס זיך,
 ניט צעשפּאַרן וועסטו זיי!“

פאַרהאַקט אין פּלאַש מיט פעסטן צאַפּן,
 צום גאַרטל צוגערמענט,
 שלעפט מיך רייטער
 גלאַט, אף בולבען?
 פאַטשן זיך?
 ארויסצוגרינען דורך די שוואַרצע ווענטלעך פּלאַשט ? !

זען, ווי אף א ווערטל,
טוט ער נאקעט אויס מיין טויבע מאמע,
טרייבט איר ווייזן די סעקרעטן,
וואו פארשטעקט זי האָט די קינדער ? !

איך זאָל כאָטש ענדיקן

איך זאָל כאָטש ענדיקן מיין דינינק פידעלע,
וואָס שניץ און טעסע עס אַ גאַנצן פרי.
פון שוועבלעך - קעסטעלע מיט פינגער פיבערשע
איך שניץ און טעסע עס אַ גאַנצן פרי.

— ביז געוויטער, ווארט א ווייל פון יענער זייט!
איך מוז פאַרטעסען נאָך דעם אונטער - טייל.
און דו, טויט, שטיי א ווייל באַם שוועל און ווארט
אף מיר —
איך מוז פאַרגלעטן נאָך דעם אויבער - טייל.

נאָך שטעלן שטיפטעלעך אין גלאָטן העלזעלע,
און ציען הערעלעך אף הינעם סמיק. —
די ראַצכים הוֹלען שוין אין הויף דעם שכינישן,
און שוין פאַרהאַקט מיין טיר מיט זייער בליק.

אַ, נאָך א הערעלע פון קאַפּ אין פידעלע...
אַ, ליבע, ציטער נישט, לאָז, נאָך א האָר —
א קליינינק פידעלע דעם בלאַסן קינדעלע,
אַ, זאָל עס זיין אים נאָר צו לאַנגע יאָר!

דעם קליינעם קינדעלע א דינינק פידעלע,
מיט דינעם פעדימל אף הערצל דעם: —
זים - זים מיט סמיציקל, ווי ס'קליינע פליגעלע:
„דעם טאַטנס פידעלע... דער מאַמעס פידעלע...“

קוק, איך פינטל מיט די אויגן

קוק, איך פינטל מיט די אויגן — א? —
מיין שאַכן זאָגט, אַז איך בין טויט,
אַז מע האט מיך דערהאַרגעט, —
זאָל איך גלויבן אים, — א קריסט? —
שראָצים מיט גרינע אויגן-שטעכער רייצט מען אָן אף מיר.
כ'האַב באַנאַכט פון בעטגעוואַנט
אַלע ציכן אָפגעצויגן,
הונדערט מאָל געמאַסטן זיי,
הונדערט מאָל פאַרשטאַפט די פענצטער, טיר.

כ'האַב שטאַרק מיט האַנטעכער פארפרעסט מיין קאַפּ.
ד'גאַנצע נאַכט זיך איינגעהערט. —
... שאַרעוועט און שאַרעוועט,
אינדרויסן באַ די ווענט —
שראָצים.
מיט גרינע שטעכער-אויגן — שראָצים.

שרעקט אזוי מיין שאַכן מיך, אַז איך בין טויט,
אַז מע האָט מיך דערהאַרגעט, —
זאָל איך גלויבן אים — א קריסט? —
קוק, איך פינטל מיט די אויגן — א?

לאָז די קינדער ניט אריין צו מיר

לאָז די קינדער ניט אריין צו מיר.

גיי.

גליט מיין קאָפּ, צי גליט ניט —
אזוי — אַ וועל איך ליגן.

גיי.

לאָז קיינעם ניט אריין צו מיר.
קיינעמס אייסעק, — אַפּן בוידעם א יאריד!

כ'שריי דען, קינד? —

אַ קעסטעלע מיט זאַמד, זאָג איך, זאָלסט מיר שטעלן.

בין ניט צערייצט: —

די פענצטער נאָר פאַרהענג,

טיר פון דרויסן — זייט פאַרבינד

און פריי ביסטו —

אויב גוט איז דיר צו פריי זיין.

ניט זאָרג, ניט זאָרג: —

איך בלייב ניט עלנט,

כ'הער דאָס וואונדערלעכע קלאַפּן

פון זייער פיל,

פון גאנצע געסלעך

קינדער — הייזער,

פון יעסוימים — העקדישן.

הארציקע קוילעכלעך,
ביטערע, וואַקלענדיקע שפילערייען.

זאָרג ניט, קינד מיינס,
איך בלייב ניט עלנט,
מאָך איך נאָר די אויגן צו,
שוידער איך ארום,
צאָפּל איך אַרום,
מיט אַלע פרייעכע און לוסטיקע פארשוניען.
אין הייליקן גאָרטן - וואַלד,
אין דולן.

רויטע ווענט

רויטע ווענט אַרומגעשטעלט
אָרום מיר,
מיט בלוטיק-געווער באַהאַנגען די ווענט.
מיט בייזוויליק קסאַוו,
סאַקאַנעסדיק קסאַוו, באַשרומפן די ווענט:
„א שלאַנג קריכט צום בויך...
אַ בויך פול מיט טומע.“
קוק איך פאַרבלוטיקט צום פיר-עק דעם הימל —
רויטע ווענט אַרומגעשטעלט
אָרום מיר.

און דאָרטן, פון יענער זייט, —
פאַלטערט דער זומער,
פאַטשט מיט א פרישן און זוניקן רעגן
אַ פריילעכע בראַכע
אף טאָלן און בערג.

דאָרטן, פון יענער זייט
ציטערט דער זומער, —
ער וויל ניט פאַרשווייגן
זיין גלי און זיין צאַפל,
ער וויל ניט פאַרשווייגן
דאָס זונענדיק וועבן,
פון זיך און פון קריכיקס, פון ריזיקע בערג.

ערן רופט מיך, דער זומער, און ציט מיך
און ציט די נעשאַמע: —

„קינד! —

וואָס קומסטו ניט, פריש איז מיין שוין. —
איך כלינע מיט ליבע,
מיט פרוכטיקן ווינט!
וואָס האָסטו דען אנדערס, וואו ביסטו?
אינגל די מיינס?”

זומער! מיין זומער

פון יענער זייט ווענט! —
כ'וויל דיך דערלאַנגען,
נאָר קורץ מיינע הענט.

בענקשאַפט? ווער בענקשאַפט?

מיר נעמען פארגיין

אין טיף אונטער וואַלקן,
דעם וואַלקן פון שטיין.

ווען ס'זאל ניט זיין אזוי פיל ראָגן

ווען ס'זאל ניט זיין אזוי פיל ראָגן,
וואָרט פאָכעד ניט געשטאַנען אומעטום.
וואָרט ניט געשוואָלן אזוי גיך מיין האַרץ,
וואָרט עס, עפּשער, ניט געשפּאַרט אזוי
אין האַרטער ברוסט,
אין די שטעכנדיקע ריפּן - ביינער.

ווען ס'זאל ניט זיין אזוי פיל ראָגן,
וואָרט פאָכעד ניט געלאָקערט אומעטום.
זעסט ?
מיין ברוסט - בלאַט ברייטערט זיך און ברייטערט.
וואָס הייסט עס, אַ ?
באַ אידאַטן, דאַכט מיר,
ברייטערט זיך אזוי דער ברוסט - בלאַט.

שטיי ניט מיט אַזאַ פאַרקנייטשטן שטערן,
אויגן אַשיקע !
אנו, ס'איז דו ?
שוין אַזאַ אַלטע. —
נעכטן ערשט דאָך האָט מען אונז געבענטשט
און מאַולטאָוו אונז אָפּגעגעבן.

וואָס שפּאַרט דאָס האַרץ אין מיר ?
נו, זע אַליין: —

ס'הארץ - געשווילעכטס וואקסט,
פולט מיר אלע גלידער,
בין קיידעכדיק געוואָרן
און ווייך - פעטיק,
א ביקל אַ געשטאַפּטס, —
וויין ניט, וויין ניט,
בעסער זאָג:
„קיין ביין אויג זאָל דיר ניט שאַדן“...

בין געווען דאָרט, אָף יאָרידיים

בין געווען דאָרט, אָף יאָרידיים,
דאָרט, באַ פאַכעד, מאָרעשכוירע.
איך מיט נאָך פיל פיינע ברואים,
מיינע אייגענע
און ליבע. —
האַב געוואַנדלִט,
הייס און האַרציק —
וואו מיט פֿיין און וואו מיט מוירע.

אַפגעמאַכט און פעסט פאַרכאַסמעט
ווייט אָף דוירעס, לאַנגע יאָרן ...
קוים אַוועק פון די יאָרידיים —
אַפגעשפּאַרט א פֿיין פאַרמעגן:
גאל און פֿיינטשאַפט, קאַליע אויגן,
און א נאַקן איינגעבויגן
אָף אים טראָג איך —
(קיינער זעט ניט,
זאָל ניט זען!) —
אַף אים טראָג איך מײן פאַרמעגן ...

קוים אַוועק פון די יאָרידיים
מאַרעשכוירע,
קום איך, זע איך:
פלאַך נאָך טאַגיק.

פלאך נאָך בערגיק.
פלאַך נאָך זוניק.
און בעהיימעס — רואיק, רואיק.
פלאכן - גייער — גלייכע אַקסלען!
און די פענימער — געוואַשן!
און בעהיימעס רואיק - רואיק.

פון יארידים בין געקומען,
וויזין - זשע גיי איך?
קערנער פרוכטיקע צעזיי איך
פון מיין האַנדל, מיין פאַרמעגן!

מיר וואָגלען. —
 אינאָוונט איז דער שווער פארומערט,
 שטארק פארומערט — נאָגט אַ וואָלעכש —
 נאָגט אזוי — אַן אנגסט באשלאָגט אַזש!
 ער פאָרגעסט די שטוב פארלאָזטע,
 און די מאַקרקעטעס מיט האַניק,
 דעם אוועקגערויבטן פידל.

בעסער אים ניט איבערפרעגן,
 וואָס אים ציטערן די וויעס,
 וואָס ער נאָגט אזוי אַ וואָלעכש. —
 ער וועט שווייגן און וועט שמייכלען.
 אָבער מיר איז מאַדנע פריקע:
 ווי זשע בענקט אַ מענטש באיאָרטער
 נאָך א פאָרל באַרן - בוימלעך,
 וואָס אין שטיקעניש באם פענצטער,
 באַ פאָרלאָזט ער שטוב.

און אז איינגעפלאַנצט אַליין זיי?
 און אז ערשטע פרוכטלעך, באַרלעך,
 אף זיקאָרן זיי באַהאַלטן?
 און אַז איצט שוין וואַקסט אַ צענדליק,
 און אַז סיפקע, באַרן - בערן,
 און אַז ליכטיקע אַזש העלע? —

נו, איז וואָס!
ס'איז דאָס הויז דאָך דאָרט אף העפקער!
און מע שינדט די הויט די זיבעטע!
ווי-זשע בענקט עס אַ באַיאָרטער
נאָך אַ פאָרל באַרן - בוימלעך?

אַט, ביסט דאָ שוין לייע, שיקסל,
טו זיך אויס שוין, וואו געווען דען?
„ששש... אינדערהיים דאָרט... גיב דעם אויער:
פראַקיפ... ס'זאָל אים... פראַקיפ נאַסטיעס...
אויסגעריסן אַלע באַרן,
סאי די פאַרטיקע... די גרינע...”

אין אוילעם - האטויע

1

דעריבער, דעריבער
גליווערט זיין מויעך,
גליווערט אין ווייטעק,
שווייגט אינם נעפֿל.
האַרץ זיינס געפענטעט,
רייסט זיך מיט פֿליגל,
מיט זיך א הויב טאַן.
זיפעט זיין האַרץ נאָך,
קוים וואס סע זיפעט,
בלאָנקעט ער אום נאָך.
גליווערט זיין מויעך,
גליווערט אין פינצטער,
שווייגט אינם נעפֿל.

2

וויי אים, אוי, וויי אים!
טרעפט ער א הינטל,
טרעט ער דעם וועג אָפֿ.
שפּאַנט ער אף צווייטן,
טרעפט ער א הינטל.
ציט זיך זיין וואנדל —
דולעניש נישטיקס :

נעפֿל אין טונקל,
טונקל אין נעפֿל.

3

האַט ער נאָך אויגן,
הויבט ער נאָך אויף זיי,
רירט זיך נישט מויעך,
ווייל זיי נישט טרייבן.

האט ער נאָך אויגן —
ווער זאָל זיי לעשן?
ווער וועט דען וועלן?

4

האט ער נאָך אויגן —
זעט ער קיין שטורעם,
זעט ער קיין שיפן
גייען צו גרונטן,
זעט ער קיין קעמפּעט
וואַקסן פון גרונטן.

גליווערט זיין מויעך
דיל און מורמילעש,
וויי אים, אוי, וויי אים,
ס'ווייל אים קיין דונער,
קיין דונער נישט טרעפן!

אַפגעטרייסלט זיך

אַפגעטרייסלט זיך
פון שאַטנס ווייען און פון שטויבן, —
טרייבט מיך זונען - ווינט צו אייך אַנטקעגן :

— א גוט - מאָרגן, זקיינים,
הינט און קוואַקעס,
באַנקבעטלעך און הירשן און בייכיקע לאַפּאַטעס.
א גוט - מאָרגן אייך, אף זייטיק
אף צעקרימטע שטעטל - וועגן.

אַלץ מיט פעקלעך נאָך,
מיט מוטנעם גוירל אין די מוטנע אויגן ?
אַלץ מיט נאָך געבענטשטע דיכן :
„זיך פרוכפערן און מערן“ !
אַלץ וואונדערלעך געבענטשטע ;
אף וואַגלען, אַלץ באַרירן, —
אויפצורירן ! ?

א גוט - מאָרגן —
טרייבט מיך זונען - ווינט
צו אייך אַנטקעגן !

טראָג איך אייך
אף יונגן אַקסל, זאַנגען.

א לאָגל אויסגעקעלטערטע געזאַנגען.
א גוטן, יונגן כאָלעם
אינם אויפגיין פון מיין האַרק!

צעוואַרף איך, צעשיט איך, צעשפרייט,
צעבלאָז און צעוויי
די בראַכע, די בסורע, די פריינד —
פון כאָלעם מיין יונגן,
מיין גוטן —
איך —
אף זייטיק, אף צעקרימטע וואָגל - וועגן.

פאַר איך טאַקע, אַלטע מעוויגים,
פון לויטערן זונקן וויין, —
בין איך א מילגרוים געוואָרן,
פול האַניק, פול קליי און פול זון!
א פרוכטיקער קום איך אצינדער
מיט זערע, מיט טוי און מיט ווינט,
איך טראָג איך די בסורע די גרויסע
פון ערשטן פון ליכטיקן קינד!

אונז, די שפעטסטע

אונז

איז צוגעזאגט געוואָרן :

דאָס ווילדעניש

וועט ווערן אויסגעראַטן פון דער ערד.

א פריידיקער געלויף פון לינדגעוויקס

וועט די ערד אַרומכאַפן,

פאַרהילן.

קוועלעכלעך לעבעדיקע וואַסער —

מיט פרייד ארויסכלינגען פון ערד.

מיר וועלן לייטערן אין דעם

די אויסגעדארטע גופים —

די הערצער טרוקענע אויפלעבן מיט דעם.

איך קאָן ניט זען,

איך קאָן ניט הערן!

די פעלזן שפאַלטן זיך און קראַכן —

קראַך - בראַך,

פעלזיק - דונערדיק!

פון גרויער פייער - היץ פון שפאַלטן

שפּרינגען ארויסעט שראַצים - געשטאַלטן,

פון קאַכיק, ברוריק בלוט,

שפּרינגען ארויס פון רויכיקע שייטער - אויוונס,

אַרויס און צוריק.

עפּשער איז אונז עפעס אַנדערש
נאָר אן אַנדערש צוגעזאָגט געוואָרן
און דאס איז נאָר די פּרואוו,
די שווערע פּרואוו
דורך שווערד און פּאַראַניעס!

זיי שטופן מיך, שטופן מיך

זיי שטופן מיך, שטופן מיך, שטופן אַהינצו.
רייצן דעם טאָג און די נאַכט אָן אַף מיר —
קריך איך מיט ברידער, מיט שוועסטער אהינצו,
יוגנט אַהין.

מיר ש'עמען זיך גאַרניט,
פאַר וועמען די כאַרפע? —
מיר פאַרן, ווי הינט, דאָ
אינמיטן באַטאָג.
קינדער צעדרייטע
אין שווינגס פאַרטיפטע —
קוקן אַריבער
דעם איצטיקן טאָג.
ווי ס'עדעכעס אַלטע,
מיר האַווקען מיט קלאַלעס
און פאַרן אנידער —
פאַר וועמען זיך ש'עמען?
פאַר הינטישער וועלט?

... מיינ האַרץ איז א קינד דאָך —
א שפילכל פאַרנעמט עס,
א שטראַלכל פאַרבלענדט עס,
א מאַמעש'ס שמייכל פאַרהיילט דעם די וואונד.

... נאָר זאָלן די היצלס,
די פיינט און די סאָנים,
ניט וויסן, ניט וויסן,
אז האַרץ מיינט — א קינד איז.

דערמאָן איך זיך ווען נאָר
אָן זיי, מיינע היצלס —
שפּרינגט אוף מיין האַרץ — א לאַעטע כאַיע,
א הונט א צעקאַכטער,
זיך רייסן און בייסן
באהאווקען, באַקלאָען
די הינטישע טעג!

פון ניט-זיין צו ניט-זיין

פון ניט-זיין צו ניט-זיין,
אין פאָרם פון מענטש בין איבערגעגאָן,
פון ניט-זיין צו ניט-זיין —
בין א צאָפּלדיק לעבן געווען.

ציט זיך א בעט איבער ערד,
ראָד ארום ערד.
ציט מען מיך, פיינענדיק-פּיין,
ראָד אַרום ערד.
ציט מען מיט צוואַנגען מיין לייב,
צאָפּעלדיק לייב.
צוימט מען מיין קאָפּ צו די פּיס,
ראָד ארום ערד.

פון ניט-זיין צו ניט-זיין —
אין פאָרם פון מענטש בין איבערגעגאָן,
פון ניט-זיין צו ניט-זיין —
בין א צאָפּלדיק לעבן געווען.

און ציגיינערס אויך

און ציגיינערס אויך? —
מיט זעק, מיט פעק,
מיט פולע רעדנעס
שלאַנק און וואוקסיק,
פול מיט לאַשן.

רירעוודיקער פון די הענט
אַרבעטן די שוואַלפּן - אויגן,
גארן און באגערן:
פון קינדס קארדאָנדעלע,
וואו קעצלעך טאַנצן אין אַ ראָד, —
ביז מיין העמד מיין שווייסיקס לעצטס,
וואָס כ'טראַג אף זיך.

רירעוודיקער פון די הענט
אַרבעטן די שוואַלפּן - אויגן,
פלאַם ציגיינערשער, דאַרשט און גלוסט.

ליבער עפעס זייגען די ציגיינערס מיר
און מאָדנער מיר. —
זיי שלעפּן דען מיין העמד פון לייב? —
גיין,
אַליין דאָך ציט זיך עס צו זיי,

אַליין
מיין לעצט און שוויסיק העמד.

... אַ שטייגער,
אַט שרייען זיי אויף,
אף געניווישע פערד
יאָגן און יאָגן —
ניט אף וועגן, ניט אף שטעגן,
אף דירועך ווייסט וואוהין!

... אַ שטייגער, שפעטער,
פארקנעטן מיר לעקעכער,
און נאַקעטע גרייטן מיר
קיבעד אף כאַסענעס, —
קומען זיי פריילעך,
מיט טאָזן מיט מעשענע
לייגן אונז פאַר:
„פאַניע,
צען גריווניעלעך!“
נאַקעטע, שמייכלעך מיר:
„זיכער געגאַנוועטע“.

גייען זיי אום פון אַ שוועל
צו אַ שוועל.

וויפל שאַען אין אַ טאָג?

וויפל שאַען אין אַ טאָג?
וויפל רעגעס אין אַ שאַ?
אין די רעגעס, בלייז - קאָליאַסן
זיצן פּאָדיום, איך טרייב אָן.

וויכער - גיכער - שמיכער - ריך,
איך דריי פּאָדיום, פּאָדיום מיר,
פּאָדיום טויזנט, טויזנט איך.
רעגעס פּלאַצן, בלייבן פּלעקער,
אף אַ פּלאַקן בלייב איך שטעקן,
שטעק איך זיך.

וואו איז הארט און וואו איז ווייך?
וואו איז מענטש און וואו זיין רייעך?
אַלע זיין פון געלן גלאַז.
יעדנס קאַפּ - אַ בלינדער האָז.
איך אַ שווינדל? שווינדלער? שווינד?
איך אַ יאַטקע - הינטלס קינד?
וואָס?

ווער האט עס געקאנט וויסן

ווער האָט עס געקענט גאָר וויסן,
וואָס'עט זיין?
אין נעכטיקן פאַרנאַכט האָט זיך באַרימט
דער הימל
מיט די בלויע בערן זיינע.

דערנאָך איז לויטער אויפגעגאַן פרימאַרגן.
באַ ווייטע ברוינעמס האָבן פריילעך,
פולע, ליידיקע, געקלונגען
פאַרטאַגעדיקע עמער.
און די לייטערס אף די ערטער.
ווער האָט עס געקענט גאָר וויסן
וואָס'עט זיין?

אין איינער נאָר אַ רעגע
אַלץ אָפגעמעקט — און ס'ווערט:
אין די עסציערס: — געלעגערס,
כאָסנס צאָד און קאַלעס צאָד,
און יונגע מענטשן
וואַרפן זיך אין היץ אף די געלעגערס —
שוועבל רויכערט,
פעך זידט רויט.

אַ בראנדן-קאַפּ פארגיט בעהיימיש רואיק-רעוויק
אַ סקאַרבאָוע שאַלע —

„וואָס טויג אונז, אידן, טאַקע גאָר
דאָס לעבן אף דער וועלט?
צו וואָ-ע-ע-עס?“

און צווישן מיינע שוואַגערס
דערקען איך באַלד די שיינע ליאַלקע גיטל. —
וויפל פלעג איך א צעפלאַמטער וואַרטן,
זי זאָל מיר ברענגען אירע קיילעכדיקע בריסטלעך?
ווי זי וויינט און שמייכלט! —
„הער אויס אומיסטן:
„איך קום אריין נאָר מיטן פעטער.
„זיצט מיין אינגל אויף אַ באַנק גאָר
„רייטנדיק, אַזאַ מין ציגל!
„וואוהין פאַרסטו, מאַמוזער? —
„פרעגט דער פעטער.
„דרייט ער אויס זיך,
„און צעטראָגן, אוי, צעטראָגן:
„— קיין אפריקע!
„זיי קריגן זיך,
„די שוואַרצע מיט די ווייסע קנעכט!
„מע וואַרט, יאָ, יאָ,
„מע וואַרט אף זיי! ..
„און ווידער זיך אוועקגעדרייט,
„פאַרווייטיקט, אוי פאַרווייטיקט
„קלאַפט מיט פיסלעך, קלאַפט זיך,
„און דאָס בענקל ריפּעט - סקריפּעט. . .“

קאטשען מיר זיך פאר געלעכטער

קאטשען מיר זיך פאר געלעכטער :
בא אונז טראגט קיינער קיין צילינדער,
מיט קעפ און אן קעפ גייט מען אים.—
נאָר דער אומאַנער ראַבינער
טראַגט דעם שפיגל קעגן זון.

קאטשען מיר זיך פאר געלעכטער,—
אז סע קומט אַריין אַ באַנדע,
מיר צעלויפן זיך, ווי מיין,
נאָר ראַבינער אין צילינדער,
דין צעפלאַכטן הענט און נאָז,—
טאַפט און טאַפט אָן די סאַקאַנע,
לויפט מיט אויגן קאַלעמוטנע,
צו די קריסטן, גרויסע לייט,—
בעט און קליאַנטשעט הינטעוואַטע.
מיר, באַהאַלטענע אין לעכער—
אונזער האַפענונג נאָר אף אים!

קאטשען מיר זיך פאר געלעכטער,
אז ער איינער אין צילינדער,
מיט דעם פאַרל „גוטע קריסטן“,—
ער אלליין איין איד אין גאַס.
אז ער פירט זיי צו דער באַנדע

אויסצוקליאַנטשען אונז דעם טאָג היינט,
שוינען אונז דאָס לייב און לעב!

קאַטשען מיר זיך פאַר געלעכטער,
אַז מע הייסט אים דרויסן בלייבן
איין אליין און וואַרטן - וואַרטן
באַ סאַקאַנע אין די הענט.
אַז די רייטער אים דערזען,
פאַרן גלייך אים אף ציילנדער,
שינדן אים מיט די נאהאַיקעס
אף קאַטאַוועסן די הויט!

אַז ער זאַמט זיך דאָרט, פאַרהאַלט זיך,
אַז מיר גייען אויס שוין וויסן: —
וועט מען היינט צו רז אונז לאַזן,
צי מע הויבט נאָך היינט שוין אָן?!

פון די לעכער און פון שפּאַלטן
ברענען אונזערע יונגע אויגן:
ער וועט אויסקליאַנטשען, מיסטאַמע.

קאַטשען מיר זיך פאַר געלעכטער, —
באַ אונז טראַגט קיינער קיין ציילנדער! —
מיט קעפּ און אָן קעפּ גייט מען אום. —
נאָך דער אומאַנער ראַבינער
טראַגט דעם שפיגל קעגן זון!

יאטקע - הינט, די גוטע יאטקע - הינט

יאטקע - הינט, די גוטע יאטקע - הינט,
האָבן זיך אָנקלעפעט, —
און טרעטן ניט פון ראַכל - לייעס שטעל אָפּ.
לאָזן גאָר קיין מענטש ניט צו. —
די עפלעך און די בארלעך פוילן.

טאינעט ראַכל - לייע צו די הינט:
„פאוואָס דען, ראַצכים - מעשומאָדים? ! —
דער רויפע זאָגט, איך האָב געציילטע טעג נאָר!“
נאָר אויסגעלייטערט איז אין ראַכל - לייען
אַ בעטאָכן און א גרינגער שמייכל: —
„ער זאָגט עס שוין פון הונדערט יאָר!..“
נאָר די הינט, פאראקשנט און אָנקלעפעט,
טרעטן פון דער שטעל ניט אָפּ.

ביז סע קומט איר באַטיעכידקעס כאָסן,
דער רויטאַרמייער מיט זיין טייל אין שטעטל —
ביז זיי טוען אַ צערייב די הענט: —
„אָנו, כאַווראַיע!“
און מע טוט אַ שפּאַן אַ הייסן צו די יאטקע - הינט,
און מע טוט אַ נעם זיי בא די אויערן
די פעלצענע, פאַטלאַטע.

בעט זיך ראָכל - לייע בא די רויט - אַרמייער :
„שלאַגט זיי ניט, אוי, שלאַגט ניט, מעשומאָדים ! ..
דער רויפע זאָגט, איך האָב געציילטע טעג נאָר ! ..“
נאָר אויסגעלייטערט איז אין ראָכל - לייען
אַזא בעטאָכן, אַזא נאַכעס ! ..

פליט ארויס, איר בליקן מיינע!

וואָס האָבן מיינע ליבע מיך אַהער פארפירט?
אַפן בוידעם אָפגעשלאָסן,
מיט דער פוסטקייט, מיט פארלאָזטקייט
און פארקערט דעם שפור פון טריט.

פארוואָס דען זוכט מען מיך?
איז מיין קאַפּ דען ווערט אַ גראַשן?
און מיין ביין און מאַרד—אַ האַק?!

סאַכאַקל איז מיין גאנצע קענעכטס
נאר אַ ליד מיט האַרץ און פייער,
גיין מיט זינגנדיקן גענגל
אף דער אַרבעט, פון דער אַרבעט,
מיט מיין האַמער מיט מיין טאַג,
סאַכאַקל איז מיין גאנץ פאַרמעגן
נאָר מיין יוגנט, מיין געזאַנג.

וואָס זשע קומט מיר, וואָס זשע קומט מיר
אַף אַ בוידעם, פּרעג איך?

אונטער מיר איז פול די שטוב
מיט קעלט און פרעמדקייט,
איבער מיר — וואָלקן — כאַיעס
שפילן זיך אין פאַרבן.

פליט זשע, פליט ארויס, איר בליקן מיינע,
פליט כאטש איר אף שטאָט און דאָרף!

בלוטיקט, זידט אין מיר א סינע:
„ווי די שטאָט איז גרויס,
„ווי דאָס דאָרף איז ברייט, —
„וואוינט דען ניט אַ מערדער —
„וואוינט אין יעדן הויז?!”

נויגט זיך צו מיר צו אַן אַלטער,
טויליעט זיך און בעט זיך:
„איז דען יעדער מערדער
„ניט געווען אַמאָל א קינד?
„לאַכט דען ניט אַ מערדער?
„לאַכט דען ניט און שמייכלט צו זיין קינד?”

לאַז, לאַז מיך, — בלוטיקט, קאָכט מיין יוגנט —
וואו האָב איך, א ברעקל קינד,
געזעען שלעכטס?
אַז כ'פלעג מיינען גאָר:
אַ מענטש, וואָס האָט אַ באַרד,
טוט נאָר גוטס
און האָט אַ ווייב און פירט די וועלט!

דערנאָך האָב איך געשפילט אַ ליבע
מיט יעדן לעמעלע

און בוהאי אפן באַרג.
דערנאָך פאר מאַמע און פאר
שכיינעס אין די אויגן, —
אזוי פארפלאַמט מיט' מייע מיידלעך!

דאָס דאָרף אָף באַרג,
פונוואָנען מייע מאַרגנס פלעגן אָנקומען מיט זון,
מיט שווערער מי,
און מייע אָונטן אויפבליען מיט ווייט - געזאָנג.
דאָס דאָרף אָף באַרג
איז פול געווען מיט סערער און מיט קינדער.
און אַפט גאָר פלעגן זיך פון דאָרף
אַראָפלאָזן די פורן,
אַנגעלאָדענע צו אונז אָפן יאָריד.

איז וואָס? — ווען איך האָב צוגעזען,
ווי קרעמערס פאַטשן הייס אין הענט
און פויערס ענטפערן פאַרשלאָפן —
האָב איך באַדאַרפט זיי כוּישעד זיין?
איינזדינגען אין זייער גרוי - פאַרוואַקסן האַרץ?

וואָס?
האָב איך באַדאַרפט זיך גרונטעווען
אין זייערע אויגן, —
און דאָרט דערגרונטעווען
די האַק, וואָס קומט אָף מיר?

אוי, איר אַלטע בערג,
צעשאַקלטע, צעטרייסלטע פּעראַניעסן,
איר אַלטע, אַלטע אָפּגרונטן פּון ווייטיק,
לערנט מיך און גיט מיר קויעך
פיינט האַבן, פיינט האַבן ביז גרונט!

קינדער - וויגלעך געהאקט

קינדער - וויגלעך צעהאקט,
טליעלעך געמאכט, —
און די קינדער אויפגעהאנגען.
אויפגעהאנגען.

טויטע, בלויע פענימלעך פארוואָרפן
דער ווייטער וועלט,
דער שוואַרצער וועלט.
וואַקסן פון די אויגלעך שלענג,
גיפטיקע און בליציקע,
מערן זיך און פלעכטן זיך
אין אַ שווערן שלאַנגן - קראַנץ
פאַרן סוינעס קאַפּ.

אַט קוקט מיד אָן — א קינד,
מיט אַ פאַרענטשע פון מיין וויגל
אַפן האַלד
גיי איך אום צווישן אייד! —
אַך און וויי צו מיינע יונגע יאָר,
צו מיין אומגיין אין דער וועלט —

טאַגיק, טאַגיק ווערט
און קלאַר!

סע הויבן מיך אויף
די ליבע געזונטע הענט.
די ליבע געזונטע הענט
ברענגען אין גרויסן שפיטאל.
טאָגיק, טאָגיק ווערט
און קלאָר.

אף גלאז

אף גלאז פון אויסגעזעצטע פענסטער,
אף צעשמיצטע שטיקער מי,
וואַלגערט זיך מיין פיצל קינד
מיט פוכקע בלויע פיסעלעך,
מיט פאַרביסנע קולעקלעך אין שטויביק בלוט.

וועמעס איז דאָס קינד?
מיין גוילמיש האַרץ איז טויט —
א שלעכטער וואָרצל.
וועמעס איז דאָס קינד?

כ'בין קיין טאַטע ניט געווען.
כ'האַב קיין מאַמע ניט געזען.
אין גאַסן וואַלגערן זיך פלעשער נאָר,
אויסגעצאַפטע פלעשער,
מיט אָפּגעהאַקטע העלזלעך,
מיט שמוציקע פאַרשטעקלעך.

וועמעס איז דאָס שמוציק קינד
מיט בלויע, פוכקע פיסעלעך?

זון!
אזוי פיל בעטלעך! —
זון ליגט קראַנק אָף אַלע בעטלעך?
איך אויך?

... פון אָפּגרונגט קום איך,
קוים זיך, קוים אַרויפגעהויבן,
טיפע טיפן שלעפן אזוי שווער אַראָפּ —
קערפער שווערע טיפן.

זון, לעק מיך אַרום,
שלעפ אַרויס פון מיר דעם אָפּגרונגט אַנקער!
וואָס געדענק איך?
קוים, קוים, קוים:
מיין קאַפּ —
פייער אויפגעקלאַפט,
אויגן — קרום — שטום,
רויע שטיקלעך פלייש — צעצויגן,
בין געזינקען, זינקען, זינקען,
אינם זינקענדיקן אָפּגרונגט.

גאַר מיט גאַר אַ שוואַכניק פינקל:
„איך“
„היים“

האָט געזאידלט זיך,
געלאָשן
צווישן פיייעריקן שטיינער - רעגן אינם קאָפּ:
"איך"
"היים"
און פאַרזינקען, זינקען, זינקען
אין די אָפּגרונטן פון זינקען.

אין רויטן שטורעם

1

מאמע, מאמע,
גיי שוין שלאָפֿן,
ס'איז מיט נאַכט
דיין בליק פארלאָפֿן,
גיי שוין, מאמע,
גיי שוין שלאָפֿן.
כ'דארף דעם טאטן עפעס זאָגן ...

— שעם זיך, טאַטע!
זעסט נישט טאָגן?
ווילסט דיין שווערן שלעפּ נאָך טראָגן?
און נאָך זאַמלען,
נאָך פאַרמאָגן,
און אונז שפּאַנען
אין דיין וואָגן —
שעם זיך אין דיין ווייטן האַלז!

בויג זיך, שוועסטער, צו,
זיי וויסן,
מעג דיר יאָ און נישט פאַרדריסן: —
פֿאַמיר שטיל מיט טרוים פאַרבלענדן

אונזער מאמען
און מיט מאיסעלעך באצירן,
און פארפירן זי, פארפירן,
ווייט אין ענדן,
בלויע ענדן, —
זאל זי זיך נישט פלאנטען דא!

וועט דער טאטע דא דאך בלייבן,
וועלן מיר קאטאוועס טרייבן,
אים באדעקן,
אים באשטעקן
און די גאל אין אים דערוועקן,
וואס ער האט אין אונז פארזעצט.
האט ער אונז געשפאנט אין וואגן
אים זיין אלטן קויל צו טראגן,
וואס איז לאנג שוין אויסגעגליט,
פארנעצט!
זאלן מיר אים אפן זאגן:
מיר ווילן ניט!
מיר ווילן ניט!

2

ערשט צעקריגט זיך מיט די טאטעס, —
גייען מיר, קינדער, לויפן מיר,
פילן זון!

לויפן מיר, יאָגן מיר
הין און הער.
לאַכענדיקע, שטראָמענדיקע,
שטראַלענדיקע,
מער און מער.
פאלן מיר אף ערד באַזייטער,
ערד פאַרדרייטער
אַף צעשפרייטער שאַרף פון שווערד;
ראַנגלען מיר זיך
קייקלען זיך —
אין וואַרעם בלוט אף ערד.

שטייען עלטערע און קוקן,
כקירען,
וואַרנען מיט די אויגן - רינגען:
„פון צעביילן זיך,
„צעקייילן,
„ווערט נישט גרינגער,
„ווערט נישט גרינגער...“
— ווייס איך וואָס!
מיר צעקריגטע שוין מיט טאַטעס,
מיר פאַרברענען אַלטע שמאַטעס,
און צעקנאַקן גרינע גלאַז! —
אייביק - יאָר געגאַן איננינעם,
קינדער - ווידער — וועלט איננינעם, —
אַט, — א טראַך אין פויק פון יאָרן!

און מע איז צעטיילט געוואָרן :
האַלב וועלט מיין
און האַלב וועלט צאָרן !
דראָט נישט, עלטערע, מיט פינגער,
בעסער העלפט אונז,
אונז, די יונגע !

3

אויפגעוואַכט
פון מי און מאַנגל, —
מיט דערוואַרטן,
לאַנג געגארטן
ברודער - „גאַי“
טראָגן מיר
מיט דרייַסט מיט האַרטן, —
דעם געראַנגל !
אונזער וואַכט !

פון מיין ברודער
שמעקט מיט שטרוי,
פון אונז ביידע —
שמעקט מיט שלאַכט !

— בין איך זיכער ?
 בין איך זיכער ?
 ט'וועט דיין הארץ אף היינט פארפירן ?
 און ניט רירן,
 ניט דערפילן,
 וויי דעם שטילן,
 פון דער ערד פון דיר פארלאזטע
 פוסט - פארגראזטע ? —
 ניט פארזייטע פארן זומער,
 און א שטומע,
 ניט געשוירענע פאר הארבסט,
 פארלאזטע ?

איך האב איינגעקרקעמפט מיין הארצן,
 מיט די ליידן,
 מיט די שווארצן,
 מיט די טויזנטער גילגולים,
 וואָס איך לעב.
 שטארבט מיין טאטע וואו פון הונגער
 אף א הארט געלעג פון ברעטער,
 און מיך רופט ער,
 און מיך בעט ער,
 ווייקט מיין נאָמען אויס
 אין פיין. —
 שטארק איך זיך
 און וויל ניט הערן ! —

איך דאַרף זיין,
און דאַרף געהערן
צו דעם שטורעם פון צעשטערן,
צו די האַמערן די פילע
אַף צו בויען ניי —
איך ווער יונגער,
איך ווער יונגער,
איך ווער פריי!
כ'שעפ!

4

אקסל דיינער,
אַקסל מיינער,
ביידע רירן זיי זיך אָן.
אונזער מיזרעך איז צעפלאַקערט,
גלי - צעאַקערט,
פלאַם - צעפלאַקערט,
און מיר גייען אינם פלאַקער
און עס קרייעט
אונזער פאַן:
וועלט אין שימל,
לאַנד און לענדער,
אונטער טונקלען אַלטן הימל —
ס'הויבט זיך אָן!
ס'הויבט זיך אָן!

ליגט א שרעקעדיקער דרויסן
מיט פאַרגלייזטע אויגן;
ליגט הארטנעקיק קעגן אונז,
ליגט אף העפקער קעגן אונז,
ווי אַ כאַיע אויסגעצויגן.

האַבן מיר אַ טאָג א גרויסן,
טאָג אַ רויטן, —
הויבן מיר אים אָן: —
שפּרייזן מיר מיט פּלאַקער,
פּלאַקערן,
מיט דעם גליענדיקן,
מיענדיקן
אַקער,
מיר צעאַקערן
און אַף שטויב צעשטויסן, —
הארטנעקיקן אינדרויסן.

גייט די זון אונז נאָך, —
וואו מיר שפּאַלטן,
וואו באַהאַלטן
ס'האַט זיך שפּין,
און ס'האַט זיך וואָך, —
קריכט די זון אין יעדן בראַך,
גייט אונז נאָך!

ווען סע שלוקערצט אין מיין בויד אַ וואָרעם
 רופט צוריק,
 נאָגט צוריק, —
 שטרענג איך אָן די ביינער - אָרעם
 פינגער - צוואַנגען,
 צוואַנג איך, דריק
 גאַנגל מיינעם,
 בויד - פאַרלאַנגען,
 וואַרג איך, שטיק: —
 „מאַמזער, ס'איז ניטאָ צוריק!
 טויט צוריק!“

בראַט מיין צאַרן אף מיין לייב,
 און איך נויקעם זיך אין מיר,
 שמיץ איך שטיקער פון מיין לייב:
 בלוט און גלוט,
 און קינד און ווייב
 און שטיקער פרייד.
 כ'קרעמף מיין האַרץ ביז בלויען קלעם
 און טו זיך אָן געברענטע לייד, —
 ווען סע שלוקערצט אין מיין בויד אַ וואָרעם...

איינגעשפאנט אין גרויסן כאָרעוו,
 גיי איך אין דעם שפאן דעם שווערן
 אָף די הרוידעט מאַרן, געהירן—
 איז דער וויטט אָף מיר פאַרלאָפן,
 האָט אין האַרצן מיר געטראָפן,
 און גענומען וויסטן, פּרירן,
 און באַכראַקעט,
 און באַשטיינט—
 וואָט - זשע, ברודער,
 כ'האַב געוויינט ?

... כ'זע ווי מאַמעס
 שלעפן שטיקער פראַכט,
 שטיקער הייליקייט געהילט אין קרעפּ.
 שלעפן מוטערליעך
 געטויטע זין,
 בינדן צו די זין
 צו זייערע צעפּ,
 שלעפן איינגעשפאנטע זיי צונויף,
 שלעפן איינגעשפארטע,
 אויגן סטאַרטשען גרויס,
 לייגט מען זין אין שטיקער פראַכט,
 צערטלט מען די ליבע קעפּ,
 פאַקט מען אָף אַ וויע אַ טרער,

וואַרפט מען זיך ארויף,
לעקט מען אויס...
כ'זע...

קומט מיין פרייהייטס-טרוים פון העלע ענדן
איבער די צעשמיצטע מויערן,
קומט מיט בלענדן,
מיט באציר,
ריגלט אויף פאַר מיר
די מאַרגן-טויערן
און ווייזט אריין אין זייער ווייט:
אַלץ פאַר אייך,
אַלץ פאַר אייך!

7

ווען מיין ברודער האָט
אַ רעגע רוי, —
טרעט דער ווייטיק צו,
וויי פון ערד פאַרלאָזטער,
וויי פון פעלדער-פּוסט, —
פליסט,
גיסט,
זעצט זיך אָפּ ווי שווערער וויסט
אין ברודערס רוי.
און גריסט

פון טרוקן פעלד, וואָס דארט,
וואָס וואַקסט אין גרויען צאָפּ אריין,
שפייט מיט גאל
און וואַרט אָף גליק,
וואַרט...
טרינקט מיין ברודער וויין!
שיין!
שטראָם!
בליי!
קלאַפט ער זיך מיט קולעקעס אין ברוסט:
„כאַם, נישטאָ צוריק!
טויט צוריק!“

8

ווידער א הויב זיך איננינעם!
מיר רייסן ארויס
לונג און לעבער פונם בויד,
פון דער אָנגעפרעסטער
אַזש - צעזעצטער
זויגע - גאַס!
מיט די ביקסן קלאַפן אויס
אָף דער גאַס,
פוסטער פאַס —
קלאַפן פאַר וועלט דערוויסטער

ווידע אויס :
באך ! באך !
וועלטן - פעטס
קריכער - קרעץ,
אפן פלאץ !
אָפּ דער פּוּס !
אָפּ די האַנט !
ווייזט די שאַנד !
ווייזט די שאַנד !

פויקער, פויקער,
זעץ די טאץ,
זעץ ארויט די קרעץ פון נוס !
אָפּ די האַנט !
אָפּ דער פּוּס !
וועלט,
די אויסגעלאָזטע זינע - וועלט
אפן פלאץ —
ווייזט איר שאַנד !
קוקט די שאַנד !

9

טונקלט, טונקלט,
טויט די שטאַט
אָן דעם אָפּגאַט,

אָן דעם גאָט,
 נאָר אַ פּלינגל גרויס און פינקלט
 איבער קאָפּ
 היט זי אָפּ.
 גייען מיר צו אונזער גרויסער היים אָף נאַכט,
 אַרץ געבראַכט :
 איינס,
 צוויי,
 ברויט.
 טיי,
 זייד
 לייך.
 וויין.

10

זיבעטע הויט פון זיך,
 פון ערד —
 אָפּגעברענט.
 דאָס אַלטע בוך מיט טויטע פּלינגן
 ווערט פאַרלענדט, —
 גייט אַ נייער !
 איר, אויפגעהויבענע פון שטויב,
 איר שלאַנגען - רויב,
 וואָס שלעפּן פון דער שוואַרצער ערד דעם פּייער
 מיט אויסגעשטרעקטע הענט,

דער וועלט אים געבן,
איר ווערט פארשריבן!
איר ווערט פארשריבן!

11

אף די רויכערדיקע כורוועס,
אפן כערעם
אין ווארעם גאלד,
וואס הימל שיקט אראפ.
צעלייגן זיך די ברידער,
די כאוויירים,
רוט מען אפ.
שפילט און גיסט זיך א הארמאָשקע,
גיסט זיך, פליטערט,
פליסט זיך, ציטערט,
כליפעט,
ציפעט
און צעשטראַמט מיט גאלד - געקלאַנג.
ליגט מען איין קוים אף די כורוועס,
ליגט מען איין ניט לאַנג:
שפרינגען איינער נאָכן צווייטן,
שטילע,
בלייכע,

און צעשפרייטן זיך,
צעברייטן
אף צעוואלעניש פארדרייטן: ---
דרייען זיך
מיט שטיקער זון,
אף שטיקער נעץ,
אף שטיקער מי,
אף שטיקער קרענץ ---
מיט האוואיעס און מיט טענק.

12

מאכט אַ וואַרע,
מאכט אַ וואַרע,
לאזט, מיין ברודער גייט אַ קאַן:
אין די וואַרעמע, ווייכע פויסטן,
מיט פאַרדריקטע הארטע פויסטן
און מיט פלינקע עלנבויגנט
הויבט ער אָן: ---
--- טרוטא - טרו ---
נאַכן קלענגל,
ווי אַ שלאַנקער
שלייף פון שלענגל;
ווי אַ וואַסער - רירל
פילט אַ זעמדעלעס געלעג,

טרוטאָ - טרוטאָ - טאָ! —
 אָט די פארבן,
 אָט דאָס לעבן,
 אָט דאָס וועבן
 מוזן שטאַרבן אין די טעג.
 נאָר מיר בלייבן, —
 מיר, די וועלן,
 וועלכע טרייבן
 וועלט צו העלע
 מאָרגנס שוועלן,
 נאָר מיר בלייבן
 אין די קאַרבן
 אייביקס קאַרבן
 דאָ!

13

פליסט האַרמאַניע
 אין פאַרב,
 אייביקס פאַרב,
 פליסן מיר אין טראָפּ,
 פליסן מיר צום גרויסן מאָרגנס קאַפּ:
 — מאָרגן!
 — מאָרגן!
 פאַר דיין העל,

טראָגן מיר די לעבנס אָפּ,
לייגן מיר די קעפּ אַוועק,
פאַר דיין שוועל
פאַר דיין טיר,
...
מיר ...

צווישן אונדז זאל עס בלייבן
שארשן

די גאָלדענע הון

האַסט, מיין אַלטע הון,
געמאַזלט און געפאַקט,
אויסגעשטאַנען ווינט און רעגן.
שטענדיק ביסטו מיר פארטאַן
און פיקסט און האַקסט —
אך!
ווען קענסט נאָך אייער לייגן!

האסט אידעאלאָגיע,
האַסט דעמאָגיע.
פעלט דיר נאָר אַ קלייניקייט:
טאַראַנטאַלאָגיע!

דער שטינק-פויגל מוילי

די לעצטע נעכט, יעדער נאכט,
קומט אף אונזער דאך
דער שטינק-פויגל מוילי.

דער מריק פון זיין שנאבל איז דין,
איז ריפעדיק דין, יעדער קלאנג איז א שפין.
די לעצטע נעכט, יעדער נאכט,
ער שטעלט זיך אוועק אפן דאך
און לאזט אף אונז די שפינען אָפּ,
אף דינעם געוועב פון אונזער שלאָף.

אונז דאכט, אונז דאכט, — ער שטייט אפן דאך
און ציט אויס זיין שנאבל, דערלאנגט
אין שטוב, ווערט אַ געשטאַנק.

איז גרויס דער פארדראָס, דער ווייטיק גרויס:
מיר קענען פון בעט ניט דערלאנגען
צום דאך פונם הויז,
צו פאקן דעם שטינק-פויגל דאָרט,
אפן דאך, אף זיין הויכן אָרט.

דעם טאָג דערנאָך, —
וואהין מיר ברענגען אונזער קראַפט,

ווי געוויינלעך, צו וועבן
פון וואָכן דעם טאַפּט —

איז דאָ, אויך דאָ, דערפילט אונזער נאָז, —
אויך דאָ איז דער שטינק-פויגל מוילי געווען
און האט דאָ זיין רייעך געלאָזט ...

שולי וואנץ

שולי וואנץ — איצטער סאַשע אַקטיאַבריאַנסקי,
דער לאַנגער ווערגעלעץ.
אין טכורנעם פעלץ,
מיט דונערדיקן טראַט. —
ווי כאַוויירים זאָגן,
פעלט אים נאָר אַ קליינינק שטיקל סייכל,
קעדיי צו זיין אַ גאַנצער איד־אַט.

נאָר וואָס ס'איז עמעס שווער צו לייקענען
און וואָס ס'איז עמעס ווערט אין זיין טאַלאַנט: —
ער האָט אַ צונג אַ גרינגע ווי אַף הייקעלעך,
אַ שאַרפן עלנבויגן
און אַ פלינקע האנט.

ווער איז ער ?

אוי, ווער איז ער, אוי, ווער איז ער,
פון אַ דאָרטן ביז אַ ביז הער,
אַזאַ גרויסער, גרויסער איז ער. —
ווער ?

איז א שרייער, איז אַ טינטלער,
איז מיט פינטעלעך אַ פינטלער.
איז פון יעדער מיט — דער עק.
וואו ס'א טיר, אַ הינצו קריכט ער,
און ער שרייט ער איז אַ דיכטער,
און ער לעקט.

ווער - זשע איז ער,
פון אַ דארטן ביז אַ ביז הער,
ווער ?
— אַט, שטרעק אויס דעם פינגער, ס'איז ער,
דער !

דער בופעטשיק

אפן פאָן פון בויגעשטעלן,
אפן פאָן פון ריזיקן פאַרמעסט,
ווערט יעדער פינטעלע קלערער, העלער,
איז גרינגער פעסטצושטעלן פעסט.

אמאָל וואָלט ער געהאַלטן א בופעט,
און מאַנדעלעך פאַרקויפט א שטיק א גראָשן.
אַנגעגראמט די קוינעמלעך צו זעט
און מיט זעלצער וואַסער זיי געלאָשן.
איצט איז ער פאַעט.

— אנו, בופעטשיק, לימאַנאָד א פּלאַטש,
גיך, איך וועל די פור פאַרזאַמען!
— וואַרט, איך גיב א צוגאַב צו,
א פאַעמקעלע מיט גראמען! ..

* * *

איצטער גיסט זיין ליד אף גאַס און געסל.
האלט גאַדלדיק דעם קאַפּ—
דאס אויבערשטע פון שטייסל.
איצטער קען ער גוט די קונץ
צו מאַכן לידער-קוואַס.

ער ווייסט שוין וויפל שטיקלעך ליד
אף א גאנצער וואסער-פאט.
און קען די קונץ דעם קינע צו באזינגען :
— אי, קוינעמלעך, קומט און לעקט די פינגער !

באם קאלענדאר - קריטיקער אין הויף

סע ציט פון סיבעס, סיבעס זיך די קייט.
און פון זיין לאַשן קלינגען הויך די רינגען.
דאס האַרץ איז פוסט און פוסטקייט קלינגלט.
וואס ווייטער גייט, — אלץ פוסטער גייט.

— טיר-טיר! טיר-טיר! — רופט ער די אויפגעס צונויף.
די גענוז און די הינער — אַ פולער הויף.
אויך א אינדיק איז דא,
און ווער סע קומט ניט אין הויף.
דער איז ביכלאל אף דער וועלט נישטאָ...

אביסעלע פראַסע שיט ער,
אביסעלע וואַסער גיט ער.
און האט האַנאַע: ער איז אַנגעלייגט בא יעדערן.
איינעם פאַרן קנאַקער מאַכט ער,
און פונם צווייטן לאַכט ער,
און א דריטן ציפעט ער די פעדערן,
ציפעט און מיט נאַכעס טראַכט ער:
איך בין אַנגעלייגט בא יעדערן...

* * *

מיט מיינע פריינט, מיט מיינע ליבע,
מיר האָבן קלאָר געמאַכט נאָך הייסער קריג:
אונזערע לידער —
דערפלדיקע שטיבער —
אַ באַלמעלאַכעש, שטעטלש ליד.

דער באַנג איז פאַלש:
מיר זיינען שטאַטיקע,
מיר זיינען שטאַט.
מיר זיינען דאָ מיט לייב און לעב
אריינגעהעפט אין דורכגעפרוואוטן פלאַן.
די פארלאנגען אונזערע —
געצוימטע לייבן,
מיט שטרענגע שפּאַרעוודיקע שפּאַן.

אונזער קראפט איז אויסגעפרוואוט.
דורך נידערן און הויכן
און די נערון
פון געפייערט און געהאַרטעוועט מעטאַל.

פון זון דער קוואַל
איז אויך אריינגעפירט
אין אונזערע רעזערוון.

דער פאַרמעסט איז אויספלאַנירט
אף גרינטלעכער באַנייאונג.

פלאַכן,

בערג און טאַלן

וועלן מיר באַדעקן

מיט מעכטיקע עלעקטרישע געבייען.

אינהאלט

ערשטער בוך בין צוגעפונדן צו מיין גרויסן היינט ערשטער טייל

9	די שוואַגערלעך
14	וועגעלעך קאלעך
17	איך בין צוגעפונדן
18	זייטיקע באגערן
20	פריילינגס, זומערס, האַרבסטן
22	געוועט
24	בלוטט זיך ניט
	פּאַרטעטן
26	1. מיין פריינט
27	2. מע רייניקט
29	3. צעצווייטקייט
31	4. די היים צעפאלט
34	5. שפּאַציר
36	מיין קעמערל
37	כיוועס
39	זיין וואָרט
40	אויג אף אויג
46	א באַגעגעניש
48	מאַרש
50	אַן ענטפער די סאַנים
51	סאַנים
	רעם דירעקטערס געדאנקען
52	1. ראַציאָנאַליזאַציע
55	2. „באַאַכטונג“
56	באַגין
57	דאָס יאָר 1905
63	ביהאַב נאָך אַ פּאַר גוטע יאָר

65	הארבסט
67	דעם פויער
68	אונזערע מאמעס
69	יאודראַכע
72	די ארבעטער וועגן קונסט
75	אין דער לערע
77	ביקלעך
79	קליפקע

צווייטער טייל

די וועגן-קענער

85	באקאנטשאפט
87	האַמבורג, אַקטיאָבר 1923
88	ווען כ'קוק אף די שטערן
91	ווי שטארק און קלאָר
94	איינער א האַרבסט
98	דער ארבעטסלאָזער און זיין מאמע
102	אין פרעמדער שטאָט
104	בערלינער אידן-בערזע
105	דער ערשטער גרוס
107	קאמע „גאָלדענער פראַק“
109	היפּאָדראָם
111	די קליינע מאַי
112	אַפן באַרקאָס
113	„ווילאנארצי“
114	אף שיף „קאַפּ - נאַרט“

צווייטער בוך

אומרוי

ערשטער טייל

133	אַ פאַרב - יונג
134	זשיד
136	שטיל און טיף
137	מיין אומרוי
139	כ'האב ניט אויפגענומען

141	א שווייגנס
143	טאָג - בלוי
144	מין אויבער
146	דער שפיגל
147	אזא בלויע נאכט
149	ניטע, שוועסטער
150	מאָרט
151	קום גישט
152	אייסער
154	מיט מיינע יונגע
155	פון גרויסן שאַרען
157	געאוינים
	אלטע מאַרקן
159	1. נאכט-געדאַנק
160	2. גרייז - גרויער שמועס
162	ווייבער
163	בין איך קראַנק דען
165	איך וואַקס אָף א בויס
167	זייטלעך פון „איטים“
171	נאָך א פאַרטרעט
172	נאַכוואַס דערציילן
174	ליד צו מין לערער
176	רעטענישן

צווייטער טייל

געזאַנגען

181	* * *
183	כּהאב געקליבן
184	דיין פּערדל
185	אָף זאַקסענער זאַמער - שטייגער
187	שטייגער איינזיקע
189	פאַרשפּעטיקט
191	אים מיטוואַך
192	אינגע
194	דיין נאָמען
195	אין יאַלטע

דריטער בוך

קלויסטער-גלעקער האבן זיך געפרייט

199	מאי
201	גייט אייך
202	מיין רוף
203	נאך דער ביקס
205	קומט
206	פארמישטע טראַטואַרן
208	איז שטוב
210	ליב - געבענטשטער קאַפּ
212	טאג און נאַכט
213	זי שנאַרעט
215	טאַג ווערט פּינסטערער
216	ביז טויב צו ווערן
217	כאַפט מיך אָן
218	כהאב א יונג א בליענד לעבן
219	רויטע סטענגעס
220	האַלב - נאַכט
222	איז וואס, אז קלויסטער - גלאַקן
224	דאס איינציקע
226	ווילט זיך ניט קלאַגן
227	געפאַנגען
230	איך זאָל כאַטש ענדיקן
231	קוק, איך פּינטל
232	לאָז די קינדער ניט אריין
234	רויטע ווענט
236	ווען ס'זאל ניט זיין
238	בין געווען דאָרט
240	וואָגל
242	אין אוילעם - האַטויע
244	אַפּגעטרייטלט זיך
246	אונז, די שפּעטסטע
248	זיי שטופּן מיך
250	פון ניט - זיין צו ניט - זיין
251	און ציגיינערס אויך
253	וויפל שאַען אין א סאג

254	דער האט עס געקענט
256	קאטשען מיר זיך פאר בעלעכטער
258	יאטקע - הינט
260	פליט ארויס
264	קיגורער - וויגלעך געהאקט
266	אף גלאז
267	זון
269	אין רויטן שטורעם

צווישן אונז זאל עס פלייבן

ש א ר ז ש ן

289	די באַרדענע הון
290	דער שטינק - פויגל מילי
292	שולי וואנץ
293	דער איז ער ?
294	דער בופעטשיק
296	גאם קאלעבראר - קריטיקער אין הויף
297	* * *

ווערק פון זעלבן אוטאָר:

„רינג און רינג“

(לידער און פּאָעמען פאַר קינדער און דערוואַקסענע)
מעלכע-פּאַרלאַג פון אוקראַינע 1929, זייטן 258.
פרייז 2 ר. 35 ק.

„ריאָגראַנדער - פעל“

(דערצײלונגען פונם אַרבעטער-לעבן אין דייטשלאַנד)
מעלכע-פּאַרלאַג פון אוקראַינע 1928, 173 זייטן.
פרייז 1 רובל.

„ליאַם און פעטריק“

(ראָמאַן)

אַפגעגעבן אין דרוק אין מעלכע-פּאַרלאַג פון
אוקראַינע.

„יוינע - לייעס“

(א פּאָעמע - בוך)

וועט דערשיינען אין האַרבסט אין פּאַרלאַג „קולטור-
ליגע“.